Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
О Б Л А С Т Е Н У П Р А В И Т Е Л Н А О Б Л А С Т
Б Л А Г О Е В Г Р А Д

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ

за регионално развитие на област

Благоевград

2014 – 2020 година

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 4
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ 6
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ 7
ВЪВЕДЕНИЕ 8
I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД 10
1. ОБЩ ПРОФИЛ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД 10
1.1. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ 10
1.2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА 10
1.3. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА ПО ОБЩИНИ 11
1.3.1. ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД 11
1.3.2. ОБЩИНА БАНСКО 12
1.3.3. ОБЩИНА БЕЛИЦА 13
1.3.4. ОБЩИНА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ 13
1.3.5. ОБЩИНА ГЪРМЕН 14
1.3.6. ОБЩИНА КРЕСНА 14
1.3.7. ОБЩИНА ПЕТРИЧ 15
1.3.8. ОБЩИНА РАЗЛОГ 15
1.3.9. ОБЩИНА САНДАНСКИ 16
1.3.10. ОБЩИНА САТОВЧА 16
1.3.11. ОБЩИНА СИМИТЛИ 17
1.3.12. ОБЩИНА СТРУМЯНИ 18
1.3.13. ОБЩИНА ХАДЖИДИМОВО 18
1.3.14. ОБЩИНА ЯКОРУДА 19
2. ИКОНОМИКА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ 19
2.1. ПРОМИШЛЕНОСТ 20
2.2. СЕЛСКО СТОПАНСТВО 24
2.2.1. РАСТЕНИЕВЪДСТВО 27
2.2.2. ЖИВОТНОВЪДСТВО 32
2.2.2.1. ГОВЕДОВЪДСТВО И БИВОЛОВЪДСТВО 33
2.2.2.2. ОВЦЕВЪДСТВО И КОЗЕВЪДСТВО 35
2.2.2.3. СВИНЕВЪДСТВО 36
2.2.2.4. ПТИЦЕВЪДСТВО 37
2.2.2.5. КОНЕВЪДСТВО 37
2.2.2.6. ПЧЕЛАРСТВО 37
2.3. ГОРСКО СТОПАНСТВО 39
2.4. ТУРИЗЪМ И ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ 40
2.5. ИНОВАЦИИ И МОДЕРНИЗАЦИЯ 46
2.6. ЕНЕРГЕТИКА 49
3. СОЦИАЛЕН КАПИТАЛ, СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ВКЛЮЧВАНЕ 51
3.1. ПРИРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД 52
3.2. СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД 53
3.2.1. ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА 53
3.2.2. ЕТНИЧЕСКИ ГРУПИ 55
3.2. РАЖДАЕМОСТ 56
3.3. СМЪРТНОСТ 57
3.4. МИГРАЦИЯ 61

3.5. СОЦИАЛНИ ФАКТОРИ 61
3.5.1. ТРУДОВА АКТИВНОСТ И ЗАЕТОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО 61
3.5.2. ЖИЗНЕН СТАНДАРТ, ДОХОДИ, БЕДНОСТ 63
3.5.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ 63
3.5.4. ОБРАЗОВАНИЕ 66
3.5.5. КУЛТУРА 68
3.5.6. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ 70
3.5.7. СПОРТ 72
3.5.8. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ 73
3.5.9. БАНКОВО ДЕЛО 74
4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ 75
4.1. ТЕРИТОРИАЛНО-УРБАНИСТИЧНА РАЗВИТИЕ 75
4.2. УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ В ДОЛИНАТА НА Р. СТРУМА 78
4.3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УРБАНИСТИЧНОТО РАЗВИТИЕ 82
5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ 83
5.1. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ 83
5.2. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ 85
5.3. ТРЕТИРАНЕ НА ТВЪРДИ ОТПАДЪЦИ 97
6. УСВОЯВАНЕ НА СРЕДСТВА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 100
7. SWOT – АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД 103
II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 108
1. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ 108
2. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ 109
III. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА 132
IV. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА 138
V. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА. 144
VI. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ. 150
VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 157

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АДИ – актуализиран документ за изпълнение

БВП – брутен вътрешен продукт

ВЕИ – възобновяеми енергийни източници

ГИС – Географски информационни системи

ЕВРОСТАТ – Статистическа служба на Европейския съюз

ЕЗФРСР – Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕИСУРР – Единна информационна система за управление на регионалното развитие

ЕК – Европейска комисия

ЕППР – Европейска перспектива за пространствено развитие

ЕС – Европейски съюз

ЕСФ – Европейски социален фонд

ЕФМДР - Европейския фонд за морско дело и рибарство

ЕФР – Европейски фонд за рибарството

ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие

ЗРР – Закон за регионалното развитие

ИКТ – информационни и комуникационни технологии

КФ – Кохезионен фонд

МСП – малки и средни предприятия

НИРД - научноизследователска и развойна дейност

НПО – неправителствени организации

НСИ – Национален статистически институт

НСРР – Национална стратегия за регионално развитие

ИАОС – Изпълнителна агенция по околната среда

ИЗП – използваема земеделска площ

ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България

МИГ – местна инициативна група (структура за развитие на селските райони)

МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

ОП – оперативни програми (съфинансирани от фондовете на ЕС 2007-2013 г.)

ОПР – Общински план за развитие

ОПРР – Оперативна програма регионално развитие

ОСР – Областна стратегия за развитие

ПЧП – публично-частно партньорство

РПР – Регионален план за развитие

РСР – Регионален съвет за развитие

РЦП – райони за целенасочена подкрепа от държавата

CEMAT – Европейска конференция на министрите, отговарящи за териториалното устройство на Съвета на Европа

ТДР – Териториален дневен ред на ЕС

LAU 1 – местни административни единици от ниво 1 за статистически цели

NUTS – класификация на териториалните единици за статистически цели в ЕС/ по Евростат

SWOT анализ – анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1.	Разпределение на земеделските стопанства в област Благоевград според размера на ИЗП по общини
Таблица 2.	Земеделски площи и култури в област Благоевград
Таблица 3.	Брой отглеждани живи животни в стопанствата в България и област Благоевград
Таблица 4.	Потенциал на енергията от възобновяеми източници област Благоевград.
Таблица 5.	Инсталирана мощност и производство на електроенергия от ВИЕ в Област Благоевград по общини.
Таблица 6.	Умирания по причини за смъртта за 2010 г. (данни на 100 000 души от населението)
Таблица 7.	Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища през учебната 2012/2013 година за област Благоевград
Таблица 8.	Паралелки, училища, учители, учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на III степен професионална квалификация през учебната 2012/2013 година за област Благоевград
Таблица 9.	Социални услуги в област Благоевград
Таблица 10.	Защитени територии в област Благоевград
Таблица 11.	Обхванати в системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в област Благоевград
Таблица 12.	Разпределение на сключените договори и изплатените средства от СКФ на ЕС в Област Благоевград.
Таблица 13.	Разпределение на изплатените средства от ЕЗФРСР на ЕС в Област Благоевград.
Таблица 14.	Необходими ресурси за постигане целите на Стратегията
Таблица 15.	Общини със средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години
Таблица 16.	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
Таблица 17.	Гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър
Таблица 18.	Оценка на показателите за потенциал на развитие
Таблица 19.	Индикатори за изпълнение на Стратегията

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1.	Административна карта на област Благоевград
Фигура 2.	Разпределение на ИЗП по култури
Фигура 3.	Процентно разпределение на животински единици за 2012 г.
Фигура 4.	Енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници по административни области.
Фигура 5.	Естествен прираст, общо за страната и за област Благоевград
Фигура 6.	Население по възрастови групи, общо за страната и за област Благоевград
Фигура 7.	Възрастова структура на населението в отделните общини на област Благоевград
Фигура 8.	Население по етнически групи, общо за страната и за област Благоевград
Фигура 9.	Население по етнически групи по общини в област Благоевград
Фигура 10.	Раждаемост в България за периода 2010 – 2012 година
Фигура 11.	Раждаемост в област Благоевград за периода 2010 – 2012 година
Фигура 12.	Миграция на населението в област Благоевград по общини за 2012 година.
Фигура 13.	Икономическа активност на населението в България
Фигура 14.	Икономическа активност на населението в област Благоевград по общини

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за развитие на област Благоевград е ключов стратегически документ за развитие на областта, общините и населените места в рамките на целевата територия. Стратегията обхваща плановия период 2014 – 2020 година и представлява проекция на стратегическите Европейски и национални документи за развитие на територията, съобразена е със специфичните характеристики на населените места в областта, техните нужди и потребности.

Стратегията за развитие на област Благоевград за периода 2014-2020 година се разработва на основание чл. 12 на Закона за регионалното развитие и обединява усилията на заинтересованите страни на национално, регионално, областно и местно ниво за постигане на балансирано интензивно развитие на територията при отчитане интересите на местното население, неправителствения сектор, бизнеса и администрацията. За постигане на подобен ефект, качествено и пълно отчитане интересите на заинтересованите страни, както и за да се постигне пълна хармония на равнище стратегическо планиране, стратегията е подчинена методологически и структурно на одобрените от министъра на регионалното развитие и благоустройството Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020), Общински планове за развитие (2014-2020). Като част от методическите насоки са прилагани препоръките на и вижданията за развитие Европейския съюз, залегнали в стратегията за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020”, Националната програма за развитие: България 2020, Националната стратегия за регионално развитие 2012 г.-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 г.-2025 г., и други съотносими документи с цел постигане на приемственост на вертикално планово равнище.

В процеса на работа е отчетено, че периодът на стратегията съвпада с програмния период за развитие на ЕС, като при изготвяне на стратегическата част на документа са отчетени предвижданията, приоритетите и финансовите параметри на новата политика за сближаване на Европейския съюз и оперативните програми, които ще действат в България в периода 2014 – 2020 г.

Въз основа на анализ на област Благоевград и текущото състояние на включените в областта общини, техните постижения през изминаващия програмен период, разкриващите се възможности, съществуващите нужди и проблеми са формулирани визия, стратегически цели и приоритети, които обединяват виждането за стратегическо развитие на областта и стремежите за постигане на интегрирано и балансирано развитие на територията във всички аспекти на социалния, културно-исторически, икономически и административен живот в областта.

Стратегията сдържа аналитична част със SWOT анализ, стратегическа част със стратегически цели и приоритети към перспективите за по-доброто бъдещо състояние, цели и приоритети, обща рамка на необходимите ресурси за изпълнението й, териториален обхват на районите за целенасочена подкрепа, система от критерии за оценка изпълнението на стратегията, насоки за разработване целите и приоритетите на общинските планове за развитие и описание на необходимите действия за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност.

Анализите и направените изводи в стратегията са основани на данни от официални източници (НСИ, Областна администрация Благоевград, Отделните общини от областта и др.), актуални изследвания и разработки на публични институции и собствени изчисления. Използваният снимков материал е предоставен от Областна администрация Благоевград.

I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД

1. Общ профил на област Благоевград

1.1. Географско положение

Област Благоевград е разположена в Югозападната част от територията на Република България. Разположена е между Кюстендилска, Софийска, Пазарджишка и Смолянска области и държавните граници с Гърция и Македония. Общата площ на областта включва долините на реките Струма и Места, Пирин планина, както и дялове от планините Рила, Родопи, Славянка, Беласица, Огражден, Малешевска и Влахина.

Фигура 1. Административна карта на област Благоевград

1.2. Обща характеристика на територията

Област Благоевград е част от Югозападния район за планиране (ниво NUTS 2). Територията на областта заема 6452,3 км^2, което представлява 5,8% от територията на страната. Административно областта е разделена на 14 общини, 96 кметства и 280 населени места.

Благоевградска област се отличава с изключително разнообразие на релефа. В него се включват изцяло или от части най-високите планини у нас – Рила, Пирин и Родопи, в които има територии с високопланински, среднопланински и

предпланински релеф. Макар и с по-малка височина, но с планински релеф са част от територииите на Влахина, Малешевска, Огражден, Беласица и Славянка планина.

Водните ресурси на областта се формират от главните отводнителни артерии Струма и Места и техните многобройни притоци – Благоевградска Бистрица, Пиринска Бистрица, Лебница, Струмешница, Белишка река, Демяница, Канина, Бистрица, Туфча и др., както и над 160 циркусни езера в Пирин, карстови извори в Пирин и Славянка.

Климатът е със силно изразено средиземноморско влияние по поречието на р. Струма, Струмешница и Места. Това определя подходящи условия за отглеждане на голям брой топлолюбиви средиземноморски растителни видове, за разлика от останалите райони на страната. Добри са условията за напояване и мелиорации в долините на реките. Почвените условия са добри за отглеждане на тютюн, лозя, овощни насаждения, топлолюбиви култури, билки, гъби и др.

Особено характерни за областта са продължителните летните засушавания в низините, а валежите са под средните за страната и са неравномерно разпределени по сезони и месеци. Това създава проблеми, изисква поливно земеделие и оскъпява земеделското производство. Късните пролетни и ранните есенни слани нанасят сериозни вреди на зеленчуците, тютюна, овощните дървета.

По данни на последното преброяване от 01.02.2011 г. населението в област Благоевград наброява 323 552 души или 4,4% от общото население на Р България. Съгласно административно-териториалното устройство на страната в границите на областта се включват 14 общини, 96 кметства и 280 населени места.

1.3. Характеристика на територията по Общини

1.3.1. Община Благоевград

Община Благоевград се намира в югозападната част на България и обхваща 620.12 км^2 територия и през него тече по-малката река Бистрица. Намира се на 360 метра надморска височина в Благоевградската котловина между планините Рила и Влахина и е в непосредствена близост до Пирин планина. Населението в нея към юли 2011 година е 77441 души. Административният център на общината е град Благоевград.

Благоевград се характеризира с предимно планински и котловинен релеф, като подземните води се подхранват от Бистрица. Благоевград е сред градовете с най-много слънчеви дни в годината. Климатът е преходно-континентален, което се дължи на въздушните маси, които проникват от юг по долината на река Струма.

Градът е разположен на паневропейския транспортен коридор 4, на европейски път Е79 и на републиканския път I-1. Благоевград е отдалечен на 31 км. от Република Македония, 83 км. от Гърция и 88 км. от Сърбия.

Икономиката на града е относително разнообразна, с липсата на ярко доминиращи индустриални отрасли. Като водещи за Благоевград могат да се очертаят следните индустриални сектори: хранително-вкусова промишленост, текстил и конфекция, строителство, дърводобив, дървообработване и мебелна промишленост, туризъм. Високотехнологични производства и икономически дейности, базирани на нови знания са слабо развити.

1.3.2. Община Банско

Община Банско граничи с общините Разлог, Белица, Велинград, Гърмен, Гоце Делчев, Сандански и Кресна. Общата площ на община Банско е 496,21 км^2, което съставлява около 7,6 % от територията на областта (пета по големина между общините в област Благоевград). Населението на община Банско към 01.02.2011 г. възлиза на 13125 души, в т.ч. 11855 души в градовете и 1270 души в селата. Климатът е преходно-континентален с умерено средиземноморско влияние, а в по-високите части на общината – планински. Основно е повлиян от планинския релеф, значителната надморска височина и североизточната експозиция на пиринския макросклон. Средиземноморският климат прониква от юг по долината на р. Места. Най-общо, лятото е кратко и прохладно, зимата – продължителна и студена, а преходните сезони са сравнително къси, с късна и хладна пролет и по-топла есен.

В икономическия профил на община Банско водещо място заема третичният сектор (обслужващата сфера). Туризмът все по-отчетливо се превръща във водещ отрасъл в социално-икономическия профил на общината. Позициите си запазват и чисто социални отрасли като “Образование”, “Хуманно здравеопазване и социални дейности”, финансово-кредитните институции и др.

Вторичният сектор изпитва в най-висока степен последиците от икономическата и финансовата криза след 2009 г. Част от микро и малките производствени структури основно в сферата на дървообработването са преустановили своята дейност.

Първичният сектор (селско и горско стопанство) е с подчинено значение, независимо от наличието на необходимите за неговото развитие ресурси – поземлен селскостопански и горски фонд.

1.3.3. Община Белица

Община Белица е с площ от 382 км^2 и с население от 9 927 жители. Град Белица е главен административен център на общината с 3362 жители, разположен по южните склонове на Рила планина.

Това е община с богата история и етнография с много добри условия за развитието на туризма във всичките му измерения – традиционен, еко, селски и др. Близостта на курорта "Семково", само 17 км. от града го прави подходящ и за зимен туризъм.

1.3.4. Община Гоце Делчев

Община Гоце Делчев е разположена в Южната част на Република България, по поречието на река Места. Районът е предимно планински и заема по-голямата част от едноименната котловина, както и части от Югоизточен Пирин и Западни Родопи. Площта на общината възлиза на 315,8 км^2 и се включва в териториалния обхват на Благоевградска област, която от своя страна е част от Югозападния район за планиране. Административен център на общината е град Гоце Делчев. Община Гоце Делчев има общи граници с община Банско на север, община Гърмен на изток, община Хаджидимово на юг и община Сандански на запад. В административно отношение общината е съставена от 1 град – гр. Гоце Делчев и 10 села, по-големи от които са Брезница, Корница и Лъжница.

Релефът на община Гоце Делчев се характеризира с голямо разнообразие – от високопланински до котловинен. Разположена е в Гоцеделчевската котловина в югоизточната част на Пирин и по тази причина градът попада в зоната на преходносредиземноморската климатична област. Населението на община Гоце Делчев по данни от преброяването през 2011г. възлиза на 31 236 жители.

Местната икономика е със специализация в леката промишленост (производство на мъжка и дамска конфекция, бельо, обувки), хранително-вкусовата промишленост и строителството. Южното разположение, средиземноморското климатично влияние и наличието на естествен водоизточник благоприятстват развитието на растениевъдството. Туризмът в община Гоце Делчев е сравнително добре развит.

1.3.5. Община Гърмен

Община Гърмен се намира в Югозападна България с 16 населени места с общо население 14 981 жители от 01.02.2011 г. според НСИ.

Площта е 388.48 км^2, а релефът е предимно планински и полупланински, който преминава в хълмист в югозападната част на общината.

Общината се намира на границата на умереноконтиненталния и преходно-средиземноморския климатичен пояс.

Голяма част от местното население е заето в селското стопанство/52,6%/, от които в тютюнопроизводството 17,7%, в индустрията са заети 42% от трудовите ресурси в общината.

1.3.6. Община Кресна

Община Кресна е разположена в югозападната част на страната. Западната и граница съвпада с държавната граница на Република България с Република Македония. На север и североизток граничи съответно с общините Симитли и Разлог, на запад с община Банско, а на юг – с община Струмяни.

Територията на община Кресна има изключително разнообразен релеф. Най-високата точка в релефа е връх Вихрен (2914 м.) на границата с община Банско. Най-ниската точка (140 м.) се намира при изхода на р. Струма, южно от с. Долна Градешница на границата с община Струмяни.

Територията на община Кресна попада в континентално-средиземноморската климатична област на България. Извънпланинската й част обхващаща долината на р. Струма се отличава с мека и влажна зима и горещо и сухо лято, докато във високите части на оградните планини и най-вече на Пирин планина, климатът носи характерните черти на типичния планински климат – студена и

продължителна зима с преобладаващи валежи от сняг и бурни ветрове, кратко и прохладно лято.

Община Кресна има общо 5 441 жители разпределени, както следва: гр. Кресна (3 470), с. Сливница (599), с. Долна Градешница (661), с. Горна Брезница (564), с. Ощава (71), с. Стара Кресна (71), с. Влахи (5).

Промишлеността има второстепенно значение в стопанската структура на община Кресна. Растениевъдството и животновъдството са с екстензивен характер.

1.3.7. Община Петрич

Две от границите на община Петрич съвпадат с държавните граници на Република България, тези с Република Гърция и с Република Македония. На север общината граничи с община Струмяни, а на изток – с община Сандански.

Община Петрич се отличава с нисък и средногопланински релеф. Обхваща част от Санданско-Петричката котловина в долината на Средна Струма и долината на река Струмешница на българска територия, източните и по-голяма част от южните склонове на планината Огражден, северните склонове на планината Беласица и малка част от най-ниските югозападни части на Южен Пирин.

Петрич е с най-ясно изразен преходно-средиземноморски климат в България. Средната годишна температура в общината е 12,3° С. Характерна е късата и мека зима с малко сняг, както и сухото и горещо лято.

По данни на НСИ към 01.02.2011 г. населението на Община Петрич наброява 54 006 души. Гъстотата на населението е 83,06 д./м^2. и е по-висока от средната за страната и областта. По-голямата част от населението е концентрирана в град Петрич – 28 902 души. Хората, живеещи в 56-те села на общината са 25 104, като най-голямото село е Първомай с 3484 жители.

1.3.8. Община Разлог

Общината е една от най-динамично развиващите се общини, шеста по територия и пета по брой на населението в Благоевградска област. Обхваща територия от 440,314 км^2 площ. Съседни общини са: Банско, Белица, Кресна и Симитли.

Община Разлог е разположена в Югозападна България в Разложката котловина, по поречието на река Места, в полите на Пирин, Рила и Родопите. През пролома

"Момина клисура" на юг се свързва с Гоцеделчевската котловина, а на запад прехожда в седловината "Предел". По своето географско разположение тя може да се определи като относително затворена община.

Разложката котловина е една от най-високите котловини в Южна България. В средната част котловината има почти плосък релеф със слаб наклон на изток към Родопите. На север е по-хълмиста, а ограждащите я високопланински части на Рила и Пирин имат типичен алпийски вид.

Климатът в Общината е умереноконтинентален със слабо изразено средиземноморско влияние, проникващо по долината на река Места. В температурно отношение районът се характеризира през зимното полугодие със студено време, особено във високопланинската част. Средната януарска температура за Разлог е -2° С. Лятото е сравнително кратко и прохладно. Средната юлска температура е 18.6° С. Средната годишна температура е 8.3° С.

Населението на Община Разлог към 31.12.2012 г. е 20 598 души.

1.3.9. Община Сандански

Община Сандански се намира в Югозападна България и е една от съставните общини на Област Благоевград. Заема територия от 1060 км^2, която включва голяма част от живописната Сандънско-Петричка котловина по средното течение на река Струма и западните и югозападните склонове на трите дяла на Пирин, северните склонове на планината Славянка и най-ниските предпланински райони на планините Малешевска планина и Огражден.

Общината има 54 населени места с общо население 40 470 жители и е най-голямата в област Благоевград. Общински център е град Сандански. През общината преминава международният път Е79 и международната ЖП линия София — Кулата — Атина.

1.3.10. Община Сатовча

Община Сатовча обхваща части от долината на р. Места и югоизточната част на Дъбрашкия дял на Западните Родопи. Граничи с Гърменска и Хаджидимовска община от Благоевградска област и с Велинградска и Доспатска от Пловдивска област. Включва общинския център село Сатовча и още 13 села. Общината е с население 15 444 души.

На територията на общината преобладават планинският и полупланинският релеф. Климатът е преходносредиземноморски с подчертано планинско влияние във високите части. Горският фонд е богат.

Природно-географските условия са благоприятни за отглеждане на тютюн, картофи, овце, кози и говеда.

Всички села в общината са свързани с второкласни и третокласни пътища с общинския център, а чрез него с град Гоце Делчев, Благоевград и София. Транспортното обслужване се извършва от редовни автобусни линии. През Сатовчанската котловина минава и шосето от Гоце Делчев за Доспат, Смолян и Пловдив.

Общината осъществява множество инициативи, една от които учредяването на Общински фонд „С един лев в помощ на болните деца от община Сатовча", създаден през 2006 година.

1.3.11. Община Симитли

Община Симитли е разположена на площ от 533 км^2 в северозападната част на Благоевградска област. Общински център е гр. Симитли разположен на двата бряга на р. Струма в предпланинския район на планина Влахина. Намира се на 110 км. югозападно от столицата София и на 14 км. от областния център Благоевград.

Релефът е разнообразен – от равнинен до високопланински, като в преобладаващата си част е планински и котловинен. В някои части на общината климатът е преходносредиземноморски, а в други части – планински.Средната надморска височина е 956 м.

Общината е съставена от 18 населени места, от които град е само общинският център Симитли. На територията на общината се намират 18 населени места: общинският център гр. Симитли, с. Брежани, с. Брестово, с.Горно Осеново, с. Градево, с. Докатичево, с. Долно Осеново, с. Железница, с. Крупник, с. Мечкул, с. Полена, с. Полето, с. Ракитна, с. Сенокос, с. Сухострел, с. Сушица, с. Тресково и с. Черниче.

Общият брой на населението в общината към 20.03.2013г. е 15 541 души. Като то е концентрирано предимно в общинския център град Симитли.

1.3.12. Община Струмяни

Територията на община Струмяни е 362 км^2, което е 5,72 % от територията на област Благоевград, покрива източните склонове на Малешевска планина, долината на река Струма и малка част от западната част на Пирин. Най-високият връх на територията й е Шаралия - 2171 метра. Населението по постоянен адрес към 04.02.2013г. е 5930 души.

Релефът на общината в по-голямата си част е планински - около 80 % от територията й. По най-ниските части придобива алпийски характер с типичните за него пасища и ливади.

Общината попада в Южнобългарската климатична подобласт със средиземноморско климатично влияние на континентално–средиземноморската климатична област. По-високите части на оградните планини се отнасят към планинската климатична област.

Общинската икономика се характеризира с ниска и недоразвита отраслова структура на производство, силни диспропорции по отношение на инфраструктура, състояние на пътища и транспортна достъпност. Районът се отнася към групата на изостаналите селски райони. Около 30 % от икономически активното население се занимава със селско стопанство (отглеждане на тютюн, плодове, зеленчуци и др.), 30 % работят в промишлеността (цехове за мрамор, дървопреработване, шивашки цехове), 10 % в бюджетната сфера, 10 % в услуги и други.

1.3.13. Община Хаджидимово

Община Хаджидимово се намира в Югозападна България с общо население 10 091 жители (01.02.11 г.) и площ 327.78 км^2.

Град Хаджидимово е разположен в крайните южни предели на България с надморска височина 485 м. до границата с Гърция. В южна посока землището на града е предимно хълмисто, съставено от далечни предпланини на масивите Славянка, Щилка и Боздаг, но преобладаващата част от територията му е равнинна. Долината на Места с тополовите растителни пояси от двете и страни, плодородните и равни ниви и градини, младите борови гори и в по-далечен фон сините силуети на Пирин придават на Хаджидимово особено очарование. Лятото

е горещо, а зимата е по-често суха и относително студена за тази географска ширина.

В града има няколко фабрики за обувки собственост на чуждестранни предприемачи.

1.3.14. Община Якоруда

Община Якоруда е разположена в североизточната част на област Благоевград върху площ от 339,3 км^2. Намира се на 898 м. надморска височина. Граничи с общините Самоков и Костенец от Софийска област, Белово и Велинград от област Пазарджик и община Белица.

Релефът е планински и полупланински, обхваща части от Рила и Западните Родопи, както и тясната долина в горното течение на р. Места. Средната надморска височина е 1603 м., а средният наклон на терена е 11,1%, което влияе неблагоприятно върху общоикономическото и инфраструктурното развитие на общината, както и върху развитието на селищната мрежа.

Климатът е умерено-континентален със слабо изразено средиземноморско влияние, проникващо по долината на р. Места.

Населението на община Якоруда към 01.02.2011 г. е 10 731 души.

Общинската икономика е слабо развита с аграрно-промишлена структура, като местната индустрия е доминирана от дърводобива, машиностроенето и шивашката промишленост. Енергетиката е представена от ВЕЦ “Белмекен” и ВЕЦ “Якоруда“.

2. Икономика и конкурентоспособност

В икономиката на Благоевградска област са застъпени почти всички отрасли на Националното стопанство. Изключително многообразни са факторите, определящи развилите се във времето различни икономически дейности, локализирани на територията на областта.

С важно стопанско значение са добивът на въглища /кафяви и лигнитни/ и строителни материали. Полупланинският и планински релеф в преобладаващата част от областта създава добра суровинна база. Богатите и разновидни горски

масиви осигуряват дървесината за дърводобивната и дървопреработващата промишленост.

Обработваемата земя съчетана с почвено – климатичното разнообразие, създава условия за производство на селскостопанска продукция, която е основната суровинна база за развитие на хранително–вкусовата промишленост. Промишлеността заема значимо място в стопанските дейности на областта.

Водното изобилие в областта благоприятства също енергийното производство и някои промишлени производства. От изключително значение за създаването на оптимална стопанска конюнктура е и развитието на транспортната и комуникационна инфраструктура.

2.1. Промишленост

Общините се характеризират със силна поляризация по отношение на промишленото развитие. Промишлеността е разпределена неравномерно по територията на областта. Различни са и тенденциите в нейното развитие в отделните общини.

В община Благоевград са съсредоточени над 50% от преработващата промишленост. Промишлеността е многоотраслова със значителен спад на структуроопределящите производства през последните години. Промените в структурата са изтеглени към намаляване и дори ликвидиране на дела на стратегически, високотехнологични и наукоемки производства за сметка на традиционната промишленост. Най-голям принос в произведения обем продукция и брой работни места има сектор промишленост, следван от търговия и транспорт. Водещи са машиностроенето и електрониката. Текстилната, трикотажната и конфекционна промишленост традиционно са едни от основните и най-значими сектори за индустриалното развитие на общината. Характерно за конфекционния бранш е, че основен пазар на продукцията на отрасъла (основно ишлеме), са предимно клиенти от Германия и Италия. Силно развита е и хранително-вкусовата промишленост, включваща дейности, свързани с производство и преработка на месо, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, производство на растителни и животински мазнини, производство на мляко и млечни продукти, мелнични продукти, готови храни за животни, хляб,

хлебни и сладкарски изделия, готови храни, тестени изделия, безалкохолни напитки и алкохол.

Общини като Сандански, Петрич и Гоце Делчев са важни промишлени центрове в областта с недостатъчно използван потенциал за промишлено развитие. В община Петрич предприятията в сферата на преработващата промишленост са 551 и заети лица наброяващи 8 326 души за 2011 г.

В община Гоце Делчев местната икономика е със специализация в леката промишленост (производство на мъжка и дамска конфекция, бельо, обувки), хранително-вкусовата промишленост и строителството. Важен отрасъл е добивът на дървесина, в който е заето основно мъжкото население. В общината се извършва също и добив на инертни материали – пясък и чакъл (м. Мочура), варовик (село Добротино), баластра (река Места при селата Баничан и Борово), в този район има два бетонови възела при м. Мочура и Промишлена зона Гоце Делчев. По-голямата част от трудоспособното население в общината (над 60%) е заето в индустрията. Над 90% от фирмите са малки и средни предприятия, като на територията на общината е създадено Сдружение на Предприемачите Район Гоце Делчев, което обслужва всички фирми не само от община Гоце Делчев, но и от общините Хаджидимово, Гърмен и Сатовча.

Община Банско има силно развити сектори туризъм и строителство. За община Разлог произведената продукция за периода 2008 – 2011 година е намаляла с близо 42%. Данните показват, че най-драстичен е спадът в секторите „Строителство“ и „Недвижими имоти“. Към 2010 година в сектор „Строителство“ това намаление е било в размер 70%, като на дела на строителството от общата сума на „Произведената продукция“ към края на 2010 година е намалял на 38%, спрямо 61% към 2008 година. За същия период сектор „Преработваща промишленост“ се характеризира с относително постоянни стойности на показател „Произведена продукция“, като в края на периода има ръст от 10% спрямо 2008 година. Относителният дял на сектора е нараснал от 13% през 2008, на 25% през 2010 година, като е останал на това ниво и през 2011 година. Това увеличение се дължи на спада на произведената продукция в секторите „Строителство“ и „Недвижими имоти“. Въпреки значителното намаление на обема произведена продукция към 2010 година, сектор „Строителство“ произвежда над 1/3 от продукцията в региона и заедно с преработващата промишленост са

гръбнакът на местната икономика. И докато сектор „Строителство“ беше силно засегнат от негативните процеси, протичащи в световната икономика, то въпреки трудностите, с които трябваше да се пребори, сектор „Преработваща промишленост“ до голяма степен успя да запази относително стабилни нива на производство. Това се дължи на разнообразния профил на предприятията, които оперират на територията на общината.

Симитли, Сатовча, Гърмен, Кресна, Белица, Якоруда и Струмяни са общините, в които промишлеността е много слабо развита. Основната промишлена заетост е в шивашката промишленост, дървообработването, хранително-вкусовата промишленост и машиностроенето. Община Якоруда е слаборазвита с аграрно-промишлена структура, като местната индустрия е доминирана от дърводобива, машиностроенето и шивашката промишленост. Енергетиката е представена от ВЕЦ “Белмекен” и ВЕЦ “Якоруда“. Машиностроенето е представено от Завод за дървообработващи машини (ЗДМ) “Якоруда”. Преработвателната промишленост е представена предимно от предприятия за дървообработване. Производството на шивашки изделия и трикотаж осигурява заетост предимно на жените. Представено е от смесена българо-френска фирма за трикотаж с близо 100 заети с тенденция за разширяване на дейността и заетостта, две гръцки фирми за облекла с общо 30-40 заети. Всички фирми за трикотаж и шивашки изделия са регистрирани в други населени места извън Якоруда и общината не реализира приходи от тях. Отрасъл ,,Строителство” осигурява към 20-30 работни места. В град Якоруда работи цех за преработка на маслини. В община Сатовча преобладават микро предприятията. Малките и средните предприятия са 7.7 %, а тези с над 100 човека са само 2%. Шивашката промишленост е застъпена в няколко села, където са разкрити цехове предимно с чужди инвеститори. Преработвателната промишленост е застъпена в с. Жижево чрез функционирането на фирма "Мерлини-Данимонд" ООД, където се преработват плодове, зеленчуци, гъби и други. Като основен поминък на населението е все още тютюнопроизводството и земеделието. Дърводобива, дървообработването, добива на гнайсови плочки в последните години осигурява основния доход на населението от общината. Заетите в индустрията за община Гърмен са 42 % /жените са заети предимно в селското стопанство и в производството на шивашки изделия и трикотаж, а мъжете - в селското стопанство и

промишлеността/. За община Струмяни около 30 % от икономически активното население се занимава със селско стопанство (отглеждане на тютюн, плодове, зеленчуци и др.), 30 % работят в промишлеността (цехове за мрамор, дървопреработване, шивашки цехове), 10 % в бюджетната сфера, 10 % в услуги и други.

През последните години в област Благоевград се наблюдават няколко положителни тенденции:

- Повече местни фирми се специализират в преработка на животински продукти, плодове, зеленчуци, също така производство на алкохолни продукти. Висок експортен потенциал.
- Чуждите инвестиции спомагат за развитието на множество фирми за производство на конфекция.
- Лесният достъп до местни ресурси предоставя на дървопреработвателна и мебелна индустрия перспективи за развитие. Има отворени чуждестранни пазари, както и засилен интерес от страна на чужди инвеститори.
- Фирмите специализират основно в производство на метални конструкции и детайли.
- Особеностите на терена допринасят за добива на различни минерали, които се използват в строителството. Мрамор се добива в общините Сандански, Копривлен, Петрич и Струмяни.

Като общи проблеми в развитието на промишлеността в областта могат да бъдат изведени:

- Загуба на пазари и липса на перспективни стратегии за завоюване на нови пазари.
- Неконкурентоспособност, поради липса на съвременни технологии, техническо оборудване, ноу-хау.
- Недостиг на инвестиции и липса на стратегии за тяхното привличане.
- Недостиг на мениджърски кадри, владеещи съвременни управленски технологии и технически познания.
- Поляризация на общините по отношение на промишленото развитие.

- Недостатъчно развити услуги в подкрепа на бизнеса.
- Независимо от двата университетски центъра, в областта все още съществува недостиг на бизнес и професионално обучение и структури, които предоставят информационни и консултантски услуги.
- Висок стопански риск, който въздържа предприемачите от нови инвестиции.
- Няма организирани форми за взаимодействие (форуми, срещи и пр.).
- Неблагоприятна тенденция към моноструктурност в преобладаващата част на общините в областта, недостатъчно диверсифицирано промишлено развитие и липса на достатъчно съвременни производства, които се адаптират добре към промяната и ще реализират значителни резултати в бъдеще.

2.2. Селско стопанство

Отрасълът е основен източник на доходи за населението в селата и за повечето общини от областта и неговото западане при липса на друга алтернатива за доходи и заетост води до засилена миграция на трудоспособно население.

Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) в област Благоевград е 583 588,5 дка. и заема 9% от територията ѝ, а нейната специализация в растениевъдната продукция на страната се определя от производството на тютюн, картофи, домати, праскови, грозде.

Броят на земеделските стопанства в Област Благоевград е 38 467, което представлява 10.4% от стопанствата в страната – най-голям брой стопанства в България. Средният размер на ИЗП в областта е 15.4 дка. това е областта с най-малките стопанства – 15% от средния размер за страната (101.3 дка.). От всички стопанства, 553 не разполагат с ИЗП. Най-голям е броят на земеделски стопанства с ИЗП в община Петрич – 7 141 със средна площ от 9.8 дка. Те обработват 12% от ИЗП на областта. В Община Сандански стопанствата обработват най-голям дял от ИЗП –14% или 79 838 дка. Стопанствата, които обработват над 500 дка. са 112 бр. и обхващат 47% от общата ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка., са 31 914 бр. или 84% от стопанствата с ИЗП в областта, като обработват 20% (116 093 дка.) от ИЗП.

Таблица 1. Разпределение на земеделските стопанства в Област Благоевград според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			Използваема земеделска площ(дка)									
				=0,0	>0,0 и <10,0		≥10,0 и <20,0		≥20,0 и <100,0		≥100,0 и <500,0		≥500,0	
	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	Брой стопан-ства	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)
България	370222	36169647	101,3	13148,0	248015,0	816280,7	46944,0	625506,8	41124,0	1631422,8	12828,0	2786112,8	8163,0	30310324,2
Област Благоевград	38 467	583 588.5	15,40	553	31 914	116 093.1	3 877	50 097.5	1 615	57 598.9	396	84 844.0	112	274 955.0
Банско	893	72 983.6	81,70	-	810	2 333.6	34	430.9	22	1 127.4	15	4 100.9	12	64 990.8
Белица	1 607	15 761.8	9,80	6	1 172	4 899.1	258	3 297.2	157	5 173.7	14	2 391.8	-	-
Благоевград	2 219	49 117.7	22,30	17	1 741	5 489.6	255	3 393.2	149	5 754.3	42	9 188.1	15	25 292.5
Гоце Делчев	2 971	28 589.3	9,00	27	2 590	8 954.5	248	3 187.3	72	2 377.9	26	5 877.5	8	8 192.1
Гърмен	3 159	21 447.3	6,80	5	2 656	12 035.3	425	5 479.7	68	2 380.8	4	с	1	с
Кресна	1 012	15 329.3	15,20	6	836	2 659.2	101	1 354.9	53	2 113.5	12	2 131.6	4	7 070.1
Петрич	7 500	69 737.9	9,80	359	6 133	20 504.5	611	8 035.4	303	10 403.1	77	16 389.7	17	14 405.2
Разлог	1 148	76 751.4	67,40	9	954	2 795.7	72	974.4	79	3 248.3	28	5 875.6	6	63 857.4
Сандански	5 009	79 837.7	16,20	77	4 179	12 013.1	430	5 477.4	220	7 341.7	73	17 258.2	30	37 747.3
Сатовча	5 194	67 705.7	13,10	7	4 650	18 763.2	427	5 377.5	86	3 038.1	23	с	1	с
Симитли	2 411	30 948.1	12,90	3	2 090	6 683.3	189	2 409.6	89	3 723.8	28	6 187.7	12	11 943.7
Струмяни	1 246	15 850.0	12,70	1	914	3 655.1	195	2 645.6	113	4 074.8	22	с	1	с
Хаджидимово	2 331	19 564.9	8,50	17	1 894	9 497.7	350	4 371.3	54	1 691.5	14	с	2	с
Якоруда	1 767	19 963.8	11,40	19	1 295	5 809.2	282	3 663.1	150	5 150.0	18	3 121.5	3	2 220.0

Източник: Министерство на земеделието и храните, ноември 2012 г.

Таблица 2. Земеделски площи и култури в Област Благоевград

Земеделски площи и култури	България		Благоевград	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	37 914	583 588.5
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	29 048	155 091.0
Зърнени култури	119 640	17 961 480.0	13 500	63 457.0
-в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	793	33 635.5
-в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	328	5 010.0
-в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	255	862.9
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	7 187	14 917.3
Тютюн	33 457	246 079.9	9 368	33 712.5
Фуражни култури	75 332	1 061 335.0	2 777	9 476.4
Картофи	88 749	135 529.9	15 853	18 826.0
Семейни градини	227 930	103 646.5	18 004	6 242.7
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	17 329	370 620.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.0	12 909	51 634.3
-в т.ч. лозя	87 002	523 357.0	9 636	34 994.3
-в т.ч. овощни видове	42 827	455 049.0	5 234	15 883.3
Ябълки	19 138	58 509.8	3 417	5 186.9
Праскови и нектарини	9 369	48 701.7	2 229	5 278.6
Сливи и джанки	16 273	83 745.8	1 466	1 474.4
Череши и вишни	10 702	106 319.8	665	2 192.8

Източник: Бюлетин №201 - ноември 2012 „Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година, ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД- основни резултати“

Условията за развитие на селското стопанство в Благоевградска област се определят от:

- Благоприятните природно-климатични характеристики. В зависимост от надморската височина, релефа и местоположението териториите на областта попадат в три климатични области: преходно-континентална, субсредиземноморска и планинска област. Особено изразено е средиземноморското влияние по поречията на реките Струма и Места.

Областта се характеризира с наличие на значителен по обем воден отток с подчертано сезонен характер, планински и полупланински ливади и пасища.

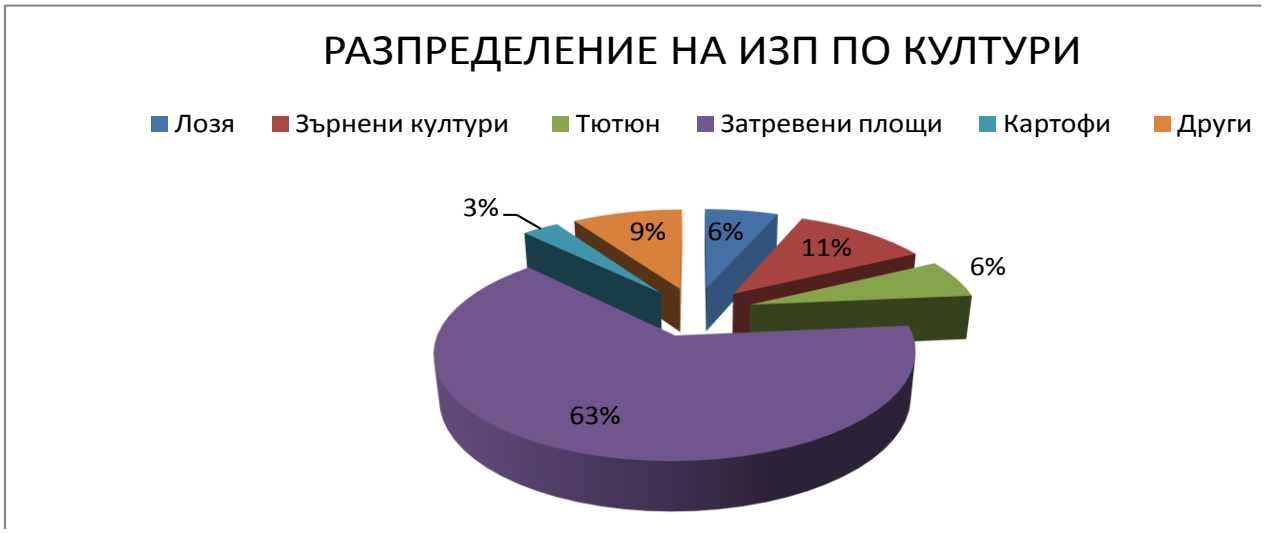
- Сериозен по количество незает трудов ресурс с определени традиции в селскостопанската дейност.
- Близост до София и непосредствена граница с Гърция, както и перспективи за развитие на международния и вътрешния туризъм в региона, което създава добри възможности за реализация на продукцията.
- Независимо че по площ областта е на трето място в страната (след Бургаска и Софийска област) размерът на обработваемата земя е силно ограничен и към 31.12.2004 г. е едва 1 157.7 хил. дка. или 2.32% от обработваемата площ на страната. Средният размер на обработваемата земя на човек в областта не надвишава 3.5 дка., като този размер е най-висок в община Струмяни – около 10 дка. и най-нисък в общините Благоевград и Гоце Делчев (1.5 дка. на човек). В останалите общини този размер е близък до средния за областта.

В структурата на обработваемата земя преобладават нивите (72.1%). Многогодишните плодови, лозя, ягодови и други трайни насаждения са 12.2%, естествените ливади – 15.6% и други обработваеми земи – 0.1%.

2.2.1. Растениевъдство

Специализацията на областта в растениевъдната продукция на страната се определя от производството на тютюн, картофи, домати, праскови, грозде.

Фигура 2. Разпределение на използваната земеделска площ по култури

Източник: Бюлетин №201 - ноември 2012 „Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година, ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД- основни резултати“

Обработваемата земя е в размер на 155 091 дка. или 27% от ИЗП. Най-голям дял от обработваемата земя заемат зърнено-житните култури 38%, техническите култури са 24%. С най-голям относителен дял от зърнено-житните култури е пшеницата, която заема 57%. От техническите култури най-голям е делът на тютюна – 92% или 33 712.5 дка., което е 14% от площите с тютюн в страната. Картофите заемат 3% от ИЗП или 14% от площите с картофи в страната. Съсредоточени са в общините Якоруда, Сатовча, Петрич и Гоце Делчев. Пресните зеленчуци заемат 6% от площите със зеленчуци в страната, като площите със зеленчуци отглеждани под високи оранжерии са 22% от всички оранжерии.

Трайните насаждения в областта заемат 51 634 дка. (8.8% от ИЗП), като най-големи са площите на лозята – 34 994 дка. (68% от трайните насаждения в областта). Прасковите и нектарините са 5 279 дка., ябълките – 5 187 дка., черешите – 1 952 дка., сливите – 1 474 дка.

Продължава положителната тенденция на развитие на биологичното земеделие. Към края на 2012 година общият брой на регистрираните в Министерство на земеделието и храните биологични производители, преработватели и търговци е 1 054, с близо 30% повече спрямо предходната 2011 година.

На територията на област Благоевград находища за билки с търговско значение не са известни, с изключение на жълт кантарион, риган, мащерка, бял равнец и др.

Правят се опити и за отглеждане на билки с търговска цел от частни стопани, които отглеждат лавандула, бял риган, ехинацея и други.

За територията на Община Гоце Делчев разпределението на земеделската земя е както следва: ниви – 60 804 дка., ливади и пасища – 33 513 дка., трайни насаждения, вкл. лозя – 5 220 дка., лозя – 2 912 дка. В общината се отглеждат предимно тютюн, картофи, зеленчуци, технически култури. Основен поминък на населението е тютюнопроизводството, отглеждат се сортовете: "Неврокоп 11-46", "Крумовград 90", Крумовград 988", "Крумовград 78" и "Джебел 81К" на обща площ от 6 708 дка. От трайните култури се отглеждат ягоди, малини, къпини, лозя, ябълки, сливи, череши и други. От зеленчуковите култури – среднорани и късни домати, едроплодни и дребноплодни краставици и пипер. Основни селскостопански култури са: пшеница (4 685 дка.), царевица за зърно (3 000дка.), картофи (1 712 дка.), фасул (1 025 дка.), лозя (1 030 дка.), пипер (355 дка.), домати (300 дка.), ябълки (209 дка.), слънчоглед (100 дка.). Развитието на растениевъдството обуславя и развитието на животновъдството. В общината се отглеждат говеда, крави, овце, кози, свине и птици. Общият брой на кравефермите е 23. Овцевъдството, говедовъдството и птицевъдството бележат ръст, а спад отчита козевъдството. На територията на общината липсват лицензирани млекопреработвателни предприятия. Функционира едно месопреработвателно предприятие, като в момента към него се изгражда и кланица.

Селското и горското стопанство са структуроопределящи за икономиката на община Якоруда. В земеделието доминира производството на картофи, царевица, фасул и тютюн. Животновъдството е доминирано от говедовъдството и овцевъдството, а птицевъдството и свиневъдството са слабо развити. На територията на община Якоруда има регистрирани 10 бр. млади фермери, 197 бр. земеделски производители, 81 бр. тютюнопроизводители и 11 бр. пчелари.

Последните 5 години се забелязва повишаване на интереса сред местните жители в община Кресна към създаване на ферми и производството на екологично чисти продукти и отглеждането на автохтонни породи на територията намираща се в НП „Пирин". В с. Влахи се намират фермите за редки породи „Семпервива", където се отглежда единственото в страната, голямо стадо оригинални каракачански овце, най-голямото нуклеосно стадо калоферски кози, винтороги дългокосмести кози, хергеле каракачански коне и истински каракачански кучета. Животните се

отглеждат в естествени за тях условия, пасат целогодишно в изключително чист район - Натура 2000. Лятната паша се осъществява в най-високите части на Национален парк Пирин. Използвайки млякото единствено на собствените животни и оригинални традиционни рецепти, на място се произвеждат качествени млечни продукти. В община Кресна е създадено сдружение на животновъдите "Пирин-2005", а в началото на 2012 г. е учреден съюз на фермерите "Струма-2012", като членове са животновъди от общините Кресна, Симитли и Струмяни.

Като основни проблеми в развитието на растениевъдството могат да бъдат определени:

- От 2003 година насам производството на български плодове и зеленчуци е спаднало с близо 70%.
- Проблеми с реализацията на продукцията. Тези проблеми са характерни за голяма част от продукцията произвеждана в областта, както и за цялата страна. В момента около 80% от плодовете и зеленчуците по щандовете са от други държави. Българските производители биват изместени заради високи разходи, технологични пропуски и липса на маркетингови канали. Голяма част от българските производители нямат стандарти за качество.
- Търговските вериги контролират в голяма степен търговията с хранителни продукти в рамките на Съюза. За да можеш да си доставчик на тези хранителни вериги, на тези търговски вериги, е необходимо да произвеждаш големи партиди стандартизирана продукция нещо, което българските производители трудно ще постигнат.
- Много от зеленчуците и плодовете са внос, поради добрата организация, която чуждите търговци предлагат на пазара
- Българските производители все още остават далеч от европейските стандарти, а фирмите прекупвачи продължават да изкупуват чужда продукция.
- През последните няколко години на пазара се появиха частни фирми за изкупуване на тютюна, които предявиха високи изисквания към неговото качество, като същевременно намаляват цените на

изкупуването му с оглед защита на своите интереси. Тези фирми не прилагат точно и еднакво стандартите по окачествяване на тютюна. Липсата на договори и гаранции за изкупуването на тютюна също поставя населението в несигурност. При сегашните условия развитието на тютюнопроизводството не се смята за перспективно, в т.ч. и поради ниските изкупни цени. То е по-скоро компенсатор за липсата на други алтернативи. В редица случаи се произвежда продукция, която след това не успява да се реализира. Като пример в това отношение може да бъде посочено и картофопроизводството.

- Липсата на селскостопанска борса и тържища в близост до селскостопанските центрове не създава сигурност в производителите за ефективна реализация на тяхната продукция.
- Недостиг на актуална аграрна информация – особено по отношение на съвременното развитие на аграрната наука и практика.
- Липсата на агробизнес центрове и технически центрове, които да консултират производителите за условията на пазара, да провеждат обучение за повишаване на тяхната агротехническа култура и пазарните умения.
- Липса на средства за нови инвестиции в растениевъдството, за реконструкция и нови масиви от трайни насаждения, за закупуване на посадъчен материал, минерални торове и препарати за растителна защита и провеждане на мероприятия в растениевъдството, за ефективна и съвременна селскостопанска техника.
- На много места проблемите в аграрната реформа доведоха до спиране развитието на традиционното овощарство, ягодови и малинови насаждения. Селското стопанство е представено от дребни частни производители. Броят на селскостопанските кооперации е силно ограничен, а тяхната дейност – не винаги ефективно.
- Разпокъсаност, маломерност и отдаленост на голяма част от земеделските земи и преобладаване на малки лични стопанства в планинските и полупланински части на областта. Това е един от основните проблеми в развитието на селското стопанство, което не дава

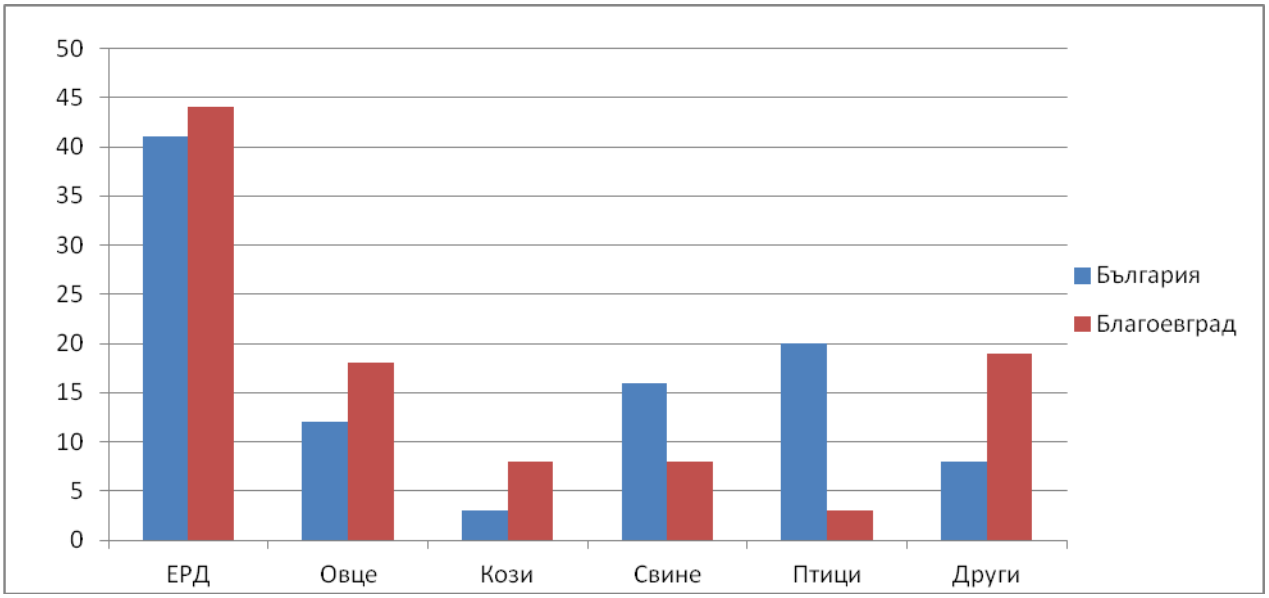
възможност за механизирана обработка. Проблемът за необходимостта от комасация се посочва от всички общини в областта.

- Драстично намаление на поливните площи. Необходимо е да бъде изградена напоителна система от канали и съоръжения, а също така и да бъде пригодена за по-малките стопанства на частните собственици.
- Обработката на земята е предимно ръчна, тъй като селскостопанската техника е амортизирана, а напоителната система е нарушена. Липсват агротехнически мероприятия, което прави селското стопанство неефективно.
- Остарял машинен и технологичен парк, енергонеефективен, амортизиран, с висока себестойност на услугите, които предлага. Не достига предимно прибираща техника: косачки, балиращи, картофовадещи и растителнозащитни машини.
- Конкуренция от земеделската продукция на Македония, която е по-евтина, защото е резултат на комасирано и модерно земеделие с развити традиции.
- Липсата на възможност за пазарна реализация прави земеделското производство неоправдано, дори на екопродукти.
- Липса на реален пазар на земята.
- Според местните производители съществува неблагоприятно бизнес отношение към тях и ако местен човек развива бизнес, всички му пречат, докато на чужденци помагат охотно.

2.2.2. Животновъдство

Значителният по размерите си горски фонд, който притежава областта, е важна предпоставка за развитието на животновъдството и определя този отрасъл като изключително перспективен за редица общини.

Фигура 3. Процентно разпределение на животински единици за 2012г.

Източник: Бюлетин №201 - ноември 2012 „Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година, ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД- основни резултати“

В област Благоевград 24 567 стопанства отглеждат селскостопански животни, птици и пчели. От тях 30% отглеждат говеда, 26% – овце, 35% – кози, 30% – свине и 41% – птици. В Областта се отглеждат 30 855 говеда със среден размер на стадата от 4.2 глави. Млечните крави са 13 595. Всички видове животни и птици се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 98% от говедата, 99% от овцете и козите, 92% от свинете и 98% от птиците. В 847 стопанства се отглеждат 14 452 пчелни семейства, като 98.5% са в стопанства на физически лица.

През последните години се наблюдават процеси на преструктуриране и модернизиране на животновъдство както за областта, така и в национален мащаб.

2.2.2.1. Говедовъдство и биволовъдство

През 2011 г. общият брой на кравите нараства с 1% спрямо предходната година, достигайки около 330 хиляди. В същото време броят на млечните крави намалява с 0,4% до 306,8 хил. броя и представлява 93,0% от общия брой крави в страната.

През 2011 г. в страната са произведени 1 093 033 хил. литра краве мляко, което е с 0,1% повече спрямо 2010 г. По райони на планиране, най-голям дял в общия добив на краве мляко имат Южен централен (26,7%) и Югоизточен (26,0%) райони,

следват Североизточен и Северозападен. Най-малък е делът на произведеното краве мляко в Югозападен район (9,4%).

Към края на 2011 г. фермите, категоризирани в I-ва група (покрили стандартите за сграден фонд, оборудване и качество на сурово краве млякото) се увеличават с 5,7% спрямо година по-рано, достигайки 2 752 броя, а общият брой на отглежданите в тях крави нараства с 26,3% до 131 320. В същото време, категоризираните ферми от II-ра група намаляват с 37% до 519 броя, а отглежданите в тях крави - с 28%, до 10 168 броя. За община Благоевград фермите от I-ва група към 03.06.2013 г. са 60, като броят на млечните крави варира от 6 до 100. Тенденцията към преминаване на все повече млечни ферми в I-ва група продължава като фермите от II-ра група към 03.06.2013 г. на територията на областта е само една (община Хаджидимово).

През последните години се наблюдава забавяне на темпа на окрупняване на млечните ферми. По данни на отдел „Агростатистика" на МЗХ, средният брой млечни крави в стопанство в национален мащаб е около 4,1 броя. Към 03.06.2013 г. фермите от III-та група на територията на област Благоевград са 1 272 бр.

През последните няколко години се наблюдава засилване на интереса към месодайното говедовъдство. През 2011 г. броят на месодайните крави нараства с 24,1% спрямо предходната година до 23,1 хил., като се отчита концентрация на производството в по-малко на брой уедрени стопанства. Общият брой на стопанствата с месодайни крави намалява с 22,5% спрямо 2010 г., главно поради регистрирания спад от 29,9% на стопанствата с 1-2 месодайни крави. В същото време, над два пъти се увеличават стопанствата с 30 до 49 месодайни крави, както и животните, отглеждани в тях. Стопанствата с над 100 месодайни крави нарастват над три пъти в сравнение с 2010 г., като в тях се отглеждат 4,6 хил. броя животни или 20% от всички крави отглеждани за месо.

Към края на 2011 г. биволовъдните стопанства намаляват с 12,3% спрямо година по-рано, докато общият брой на биволите се увеличава със 7%. Подобна тенденция се наблюдава и в стопанствата с биволици – намаление на броя на стопанствата с 5,1% и нарастване на броя на биволиците с 16,4%. Около 69% от биволиците (4,367 хил. броя или с 38,5% повече спрямо 2010г.) се отглеждат в стопанства с над 20 биволици.

2.2.2.2. Овцевъдство и козевъдство

През 2011 г. се наблюдава окрупняване на овцевъдните ферми. За първи път от 2006 г. насам се отчита ръст на броя на овцете – с 6,3% спрямо 2010 г. В същото време броят на стопанствата с овце намалява с 28,8%. В резултат, средният брой овце в едно стопанство нараства с 49,6% - от 13,1 през 2010 г. на 19,6 през 2011 г. Стопанствата с до 49 женски овце за разплод намаляват с 31,1%, а овцете в тях са с 11,0% по-малко. Стопанствата с над 100 заплодени овце се увеличават с 20,6%, а овцете-майки в тях - с 30,0%, до около 571 хил. броя. Средният размер на стадата с овце-майки през 2011 г. достига 16 броя.

През 2011 г. най-голям дял от овцете се отглеждат в Южен централен район – 22,4%, следван от Североизточен и Югоизточен райони с по около 19%. В почти всички райони на планиране се наблюдава нарастване на броя на овцете и на овцете-майки спрямо предходната година, с изключение на Югоизточен район, където е отчетено намаление на общия брой на овцете с 6,3% и на овцете-майки - с 1,3%. Най-значителен ръст на овцете - общо и на овцете-майки е налице в Северен централен район, съответно с 25,0% и 32,3%. В останалите райони увеличението е по-умерено.

Към края на 2011 г. общият брой на козите е 341,4 хил. броя - с 4,2% по-малко в сравнение с година по-рано. При козите-майки намалението е с 1,9%. Стопанствата, отглеждащи кози намаляват с 28,2% спрямо предходната година. Около 77,8% от козите-майки се отглеждат в стопанства с до 49 животни. В сравнение с 2010 г., отглежданите в тези стопанства кози-майки намаляват с 6,9%. Стопанствата с 50 и повече кози-майки се увеличават с 27,6%, а животните в тях – с 43,5%.

Най-чувствително намаление на броя на козите спрямо 2010 г. се отчита в Югоизточен район – с 16,8%, следван от Североизточен район – с 12,3%. В три района се наблюдава нарастване на броя на отглежданите кози, по-голямо в Южен централен район – със 7,5% и слабо изразено в Северозападен и Югозападен райони – съответно с 1,7 и 0,6%.

През 2011 г. общият брой на козите-майки намалява с 1,9% спрямо предходната година, до 272,9 хил. броя. Само в Северозападен и Южен централен район се отчита увеличение на броя на козите-майки, съответно с 6,2% и 2,5%. Най-много

кози-майки се отглеждат в Северозападен район – 65,0 хил. броя, а най-малко – в Северен централен район – 31,7 хил. броя.

През 2011 г. са произведени 146 085 хил. литра овче и козе мляко, което представлява 11,7% от общо добитото мляко в страната. Добивът на овче мляко е 86 276 хил. литра, а на козе– 59 809 хил. литра. В сравнение с 2010 г. те нарастват съответно с 5,1% и 1,9%.

Традиционно, най-висок е добивът на овче мляко в Южен централен район – 18 817 хил. литра, въпреки отчетеното намаление с 2,1% спрямо 2010 г. Следва Югоизточен район с 15 028 хил. литра. Най-малко овче мляко е добито в Северен централен район – 10 330 хил. литра.

При козето мляко добивът остава най-висок в Северозападен район – 17 581 хил. литра, следван от Югозападен район с 12 909 хил. литра, където се наблюдава увеличение с 23,4% спрямо предходната година. Най-малко е производството в Южен централен район – 6 544 хил. литра.

Производството на месо от овце през 2011 г. е в размер на 11 811 тона - с 11,3% по-малко в сравнение с 2010 г. Общият брой на заклaните животни в кланици и стопанства намалява с 13,8% спрямо предходната година, до 1 099,5 хил. броя. Добивът на месо в стопанства е почти четири пъти по-висок от този в кланици. Производството на месо от кози през 2011 г. бележи ръст от 11,3% спрямо 2010 г., до 4 116 тона. Отчита се увеличение както на броя заклани кози – с 1,8% , така и на живото тегло на заклaните животни.

2.2.2.3. Свиневъдство

Свиневъдството заема основен дял в производството на червени меса в страната и въпреки това през последните години се наблюдава свиване на отрасъла. Към 01.11.2011 г. общият брой на свинете намалява с 8,4% спрямо година по-рано до 608,3 хил., а този на свинете майки в основно стадо - с 1,6% до 53,4 хил.

Най-значително намаление спрямо предходната година е регистрирано в Северозападен район – с 59,4% при свинете и с 52,1% при свинете-майки, следвано от това в Южен централен район – съответно с 16,8 и 22,4%. В същото време в Югоизточен район се наблюдава чувствително увеличение както на свинете с 23%, така и на свинете-майки – с 43%. В Югозападен район се отчита леко увеличение на свинете-общо, но рязко такова при свинете-майки – с 60%.

2.2.2.4. Птицевъдство

Напоследък се наблюдава намаление при всички категории стопанства, отглеждащи кокошки и ярки, като то е най-голямо при стопанствата със 100 до 9 999 броя птици (с 29%) и при тези с 10 000 до 99 999 броя птици (с 23,2%). Към края на годината големите птицевъдни обекти с 10 000 и повече носачки и ярки са 54 броя (при 92 броя година по-рано) и в тях се отглеждат 4 252 хил. броя птици или 64% от общия брой кокошки и ярки. Стопанствата, в които се отглеждат пилета за месо намаляват с 68,5%, докато броят на пилетата в тях нараства с 4,1%. Най-много птици се отглеждат в Северен централен район – 39,2%, следват Североизточен с 16,8% и Южен централен с 15,5%. Над 42% от кокошките и пилетата за месо се отглеждат в Северен централен район. Патиците са съсредоточени в Южен централен район (53%), а пуйките и гъските - в Североизточен район. Най-много щрауси, пъдпъдъци и токачки се отглеждат в Югозападен район.

2.2.2.5. Коневъдство

По данни на Българската агенция по безопасност на храните, броят на еднокопитните животни в страната към края на 2011 г. е 135 846 – с 24,9% по-малко спрямо година по-рано. От тях 7 543 броя са регистрирани коне и 74 184 броя - работни коне. Магаретата, мулетата и катърите представляват 38,8% от общия брой еднокопитни, отглеждани в страната.

2.2.2.6. Пчеларство

По данни на отдел „Агростатистика” на МЗХ, през 2011 г. наличните пчелни семейства в страната намаляват с 10,7% спрямо 2010 г., до 547 676 броя. Най-голям е броят на пчелните семейства отглеждани в Северен централен район – 122 083 броя, следван от районите Североизточен и Югоизточен, съответно с 119 416 и 101 178 броя.

Като цяло, пчеларският сектор се нуждае от внедряването на нови технологии, по-добър контрол на здравния статус на пчелните семейства и мерки за подпомагане на реализацията на пчелните продукти.

Проблемите, с които се сблъсква развитието на животновъдството в областта, произтичат преди всичко от:

- неговия екстензивен характер, поради отглеждането му предимно в личното стопанство;
- ниските изкупни цени на животинската продукция;
- липсата на пазари, липсата на финансови ресурси и труден достъп до кредити и нови инвестиции;
- липса на агресивна маркетингова политика и стратегия за завладяване на пазара, липса на система на защита на интересите на производителите и механизми за насърчаване на производството;
- занемарено медицинско и зоо-инженерно обслужване на животните, като отговорността сега се носи предимно от стопаните, които не винаги са добре подготвени за ефективно провеждане на рационално хранене и грижи за животните. Качеството на породния състав (генофонда) е влошено, няма селекционна дейност;
- основните причини, които задържат развитието на говедовъдството и овцевъдството (вкл. козевъдството) в планинските райони на областта са липсата на развита пътна мрежа, липсата на електроснабдяване и водоснабдяване и слабо развитата мрежа от предприятия за преработвана на мляко (мандри);
- връзката "суровина - краен или междинен продукт" не работи достатъчно, поради липса на инвестиции за възстановяването и разширяването на съществуващите и изграждането на нови малки предприятия за затваряне на цикъла, а така също и поради липсата на пазари.

Таблица 3. Брой отглеждани живи животни в стопанствата в България и Област Благоевград

Видове и категории животни	България		Област Благоевград	
	Стопанства (брой)	Брой животни	Стопанства (брой)	Брой животни
Говеда	95 357	576 339	7 434	30 855
- в т.ч. крави	86 210	347 291	6 934	18 261
Овце	91 793	1 415 181	6 386	99 814
Кози	84 582	388 866	8 522	42 610
Свине	82 265	670 469	7 394	16 217
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	766	1 850

Видове и категории животни	България		Област Благоевград	
	Стопанства (брой)	Брой животни	Стопанства (брой)	Брой животни
Общо еднокопитни	92 806	112 632	11 014	12 816
Птици	185 455	17 491 187	9 977	112 612
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	9 898	105 966
Пчелни семейства*	23 982	588 694	847	14 452

Източник: Бюлетин №201 - ноември 2012 „Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година, ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД- основни резултати“

2.3. Горско стопанство

Общата площ на горските територии на територията на страната към 31.12.2011 г. е 4 148 114 ха, от които: залесена площ – 3 774 778 ха (в т. ч. клек – 23 953 ха); незалесена площ, подлежаща на залесяване – 68 308 ха (в т.ч. пожарища – 2 566 ха, сечища – 9 004 ха и голини – 56 748 ха) и недървопроизводителна горска площ – 305 028 ха (обработваеми площи - 4 592 ха, ливади – 2 541 ха, поляни – 111 064 ха, разсадници – 1 717 ха, пътища и просеки – 42 492 ха, и скали, реки, сипеи и др. – 142 662 ха).

Общата площ на горския фонд на територията на Регионално управление по горите Благоевград е 346 694 ха. От общата площ на горите в района 62 % от нея е заета с иглолистна растителност с преобладаващо участие на белия и черния бор и 37% са широколистните гори предимно бук, дъб, топола, кестен и др.

Съгласно административно-териториалната подялба на страната, РДГ – Благоевград осъществява своите правомощия на територията на област Благоевград и следните общини: Благоевград, Симитли, Кресна, Струмяни, Петрич, Сандански, Гоце Делчев, Хаджидимово, Гърмен, Сатовча, Разлог, Белица, Якоруда и Банско.

Района на дейност на РДГ – Благоевград включва 16 държавни горски стопанства (ТП „ДГС Благоевград”, ТП „ДГС Симитли”, ТП „ДГС Кресна”, ТП „ДГС Струмяни”, ТП „ДГС Сандански”, ТП „ДГС Петрич”, ТП „ДГС Първомай”, ТП „ДГС Катунци”, ТП „ДГС Разлог”, ТП „ДГС Белица”, ТП „ДГС Якоруда”, ТП „ДГС Елешница”, ТП „ДГС Добринище”, ТП „ДГС Места”, ТП „ДГС Гоце Делчев”, ТП „ДГС Гърмен” и 1 държавно ловно стопанство ТП „ДЛС Дикчан”.

Географското местоположение, надморската височина, климат, растителност и други природни фактори създават условия за живот на почти всички видове

дивеч, които се срещат в България. Най-голямо разпространение на територията на област Благоевград имат: заек, дива свиня, сърна, благороден елен, дива котка, лисица, белка, глухар, златка, кафява мечка, елен лопатар и други. Горите са обект на ловен туризъм, от тях се добива дървесина, берат се диворастящи гъби и билки. Обект на ловния туризъм са заекът, дивата свиня, лисиците, глухарите и други.

Горите и до днес продължават да допринасят слабо за реализиране на стопански резултати в областта. Трябва да се потърсят възможности за тяхното по-рационално използване при условие, че то се осъществява в съответствие с техния естествен възпроизводствен потенциал.

Насоките за развитието на горското стопанство на територията на областта трябва да включват:

- разнообразяване на залесителните мероприятия (не само с иглолистни насаждения);
- реализиране на противоерозионни лесотехнически мероприятия;
- използване на потенциала на горите и тяхното обогатяване чрез култивирано отглеждане на билки и гъби;
- развитие на цикъла на добив и обработка на дървен материал, особено на неговия последен ешелон – мебелното производство.

2.4. Туризъм и туристически продукти

Туризмът на територията на областта се явява като основен отрасъл на икономиката в перспектива и понастоящем, особено в районите на Банско и Сандански. След черноморските курорти и населени места, Пиринският край разполага с най-добре развитата хотелска база в България.

Основните туристически локализации на територията на областта са следните:

Град Сандански заедно с прилежащите населени места и общини. Градът е най-добрият балнеокурорт в страната, като целият район е богат на минерални извори. От особено значение са културно–историческите забележителности в района, особено град Мелник, известен със своето вино, архитектура и пясъчни пирамиди.

Марикостенските минерални бани и известната църква “Света Петка” в местността “Рупите” и прилежащите населени места в Община Петрич.

Благоприятния климат, топлите минерални извори, кално-находището при с. Марикостеново и Рупите са предпоставка за развитие на курортното дело.

Община Банско с град Банско – зимен курорт от международно значение с най-добрата хотелска инфраструктура както за зимен, така и за летен туризъм, село Добринище – балнеокурорт от регионално значение. Неговото развитие се осъществява на основата на:

- наличните туристически ресурси, които са с разнообразен характер, но с благоприятно влияние за предимствено развитие на зимния туризъм;
- значителният потенциал на територията на общината за развитие на различни форми на алтернативен туризъм (еко, балнео и климатолечебен, културен, хоби, селски и пр.) – условие за диверсификация на туристическия продукт;
- провежданата политика на общината за развитие и популяризиране на туристическия продукт, предлаган на българските и чуждите туристи. Визията за развитие на общината, заложена в Общинския план за развитие 2007-2013, „е свързана преди всичко с развитието на туризма като основен отрасъл".

Разложка седловина с няколко по-малки туристически локализации:

а) в района на община Разлог са обособени: планинска курортна местност Предел (летен и зимен туризъм); самият град Разлог, известен с кукерските празници; село Баня; село Добърско – популярно място за всички видове туризъм. От особена важност на територията на общината е резерватът "Баюви дупки – Джинджерица".

б) планинска курортна местност Семково (община Белица) – летен рекреативен и зимен туризъм.

в) планинска курортна местност Трещеник (община Якоруда) – летен рекреативен и минимален зимен ски туризъм; в района на общината са известни Якорудските минерални извори, към които има изградена плувна и хотелска инфраструктура от неголям мащаб.

Като цяло е добре развита туристическата база на община Разлог – голф комплекс, хотелски, СПА и ваканционни комплекси, къщи за гости. Изпълнени са проекти, насочени към подобряване състоянието на културните паметници, изграждане на еко пътеки и създаване на нови туристически атракции. Въпреки

приоритизирането на туризма, община Разлог няма подробна стратегия за развитието му. Доскоро много се залагаше на развитието на нови ски-писти за зимен туризъм и изграждането на луксозни бази като СПА-комплекси и голф-игрища. Предвижда се тези инвестиции да създадат много нови, добре платени работни места за младите хора. Препоръката, която може да се направи на база гореизложените данни е при разработването на цялостна стратегия за развитие на туризма в общината да се наблегне повече на услугите, обществената инфраструктура и анимацията.

Районът на Гоце Делчев с няколко по-малки туристически локализации:

а) районът на селата Ковачевица, Лещен, Долен, където успешно се развива селски туризъм. От особена важност е и село Делчево.

б) районът на Огняновските минерални извори, където са изградени много хотелски бази.

в) районът на курортна планинска местност Попови ливади.

г) самият град Гоце Делчев, където потенциално ще се разраства бизнес туризма с отварянето на новия ГКПП.

Като цяло районът на Гоце Делчев е наситен с културно-исторически забележителности от различни епохи.

Районът на Благоевград е изцяло обновен и един от най-приятните градове в България заради привлекателния си архитектурен вид, старинния квартал Вароша и концентрацията на много млади хора в лицето студентите. В града успешно се развива конгресен туризъм. Съществен потенциал за развитие има балнео туризма, както и ски-туризма в района на м. Картала. Близостта на Рилския манастир прави Благоевград задължителна спирка по време на културно-познавателни турове в страната. Благоевград и курортната планинска местност Бодрост са изходен пункт за маршрути в Рила, като тук е и най-старият резерват в страната: “Парангалица”.

Долината на Струма не е обособена като туристическа локализация. Тук все пак е важно да бъдат споменати неоползотворения потенциал на минералните извори в общините Кресна и Симитли; резерватът “Тисата” - задължителна спирка при орнитологичен туризъм; община Струмяни с грандиозните скални комплекси над село Илинденци.

Планините и в частност Пирин планина са основен туристически ресурс. Освен развитието на зимния туризъм в районите на Банско, Добринище, Разлог, от особена важност е летния трекинг и екотуризъм. Национален парк "Пирин" е обявен за Обект на световното природно и културно наследство от ЮНЕСКО. Тук има над 160 езера и добре развита мрежа от хижи и маркирани маршрути.

Развитието на туризма на територията на областта се разглежда в контекста на няколко основни цели:

- Търсене на възможности за увеличаване на посещаемостта на Пиринския край от страна на българските граждани.
- Осигуряване на разнообразни възможности за отдих, туризъм и спорт на населението на областта.
- Привличане на чуждестранни инвестиции и увеличаване на туристопотока.

На територията на областта се развиват и има възможности за следните видове туризъм:

<u>Културно-познавателен</u>

Този вид туризъм е свързан с максималното оползотворяване на даденостите на региона. При обиколни турове на България най-често се посещават Рилски манастир и град Благоевград; Сандански с град Мелник и Роженски манастир; град Банско с излет в Пирин планина. При подобни турове важни са фолклорните и други прояви, като особено популярни са фестивалите "Пирин пее", фестивалите на македонската песен (Благоевград), "Пирин фолк" (Сандански), Джаз-фестивала в град Банско, кукерските празници и др. Основен потребител на този туризъм е чуждият пазар и преди всичко туристите от страни като Англия, Франция, Германия, страни Бенелюкс.

Необходима е целенасочена работа с туристическите оператори за осигуряване на максимално възможен престой в Пиринския край при общите културно-познавателни турове в страната. Осъществява се активна реклама на нови и доскоро неизвестни места като селата в Гоцеделчевско, село Добърско - Разложко и др.

<u>Селски туризъм</u>

Този вид туризъм много често се използва като клише и с малко разбиране. По същество става въпрос за летен туризъм, който се опира на множеството дадености на съответното населено място. Този вид туризъм е от основна полза за местното население, тъй като осигурява дългосрочен локализиран престой на територията на съответното населено място с възможности за маршрути. Областта е богата на места, подходящи за селски туризъм подобно на повечето области в страната. На този етап продуктът може да се предлага само за организирани групи.

От особена важност за предлагането на този вид туристически продукт отново е общата инфраструктура, както и доброто поддържане на основните културно-исторически и природни ресурси.

Трекинг

Този вид туризъм е свързан с преходи в планината и краткосрочен престой в населените места. Основни потребители тук са българите и туристите от Англия, Франция, Германия (на този етап, организирани в групи).

От особена важност за този продукт е поддържането на добра маркировка (тук е необходимо активно съдействие от лесничействата и парковите управи, не само на БТС). Необходимо е да се подобри управлението на туристическите хижи, тъй като сегашното им състояние затруднява активното предлагане на продукта на западния пазар.

Екотуризъм

Този вид туризъм е свързан с предлагането на специализирани природни продукти, свързани с наблюдение на птици (орнитология), специфична флора и фауна и т.н. От особена важност е доброто поддържане на резерватите. Основни потребители тук отново са чуждите туристи.

Поклоннически туризъм

Поклонническият туризъм в България, като цяло се свързва с наличието на богата мрежа от религиозни обекти със съществена архитектурни и духовна история, привличащи туристи от страната и света. Развитието на поклоннического туризъм бележи съществено нарастване и се обособява като самостоятелна група туристически продукти, които спонтанно и на чисто пазарен принцип сформират пазарна ниша с потенциал за развитие в областта.

Планински рекреативен туризъм

Става въпрос за един добре познат продукт, свързан с почивка и отдих през лятото в установените планински курорти като Предел, Попови Ливади, Попина Лъка, Семково, Трещеник, Бодрост, Сини Връх и т.н. Основни потребители тук са българските туристи.

Основен проблем е почти тоталната липса на хотелска база. Ведомствените бази, разполагащи с хиляди легла не отговарят на изискванията на Закона за туризъм: за приемане на туристи е необходимо обектът да има фирма, лиценз и категория. Решението е свързано с раздържавяването и приватизацията.

Дългосрочно тези курортни местности могат да приемат и западни туристи, но за това е необходима отлична маркировка на множество близки маршрути – или казано по–точно: оползотворяване на рекреативния потенциал на горите. В тази връзка особена подкрепа биха могли да окажат държавните лесничейства.

Балнеология

На територията на Пиринския край се намират 42% от минералните извори на страната. Оформянето и предлагането на балнеопродукта може да се разглежда в няколко основни аспекта: а) създаване на условия за отдих и лечение на населението от Пиринския край; б) привличане на туристи от страната; в) предлагане на продукта на чуждия пазар.

На този етап единственото място, което може да предложи качествен продукт (преди всичко благодарение на отличната хотелска инфраструктура) е град Сандански. Основните потребители тук са туристите от Западна Европа и Скандинавските страни. Другото място, което има непосредствен потенциал в близко бъдеще са Огняновските минерални бани. Не по-малко важни са в района на Кресна - изворите при “Тисата” (на първо място) и село Ощава; в района на Сандански/Петрич - Марикостенските минерални извори, община Добринище, община Разлог.

Ски-туризъм

На този етап ски-туризмът е основен източник на приходи за туристическия бизнес в областта, като той е особено важен за община Банско. Основните локализации за зимни спортове са свързани с:

- от национално и международно значение – град Банско с обща дължина на писти и ски пътища близо 75 км.
- от регионално и потенциално национално значение – Семково (на първо място), Добринище, Трещеник, района на Предел и района на Картала.

С оглед на съществуващата отлична хотелска инфраструктура и популярността на продукта, приоритетно значение трябва да се отдаде на развитието на ски туризма в Банско. Основните необходимости тук са свързани с: 1) разработване на добра програма за управление и по-нататъшно развитие на Банско като туристически център; 2) решаване на проблемите от инфраструктурен характер (водоснабдяване, канализация, пречистване на отпадни води, депониране и обработка на твърди битови отпадъци и пр.)

За района на Картала (Благоевград) на първо време е необходимо подобряване (изграждане) на техническата инфраструктура, свързана с водоснабдяване и канализация. Много важно е и поддържането на пътя Благоевград-Бодрост. Както за Картала, така и за всички останали места от съществена важност е предложенията за разширения на ски съоръженията да се разглеждат в светлината на пряката икономическа полза за общините и ефектът, който този вид туризъм и неговото развитие оказват върху околната среда.

Изграждането на нови съоръжения е свързано с мащабни инвестиции, които ще зависят от изискванията за отдаване на концесии. Именно заради отдаването на подобни евентуални концесии е необходимо общините да разполагат с точни финансови разчети за евентуалните ползи. Това може да се направи само от сериозни консултантски екипи и именно тук може да се търси помощ от чужди донори.

2.5. Иновации и модернизация

Измененията в отрасловата структура на икономиката са повлияни най – вече от различната степен на проявление на кризата в отделните отрасли. Намалените дялове на промишлеността се компенсира за сметка на услугите и някои селскостопански дейности. Оценката на структурния ефект, измерена чрез получените доходи от заплати показва, че е отрицателно. Измененията в

структурата на обществения продукт на областта са функция на динамиката на развитие на отделните сектори и отрасли.

Отраслите, които увеличават своя дял в отрасловата структура, са:

- Шивашка промишленост;
- Дърводобив и дървообработване;
- Преработваща промишленост.

Промените в структурата на промишлеността са пасивни и конюнктурни. Пасивни, защото се дължат на различна интензивност на свиване на стопанската дейност по отрасли, а не целенасочена, структурна инвестиция. Конюнктурни, защото голяма част от срива се дължи на разпадането на основните външни пазари и чувствително временно свиване на вътрешното търсене; при нормализиране на вътрешно – търговските ни връзки част от търсенето ще се възстанови, но на ново качествено равнище.

Тези неизбежни промени са преди всичко продукт на минали грешки, като свръхразвитие на електроника, електротехника, машиностроене и други, за които няма, а и трудно може да се прогнозира кога ще има пазари.

Обезпокояващо е чувствителното увеличение на дела на добиващите отрасли и тези на само първичната обработка /каменовъглена промишленост, дърводобив, промишленост за строителни материали/.

Основно направление – естествено продължение на досегашното развитие на областта се определя от състоянието и възможностите на нейната промишленост. Сърцевината на такова развитие са водещите производства с изграждането на малки и средни предприятия (в някои случаи допълващи дейността на по–големи индустриални фирми). С подобна стратегия се преследват няколко цели:

- Укрепване на промишления сектор, с оглед получаване на по-широка продуктивна база за икономиката на зоната;
- Повишаване конкурентоспособността на продукцията, чрез нейното преструктуриране и обновяване;
- Подпомагане изграждането на нови малки и средни предприятия;
- Прилагане на новости и повишаване възможностите за използване на човешкия потенциал;

- Изграждане на все още слабо развитата предприемаческа инфраструктура.

Базирането на областната промишленост до голяма степен върху малки и средни предприятия, липсата на клъстери или на по-големи конкурентоспособни и стратегически производства я обрича на неусточивост. В селското стопанство ситуацията е аналогична. Не може да се търси ефективно производство в условията на микро фирми или семейно стопанство.

Необходимо е да бъде използван в максимална степен потенциалът на местните ресурси. Внимание заслужават усилията за планиране на крайградски зони за промишлено изграждане и търсенето на нови форми за повишаване на квалификацията на кадрите и управленските умения на мениджмънта. Подсилването на експортната база на областта може да се осъществи чрез привличане на предприемачи, партньори и съдружници, осигуряващи излаз на чужди пазари, както и чрез създаването на свободни икономически зони на територията на областта /Благоевград, Петрич, Гоце Делчев/. Особена значимост придобива формирането на интегрирана икономическа среда, способна да привлича нововъведения и да развива по – широка инвестиционна активност.

Много от съществуващите МСП на територията на Благоевградска област не разполагат с висококвалифициран персонал за разработване и въвеждане на нови технологии с цел повишаване обема и качеството на продукцията, за разработване на нов продукт, нов дизайн или други иновационни дейности. Поради това те не използват потенциала си за иновации. За целта те трябва да наемат млади специалисти. Наемането на инженер или учен, обаче, често е скъпо или рисковано.

Добре известни са схемите за подпомагане на МСП в индустриално развитите страни. Те включват, най-вече, субсидиране на съществуващи фирми при наемане на млади висококвалифицирани специалисти. Предвид мобилността на човешките ресурси, тези схеми са най-прекия път към повишаване иновативния потенциал на промишлеността. Това е една от предпочитаните политики за повишаване иновативността на малките фирми, които не разполагат с финансови и човешки ресурси за извършване на изследователска и развойна дейност.

2.6. Енергетика

Сектор „Енергетика" е един от секторите с ключово значение както за ЕС, така и за България. Развитието на енергийната сигурност е хоризонтален приоритет на Европейския съюз и се явява ключов елемент в развитието както през програмен период 2007-2013 година, така и през предстоящия 2014-2020 година.

Базисен инструмент при осигуряване при осигуряване енергийната сигурност на регионално равнище е производството на енергия от местни енергийни източници, с приоритет върху възобновяемите. Обикновено основни показатели характеризиращи сектора и условията за енергийна сигурност, в този контекст са брой обекти произвеждащи енергия от възобновяеми източници (ВИ) и количество произвеждана енергия от тях. Анализите от последните години сочат по-висока степен на значимост на първият показател, поради диверсификационния компонент при оценката на риска в сектора.

Област Благоевград се нарежда на второ място в страната по брой енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници. Данните за това са от изследване на Агенция за Устойчиво Енергийно Развитие (АУЕР).

Фигура 4. Енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници по административни области.

Източник: АУЕР 2012 г.

Същевременно, независимо от водещото второ място в страната по брой на функциониращите обекти за производство на електроенергия от ВИ, областта разполага със съществен потенциал за допълнително развитие на сектора, който към настоящия момент почти не е оползотворен. Изследванията показват, че теоретичния и технически потенциал показват драстично разминаване, като към момента (по данни на АУЕР за 2012 година) покритието на теоретичните възможности с налични технически мощности е под 1%.

Данните за потенциала при различни източници на енергия са представени в табличен вид, както следва:

Таблица 4. Потенциал на енергията от възобновяеми източници област Благоевград

Източници на възобновяема енергия	Потенциален обем на производство
Теоретичен потенциал - слънчева енергия	82 137 toe
Технически потенциал - слънчева енергия	10 toe
Теоретичен потенциал - вятърна енергия	415 907 toe
Технически потенциал - вятърна енергия	6 toe
Теоретичен потенциал – тв. биомаса	147 549 toe
Технически потенциал – тв. биомаса	7 566 toe
Теоретичен потенциал – геотермална енергия	13 756 toe
Технически потенциал – геотермална енергия	5 414 toe

Източник: АУЕР 2012 г.

Разпределението на енергийните обекти по общини в рамките на областта показва силна концентрация в Община Сандански. Над 74% от изградените мощности в областта са именно в Сандански, като предимството се дължи преди всичко на мощности работещи със слънчева и водна енергия. Най-нисък е делът на обектите в общините Хаджидимово, Белица и Благоевград.

Данните са представени в следващата таблица.

Таблица 5. Инсталирана мощност и производство на електроенергия от ВИЕ в Област Благоевград по общини.

ОБЩИНА	ЕНЕРГИЙНИ ОБЕКТИ				ИНСТАЛИРАНА МОЩНОСТ	ПРОИЗВЕДЕНА ЕНЕРГИЯ	ИЗДАДЕНИ ГП
	ВЕ	ВД	СЕ	ОБЩО			
	бр.	бр.	бр.	бр.	MW	MWh	бр. (MWh)
Банско	0	4	1	5	7,94840	862,07	860
Белица	0	2	0	2	1,42000	59,43	58
Благоевград	0	2	1	3	2,37100	66,48	65
Гоце Делчев	0	6	0	6	4,01700	1 473,19	1 471
Кресна	1	6	1	8	6,26500	1 149,45	1 146
Петрич	0	2	3	5	3,40200	543,17	541
Разлог	0	3	1	4	3,10800	553,75	552
Сандански	0	14	7	21	121,27192	16 335,02	16 326
Симитли	0	3	0	3	1,65000	631,58	631
Струмяни	0	1	3	4	1,68900	311,92	311
Хаджидимово	0	0	1	1	0,07500	15,31	15
Якоруда	0	2	0	2	1,30000	249,61	248
ОБЩО:	1	45	18	64	154,51732	22 250,97	22 224

Източник: АУЕР 2012 г.

Като общ извод за развитието на сектор енергетика в Областта може да се направи изводът, че регионът разполага със сериозен капацитет за производство на енергия от ВЕИ, при използване на различни източници, но към края на плановия период 2007-2013 година, той е на практика почти нереализиран.

3. Социален капитал, социална интеграция и включване

По данни на последното преброяване от 01.02.2011 г., населението в област Благоевград наброява 323 552 души или 4,4% от общото население на Република България. Съгласно административно-териториалното устройство на страната в границите на областта се включват 14 общини, 96 кметства и 280 населени места. Средната големина на общините в областта по брой на населението е 23 110 души. За страната средната големина на общините е 27 896 души. Според броя на постоянното население това е шестата по големина област в страната. Около 1/5 от населението на областта (77 441 души) е съсредоточено в община Благоевград. Към групата на общините с население от 50 000 до 100 000 души се включва и община Петрич (57 006 души). С население от 30 000 до 50 000 души са общини Сандански и Гоце Делчев. Община Разлог

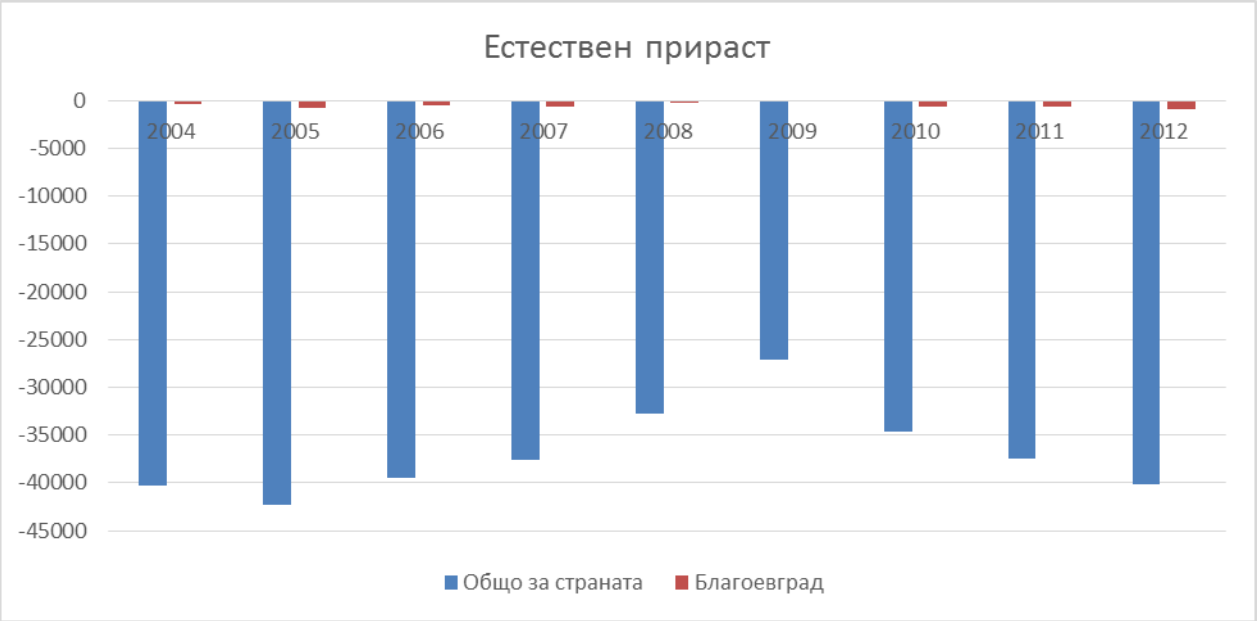
попада в групата общини с население 20 000 до 30 000 души. Най-много са общините с население от 10 000 до 20 000 души (6 бр.), включващи 24% от населението на областта. С население от 5 000 до 10 000 души са 3 общини (Кресна, Струмяни и Белица).

Делът на градското население спрямо общото на областта е 59,13 % (191 317 души), а на селското - 40,87% (132 235 души). За сравнение общо за страната структурата на населението по местоживеене (градове/села) е съответно 72,5%: 27,5%. В областния център - гр. Благоевград живеят 77 441 души или 41,1% от градското население на областта. Към малките градове с население от 10 000 до 30 000 души се включват 4 бр. - Петрич, Сандански, Гоце Делчев и Разлог. Останалите 7 градове са много малки (с население под 10 000 души) – Банско, Симитли, Якоруда, Кресна, Белица, Хаджидимово и Мелник. Най-малкият по демографска маса град в страната се намира на територията на област Благоевград - гр. Мелник, в който живеят 217 души (01.02.2011 г.).

3.1. Прираст на населението в област Благоевград

Прирастът на населението в рамките на областта е отрицателен. Данните сочат, че зависимостта е със значително по-умерени стойности близки до нулата, в сравнение със средните стойности за страната. Независимо от това, общите данни са негативни и в бъдеще е необходимо да бъде провеждана целенасочена политика по подобряване прираста на населението в Област Благоевград.

Фигура 5. Естествен прираст, общо за страната и за Област Благоевград

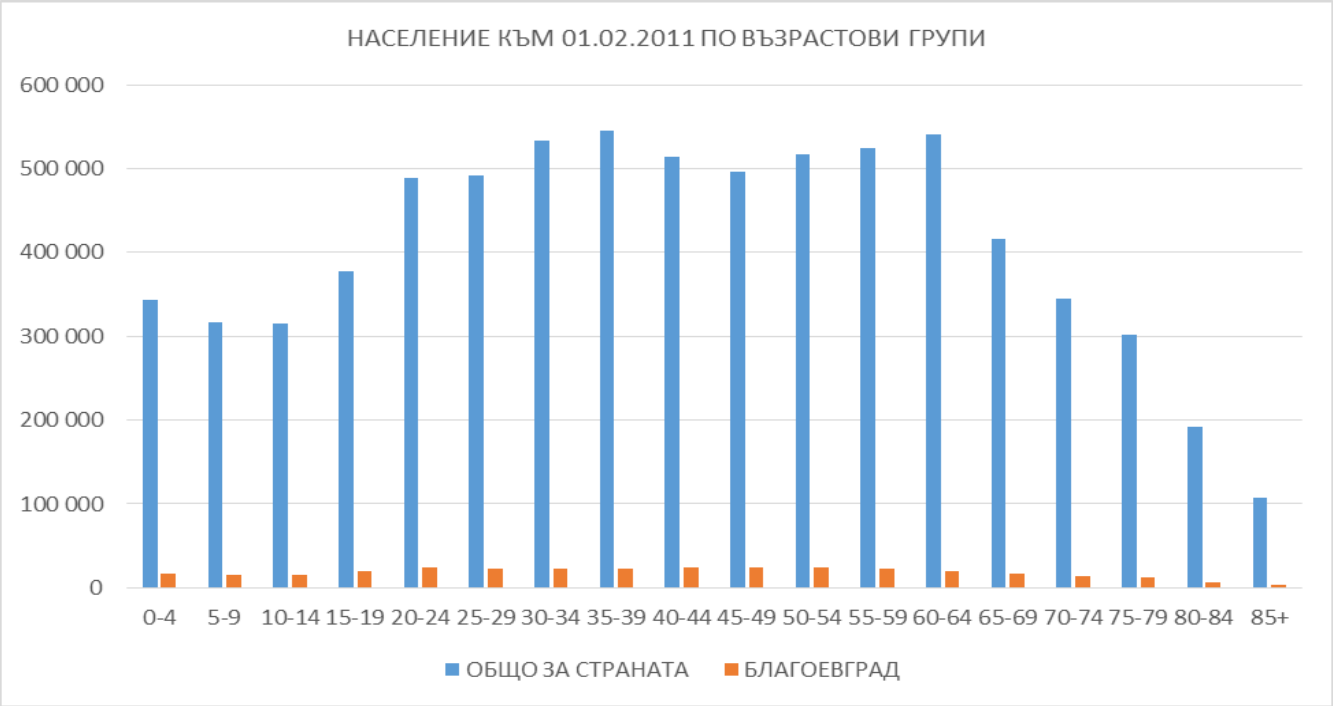
Източник: НСИ

3.2. Структура на населението на област Благоевград

3.2.1. Възрастова структура

Възрастовата структура на населението в област Благоевград се характеризира с неправилно разпределение, с изнесена средна стойност. Прави впечатление относително по-правилното разпределение на населението по възрастова структура в сравнение с данните за страната. Може да се направи логичният извод, че подобна характеристика е резултат от относително по-добрият прираст на населението в последните години в сравнение със националното.

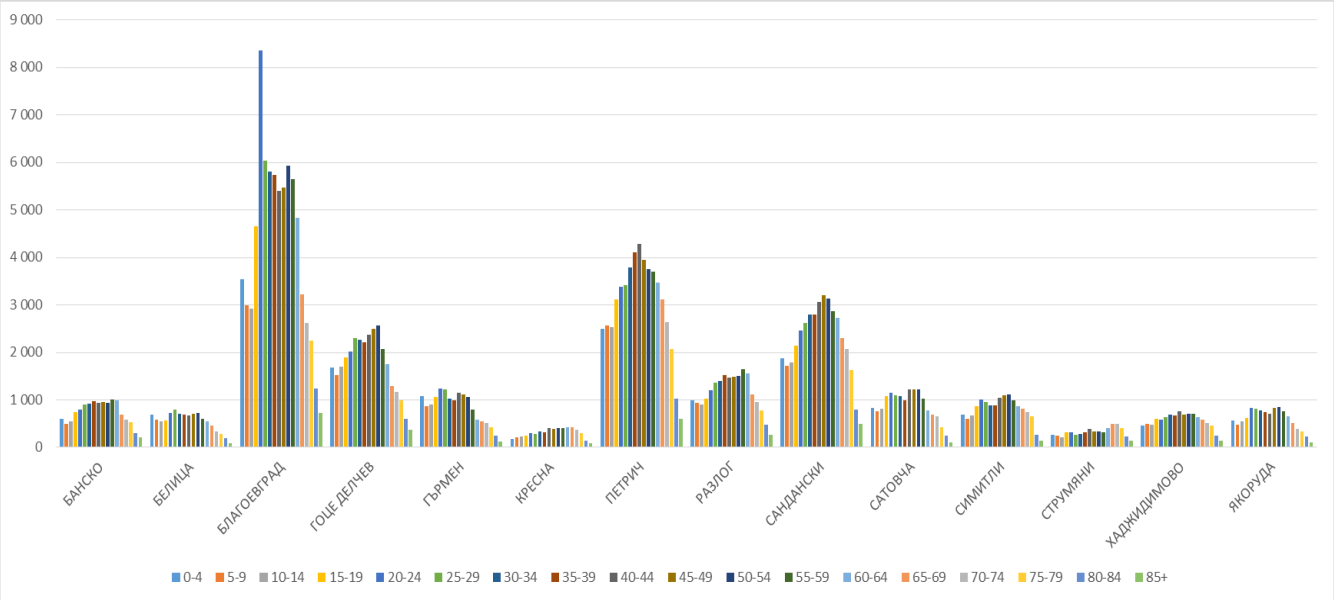
Фигура 6. Население по възрастови групи, общо за страната и за Област Благоевград

Източник: НСИ

По отношение разпределението на възрастовата структура на населението в рамките на отделните общини в област Благоевград, може да се направи изводът, че структурата е с по-добри демографски характеристики от националната, но е с неправилна форма. Изводите се налагат на практика за всяка една от общините. Определено се откроява съществениият брой на групата от населението в община Благоевград, с възрастова характеристика от 20 до 24 години, което е резултат от действието на университетите в териториалния център. Данните са представени на фигура 7.

Фигура 7. Възрастова структура на населението в отделните общини на Област Благоевград

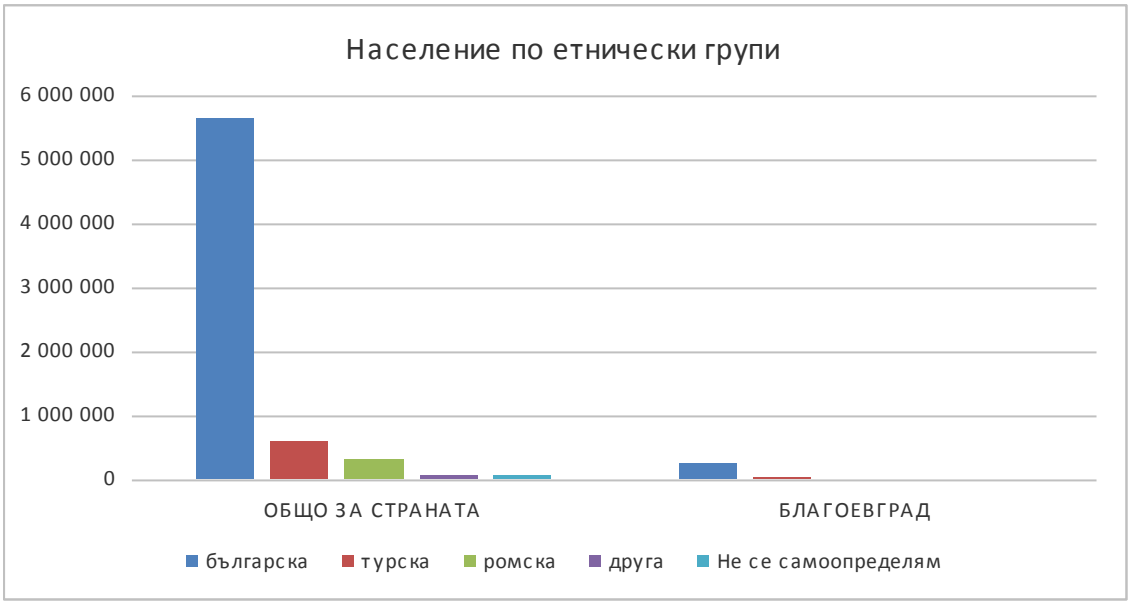

Източник: НСИ

3.2.2. Етнически групи

Етническата структура на населението в Област Благоевград се характеризира с основен дял на българското население. Относително нисък е процента на населението, което се самоопределя като етнически турци и е малка частта от самоопределящите се като роми. Общата структура е сходна с тази за страната.

Фигура 8. Население по етнически групи, общо за страната и за Област Благоевград

Източник: НСИ

В рамките на разпределението на населението по етнически групи общите изводи за областта се потвърждават и на общинско равнище. По специално внимание следва да се отдели на Общините Гоце Делчев, Гърмен и Якоруда, при които е висок относителният дял на населението от етнически турци и на Общините Петрич и Гърмен с относително по-висок дял на етническо ромско население.

Фигура 9. Население по етнически групи по общини в Област Благоевград

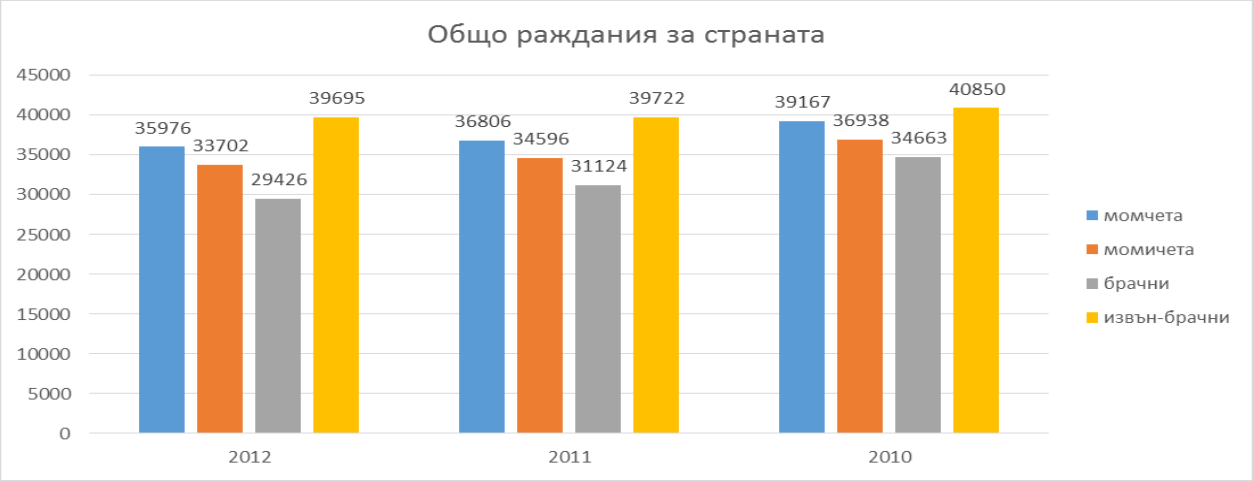

Източник: НСИ

3.2. Раждаемост

По данни на НСИ и Националния център за опазване на общественото здраве раждаемостта в България проявява трайна тенденция към намаляване.

Фигура 10. Раждаемост в България за периода 2010 – 2012 година

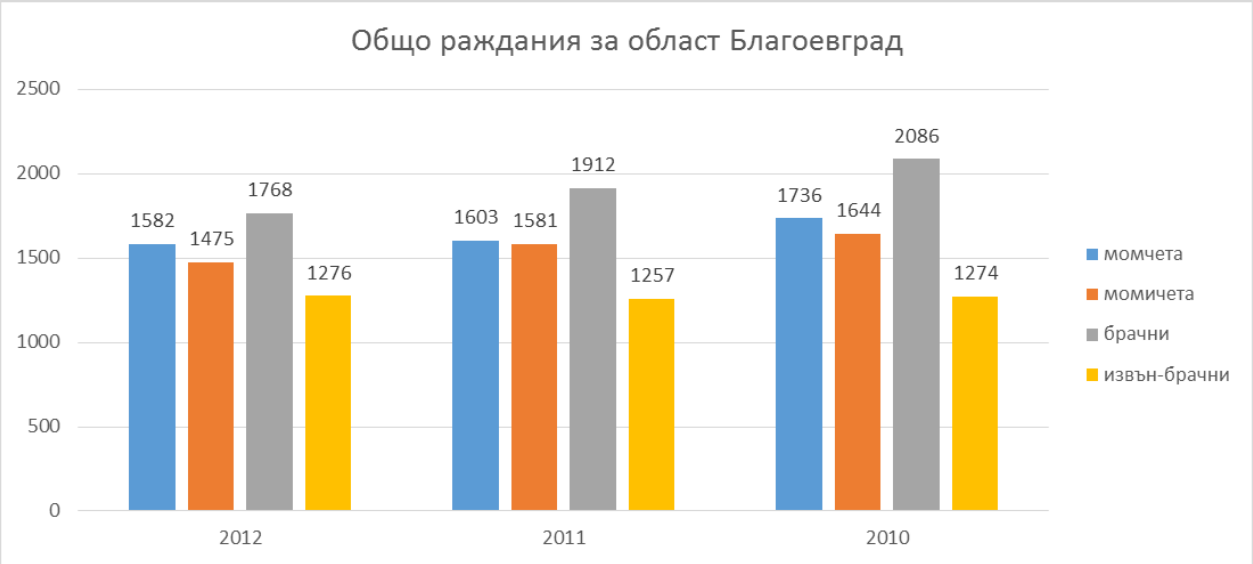

Източник: НСИ

Данните за раждаемостта в рамките на Област Благоевград показва положителна тенденция, макар и с малки темпове на нарастване. Прави впечатление сравнително големия високият дял на брачните деца (ниска извънбрачна раждаемост), в сравнение с данните за страната като цяло.

Данните са представени на фигурата по-долу:

Фигура 11. Раждаемост в Област Благоевград за периода 2010 – 2012 година

Източник: НСИ

3.3. Смъртност

Все още равнището на общата смъртност на населението в България остава високо в сравнение с останалите европейски страни. Намалява показателят за преждевременната смъртност (два пъти по-висока сред мъжете). Смъртността продължава да бъде по-висока при мъжете отколкото при жените, както и в селата в сравнение с градовете. Област Благоевград се нарежда наред с Кърджали и София-столица сред административните области в страната с най-ниска смъртност.

Таблица 6. Умирания по причини за смъртта за 2010г. (данни на 100 000 души от населението)

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък"	Благоевград		България	
	мъже	жени	мъже	жени
ОБЩО	**1 335,6**	**1 098,0**	**1 594,9**	**1 402,3**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни	7,0	1,8	11,2	6,1

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък"	Благоевград		България	
	мъже	жени	мъже	жени
болести (A00-B99)				
Туберкулоза (A15-A19, B90)	3,2	-	3,8	0,9
Менингококова инфекция (A39)	-	-	0,2	0,0
Болест, предизвикана от вируса на човешкия имунодефицит (HIV) (B20-B24)	-	-	0,3	-
Вирусен хепатит (B15-B19)	-	-	0,3	0,2
Клас II Новообразувания (C00-D48)	273,7	166,1	301,0	202,6
Злокачествени новообразувания (C00-C97)	273,7	166,1	298,5	201,2
в това число:				
Злокачествени новообразувания на устните, устната кухина и фаринкса (C00-C14)	9,5	3,7	9,4	2,1
Злокачествено новообразувание на хранопровода (C15)	3,2	1,2	4,5	1,0
Злокачествено новообразувание на стомаха (C16)	26,7	12,8	22,3	13,2
Злокачествено новообразувание на дебелото черво (колон) (C18)	24,8	23,2	27,6	19,4
Злокачествено новообразувание на ректума и ануса (C19-C21)	3,8	1,2	14,0	9,3
Злокачествено новообразувание на черния дроб и интрахепаталните жлъчни пътища (C22)	13,4	4,3	12,5	6,3
Злокачествено новообразувание на панкреаса (C25)	21,6	10,4	16,8	12,4
Злокачествено новообразувание на ларинкса, трахеята, бронхите и белия дроб (C32-C34)	86,6	12,2	90,4	19,5
Злокачествен меланом на кожата (C43)	3,8	0,6	2,6	1,9
Злокачествено новообразувание на млечната жлеза (C50)	-	33,6	1,0	36,4
Злокачествено новообразувание на шийката на матката (цервикс) (C53)	-	7,3	-	10,2
Злокачествено новообразувание на тялото на матката (C54-C55)	-	12,8	-	10,1
Злокачествено новообразувание на яйчника C56	-	9,2	-	12,3
Злокачествено новообразувание на простатата (C61)	26,7	-	26,3	-
Злокачествено новообразувание на бъбрека, с изключение на бъбречното легенче (C64)	3,2	-	6,7	2,8
Злокачествено новообразувание на	10,2	3,7	14,1	3,6

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък"	Благоевград		България	
	мъже	жени	мъже	жени
пикочния мехур (C67)				
Злокачествени новообразувания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани (C81-C96)	12,1	9,8	14,7	10,6
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм (D50-D89)	0,6	-	2,1	1,7
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата (E00-E90)	2,5	1,8	21,3	25,7
Захарен диабет (E10-E14)	1,9	1,2	21,0	25,0
Клас V Психични и поведенчески разстройства (F00-F99)	-	0,6	1,3	1,1
Психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на алкохол (F10)	-	-	0,5	0,1
Наркотична зависимост, токсикомания (F11-F16, F18-F19)	-	-	0,1	0,0
Клас VI, VII, VIII Болести на нервната система и сетивните органи (G00-H95)	4,5	4,3	16,2	14,8
Менингити (различни от менингококови инфекции) (G00-G03)	-	1,2	0,5	0,2
Клас IX Болести на органите на кръвообращението (I00-I99)	810,4	782,9	969,2	991,8
Исхемична болест на сърцето (I20-I25)	186,5	103,2	208,3	171,9
Други болести на сърцето (I30-I33, I39-I52)	301,1	310,8	295,8	301,4
Мозъчносъдови болести (I60-I69)	276,3	329,8	280,3	315,2
Клас X Болести на дихателната система (J00-J99)	49,7	36,6	69,2	40,4
Грип (J10-J11)	-	-	0,1	0,1
Пневмония (J12-J18)	24,2	13,4	25,1	15,8
Хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J47)	3,2	3,7	27,2	12,7
в т.ч. Астма (J45-J46)	-	0,6	0,6	0,5
Клас XI Болести на храносмилателната система (K00-K93)	64,9	31,1	66,1	32,1
Язва на стомаха, на дванадесетопръстника, гастройеюнална язва (K25-K28)	1,3	1,8	5,3	3,0
Хронични болести на черния дроб (K70, K73-K74)	43,3	10,4	36,6	9,9
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан (L00-L99)	1,3	0,6	0,5	0,4

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък"	Благоевград		България	
	мъже	жени	мъже	жени
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (M00-M99)	-	0,6	0,4	0,9
Ревматоиден артрит и артрози (M05-M06, M15-M19)	-	-	0,1	0,4
Клас XIV Болести на пикочо-половата система (N00-N99)	21,6	14,7	21,6	15,5
Болести на бъбреците и уретера (N00-N29)	20,4	14,0	21,0	15,3
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период (O00-O99)	-	-	-	0,1
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период (P00-P96)	1,3	-	4,1	2,5
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (Q00-Q99)	0,6	0,6	2,4	1,5
Вродени аномалии (пороци на развитието) на нервната система (Q00-Q07)	-	-	0,5	0,3
Вродени аномалии /пороци на развитието/ на системата на кръвообращението (Q20-Q28)	0,6	0,6	0,9	0,6
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде (R00-R99)	39,5	40,3	42,9	45,7
Внезапна смърт на кърмаче (R95)	-	0,6	0,1	0,1
Недобре определени и неуточнени причини за смърт (R96-R99)	28,0	22,6	21,0	14,6
Клас XX Външни причини за заболеваемост и смъртност (V01-Y98)	57,9	15,9	65,5	19,5
Злополуки (V01-X59)	37,6	11,0	37,9	11,6
в това число:				
Транспортни злополуки (V01-V99)	17,8	3,7	11,8	3,2
Падания (W00-W19)	6,4	1,8	5,4	2,0
Случайно отравяне и въздействие на отровни вещества (X40-X49)	0,6	-	1,7	0,6
Умишлено самонараняване (X60-X84)	7,0	3,1	18,9	5,3
Нападение (X85-Y09)	3,2	1,2	2,3	0,7
Нараняване с неопределени намерения (Y10-Y34)	6,4	-	4,1	1,1

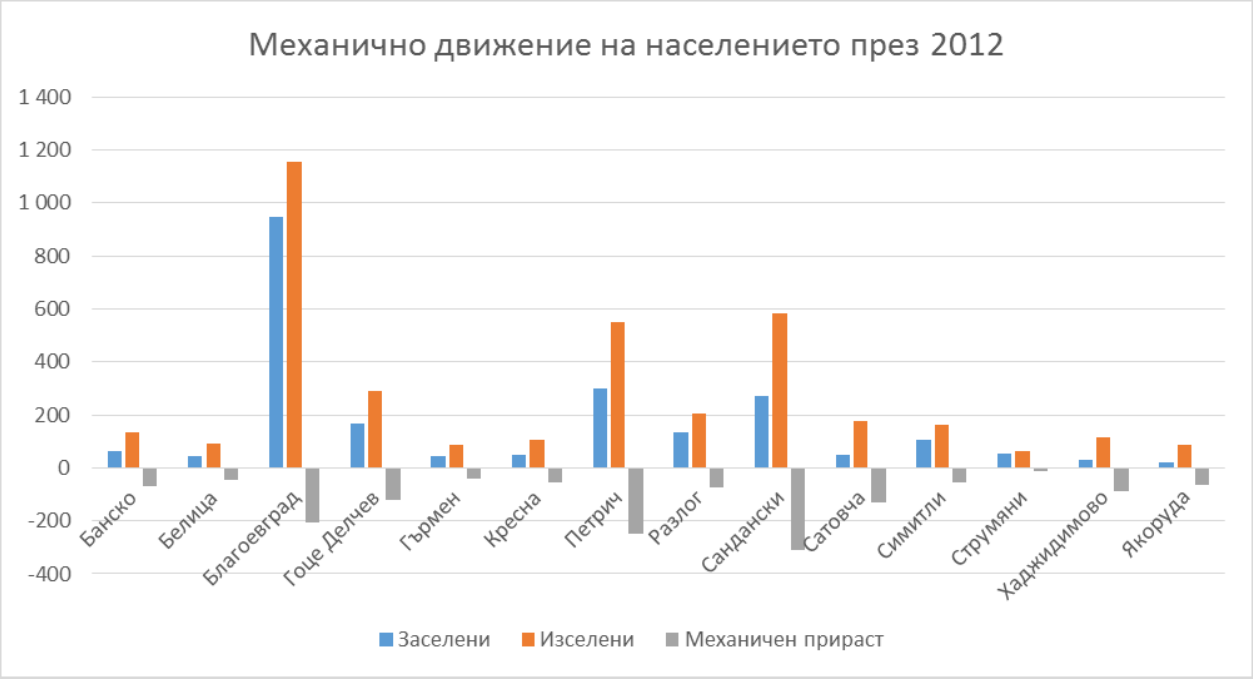
Източник: НСИ

3.4. Миграция

Миграцията в рамките на областта се характеризира с високи стойности на заселените и изселените лица в общините Благоевград, Петрич, Сандански и Гоце Делчев, и относително по-ниски стойности в останалите общини от областта.

Негативните ефекти от тази характеристика са свързани с отчетения по-горе отрицателен прираст на населението. Данните за миграцията са представени в следната фигура.

Фигура 12. Миграция на населението в Област Благоевград по общини за 2012 година.

Източник: НСИ

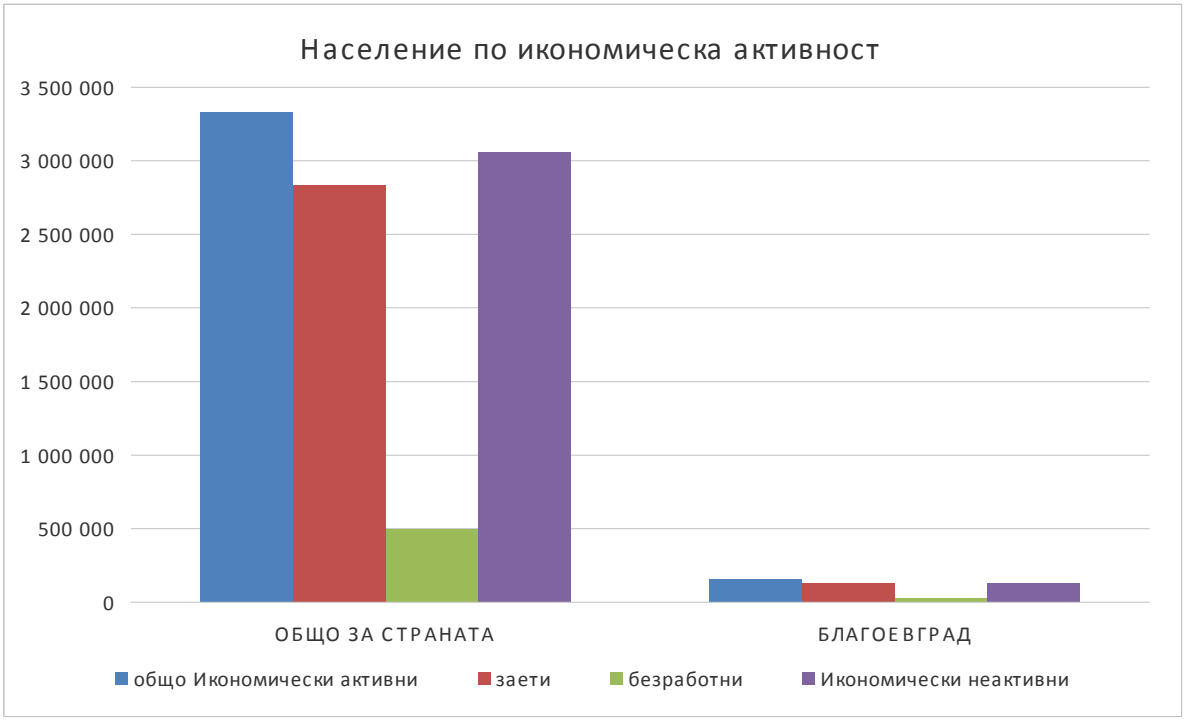
3.5. Социални фактори

3.5.1. Трудова активност и заетост на населението

Делът на икономически неактивното население е по-висок от делът на икономически активното, което е пряк резултат от влошената демографска структура на областта.

В сравнение с данните за страната Област Благоевград показва сходна структура на икономически активното население по групи. Данните за това са представени на Фигура 13. Икономическа активност на населението в България, както следва:

Фигура 13. Икономическа активност на населението в България

Източник: НСИ

Икономическата активност в отделните общини на Област Благоевград се характеризира с нормална за страната структура.

Данните за това са представени в следната фигура:

Фигура 14. Икономическа активност на населението в Област Благоевград по общини

Източник: НСИ

3.5.2. Жизнен стандарт, доходи, бедност

Жизнения стандарт в област Благоевград е съизмерим със средния за страната, като е малко по-нисък от жизнения стандарт за Софийска, Пловдивска, Варненска и Бургаска области, но е по-висок от Монтанска и Видинска области.

Нивата на безработица са малко под средните за страната, като средните за страната са 11,8% за април 2013г., а за Благоевград е 11, 2%. Въпреки това е далеч по-висока от най-ниската за страната – София-град (3,8%).

Доходите в област Благоевград са малко по-високи от средните за страната. Като факторите за това са развит зимен туризъм/Банско,Разлог, Добринище/, развит културно-исторически туризъм/Мелник/, силно развитата търговска дейност със съседните Гърция и Македония. Близостта до столицата, което спомага за откриване на много клонове на столични фирми в административния център на областта.

3.5.3. Здравеопазване

В системата на здравеопазването в област Благоевград са изградени и функционират 12 болнични заведения[1]. В гр. Благоевград здравното обслужване на населението се осъществява от многопрофилната болница за активно лечение, която е с областно значение. Към нея функционира център за спешна медицинска помощ. Изграден е и център за хемодиализа. Диспансерите (със стационари) са с

[1] Данни на НСИ

областно значение (за пневмо-фтизиатрични заболявания; за онкологични; за кожно-венерически и за психични заболявания). Останалите болници са разположени в Петрич, Гоце Делчев, Разлог и Сандански като обслужват и общините от областта, в които няма болнични заведения.

На територията на Гоце Делчев се намира 1 лечебно заведение за болнична помощ (МБАЛ „Иван Скендеров", разполагаща със 153 легла), 9 заведения за извънболнична помощ (1 медицински център, 1 медико-дентален център, 2 самостоятелни медико-диагностични лаборатории, 5 самостоятелни медико-технически лаборатории) и Филиал за спешна медицинска помощ – Гоце Делчев към ЦСМП – Благоевград.

Разлог разполага с общинска болница, която обслужва и съседните общини Банско, Белица и Якоруда. Болницата е с 9 отделения и има леглови фонд от 129 легла. Числеността на здравния персонал по план се разпределя както следва: лекарски длъжности 43 бр, среден медицински персонал 100бр. и друг персонал 75 бр. Статутът на болницата е многопрофилна болница за активно лечение с отделение за долекуване, регистрирана като търговско дружество със заповед на Министерството на здравеопазването. Функционално, болницата разполага с травматологичен център към хирургично отделение и диагностично–консултативен блок с приемно консултативни кабинети към основните клинични отделения хирургия, АГО, вътрешно, нервно, детско и инфекциозно отделение. В сградата на болницата е и „Спешна медицинска помощ".

Болницата в Сандански обслужва общини Сандански, Кресна и Струмяни, болницата в Петрич – населението на общ. Петрич.

Специализираните болници са с национално значение. Те са разположени на територията на общини Сандански, респ. гр.Сандански и Петрич (с. Марикостеново). Местоположението им е свързано със специфичните природно-климатични условия и ресурси на територията.

Доболничната здравна помощ се осъществява от амбулатории за първична и специализирана медицинска помощ. Общият брой на лекарите, стоматолозите и друг медицински персонал в тях е 908. Те оказват първична и специализирана извънболнична, профилактична, диагностична, лечебна и рехабилитационна медицинска помощ на населението.

Към здравната мрежа на областта се включват и 3 други здравни заведения, локализирани в областния център - Благоевград (регионални структури на ХЕИ, инспекция за ветеринарен и санитарен контрол и специализирана фирма за дезинфекция, дезинсекция и дератизация). Домът за медико-социални грижи за деца в гр. Благоевград.

И докато броят на болниците за последните 3 години не се променил/те са общо 12 за областта/, то с оглед намалението на населението броят на леглата от 1673 през 2009г. е намалял на 1423 през 2012г. По данни на НСИ за последните 3 години е нараснал и броят на лечебните заведения за извънболнична помощ.

От анализа на системата на здравеопазване в областта може да се направят следните изводи:

- развитието на мрежата от здравни заведения е свързано с реформата в здравеопазването;
- осигуреността на населението с болнични и санаториални легла и медицински персонал е под средното равнище за страната ;
- природно-климатичните условия и ресурси на областта са предпоставка за развитие на специализирани болнични заведения за рехабилитация, разположени на територията на общини Сандански и Петрич (с. Марикостеново).

Основните проблеми по отношение на здравеопазването в областта са аналогични на тези за страната и са свързани с протичащата здравна реформа. Редукцията на болничните легла и намаляването на медицинския персонал дава отражение на здравната осигуреност на населението.

Като добри практики могат да послужат мерките по Оперативните програми, в това число община Разлог, която към момента реализира проекти, включващи подобряване на лечебно-диагностичния капацитетна болницата и подобряване на състоянието и енергийната ефективност на сградния фонд (ремонт и реконструкция, доставка на медицинско оборудване, финансирани от ОП „Регионално развитие“ Международен фонд „Козлодуй“ и общински средства.

3.5.4. Образование

За системата на образованието е характерно, че в областния център – гр. Благоевград са изградени и функционират две висши учебни заведения с национално значение: Югозападен университет "Неофит Рилски" – Благоевград (ЮЗУ) и Американски университет в България – Благоевград. ЮЗУ е държавно висше учебно заведение, а Американския университет е частно висше учебно заведение с международно участие. В ЮЗУ се обучават около 18 хил. студенти, а в Американския университет - около 1 000 студенти. Университетите излъчват високо квалифицирани кадри в областта на социалните и хуманитарни науки, право, икономика и бизнес администрация.

В Благоевград има изградени няколко колежа: Медицински колеж в структурата на Медицинския университет – София като самостоятелно юридическо лице, Технически колеж в структурата на ЮЗУ без статут на юридическо лице и Колеж по туризъм – Благоевград с частен статут.

Функциониращите училища на територията на областта и броят на учащите са показани в таблица 7 и таблица 8.

Таблица 7. Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища през учебната 2012/2013 година за област Благоевград

Общини в област Благоевград	Учи-лища	I - IV клас				V - VIII клас				
		паралелки	учители	учащи		Паралелки	Учители	учащи		завършили
				общо	в т.ч. жени			общо	в т.ч. жени	
Благоевград	115	591	696	11638	5687	507	878	10378	4956	2075
Банско	4	20	23	410	215	19	33	343	153	42
Белица	6	22	39	452	226	22	28	414	218	94
Благоевград	15	110	123	2456	1216	85	130	1985	923	573
Гоце Делчев	12	72	80	1269	617	65	120	1290	630	296
Гърмен	8	37	38	673	336	37	57	688	332	149
Кресна	1	8	9	155	66	8	13	169	71	24
Петрич	20	99	114	2042	991	96	175	1862	892	357
Разлог	10	48	60	792	407	28	48	645	308	120
Сандански	11	68	77	1371	655	52	98	1140	552	64
Сатовча	14	26	39	607	273	27	54	573	295	140
Симитли	3	26	30	500	246	19	36	408	176	59
Струмяни	1	8	9	179	84	6	13	125	58	22

Общини в област Благоевград	Учи-лища	I - IV клас				V - VIII клас				
		паралелки	учители	учащи		Пара-лелки	Учи-тели	учащи		завършили
				общо	в т.ч.			общо	в т.ч. жени	
Хаджидимово	5	24	25	362	168	23	35	345	154	65
Якоруда	5	23	30	370	187	20	38	391	194	70

Източник: Районния инспекторат по образование, Благоевград

Преподавателите в учебните заведения са общо 5 279. Разпределението им по видове учебни заведения е съответно: в общообразователните училища – 3 357, в специалните - 137, в професионалните – 772, в колежите – 80 и в университетите – 933.

Характерно е, че техникуми и професионални училища са изградени и функционират само в центровете на общините. Средните общообразователни училища са изградени както в центровете на общините, така и в някои други населени места. Най- голям е броят на основните училища, функциониращи в преобладаващата част от населените места с изградени учебни заведения. Началните училища са разположени само в съставните селища на 10 от общините (с изключение на Банско, където в центъра на общината има начално училище). Специалните училища са изградени в 7 общини, обхващащи ученици от цялата област, т.е. те са с надобщинско значение.

Таблица 8. Паралелки, училища, учители, учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на III степен професионална квалификация през учебната 2012/2013 година за област Благоевград

Статистически зони Статистически райони Области Общини	Учили-ща	Паралел-ки	Учители		Учащи		Новоприети		Завършили средно образование	
			общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	от випуск 2012
Общо	**371**	**4348**	**10130**	**7624**	**101893**	**40112**	**22917**	**8964**	**20473**	**18734**
Благоевград	14	145	421	329	3721	1652	789	337	586	550

Банско	3	20	49	36	492	157	83	27	122	116
Благоевград	3	45	117	100	1219	478	231	92	242	224
Гоце Делчев	1	18	57	42	481	263	104	60	55	52
Петрич	2	17	65	50	404	225	102	44	23	21
Разлог	3	26	61	46	617	251	169	65	85	85
Сандански	1	18	53	40	487	262	100	49	59	52
Якоруда	1	1	19	15	21	16	-	-	-	-

Източник: Районния инспекторат по образование, Благоевград

Детските градини през 2012/2013г. за областта са 68. Заетият педагогически персонал в тях е 1009 души. Децата, посещаващи детските градини са 11 374 деца, в т.ч. 5 479 момичета и 5 895 момчета.

3.5.5. Култура

Културно-историческото наследство в областта е с национално значение, което способства за развитието на културата на съвременния етап. Средища на културното развитие и обогатяване на населението са музеите, театрите, читалищата, библиотеките, галериите, религиозните домове на различните вероизповедания и др.

Музеите в областта са 7: исторически музеи има в община Благоевград, респ. гр.Благоевград, Банско, Белица, Гоце Делчев, Разлог; в Петрич –градски музей и в Сандански –археологически музей.

Театралното изкуство е представено от един драматичен театър, камерна опера и куклен театър, намиращи се в областни център – гр. Благоевград.

Териториалното разположение на читалищата и библиотеките е в центровете на всички общини. Наред с това читалища има и в 105 други населени места от областта [2]. Общият брой на читалищата е 119. Библиотечният фонд на читалищните библиотеки е 875 хил. библиотечни единици. В гр. Благоевград е изградена регионална библиотека с 345,2 хил. библиотечни единици. Библиотеки функционират и в учебните заведения.На територията на областта художествените галерии са в гр. Благоевград (в т.ч. частна галерия “Станислав”) и гр. Банско.

В областта (гр. Гоце Делчев) се намира центърът на Неврокопската митрополия и районно мюфтийство. Неврокопската митрополия обхваща 5 духовни околии –

[2] Данни на Териториално статистическо бюро, Благоевград

Благоевградска, Гоцеделчевска, Петричка, Разложка и Сандански. Изградени са: 213 църкви, 12 параклиси и 9 манастири или общо 234 храмове на източно-православното християнско вероизповедание в 180 населени места от областта. Паметниците на културата са 78. Преобладаващата част от храмовете са действащи (само около 5% не действат). Следва да се отбележи, че 1/3 от храмовете се намират в Сандънската духовна околия. Католически храмове са изградени и действат в с. Ново Делчево (общ. Сандански) – църква и манастир. В областния център гр. Благоевград има синагога, която не е действаща. Мюсюлманските молитвени домове са 26 джамии, една част от които не действат. За паметници на културата са обявени 2 джамии - в Благоевград и Гоце Делчев.

Община Хаджидимово е богата на културни паметници. До 1985 г. те са 24 броя, а отделно по път II-19 Гоце Делчев – Копривлен – Садово – Границата са установени 26 броя.

Към другите обекти на културата се отнасят: държавен ансамбъл "Пирин", народен ансамбъл "Вихрен", народен ансамбъл "Вихренче", младежки дом, общински духов оркестър, център за работа с деца и център по изкуствата (гр. Благоевград); център за работа с деца (гр. Разлог).

На територията на област Благоевград се намират паметници на културата и културно-историческо наследство от различни епохи. В Банско като един от най-големите възрожденски центрове се намират над 130 архитектурно-исторически паметници на културата, в т.ч. 7 с национално значение и над 100 археологически обекти. Музейният комплекс включва: къща музей "Н. Вапцаров", къща музей "Н. Рилски", Рилски метох – иконна експозиция, Велянова къща, Радонова къща – исторически музей на гр. Банско, тематична експозиция "Банско – книжовен център", археологически обект "Късноантичен комплекс за строителна керамика (IV-VI век) в м. "Св.Иван" край гр. Банско, археологически обект "Ранносредновековна базилика" в м. "Шипоцко". На територията на община Сандански се намира архитектурно-историческия резерват – гр. Мелник, паметник на българската средновековна и възрожденска култура, разположен сред Мелнишките земни пирамиди. Заедно с Роженския манастир (основан през XIII-XIV век) са обявени за природен и културно-исторически резерват. В Мелник се намира и крепостта на деспот Алексий Слав. В община Гоце Делчев се намира римският град Никополис ад Нестум (край гр. Гоце Делчев), културно-

исторически забележителности от различни епохи (в селата Лещен, Ковачевица, Делчево). Интересни възрожденски църкви - паметници на културата има в общ. Симитли (в гр. Симитли и в селата Железница, Докатичево, Градево, Мечкул), както и манастирската църква "Св.Архангел Михаил" край с. Тросково. За паметници на културата са обявени над 20 сгради в общ. Струмяни. В областния център – Благоевград се намира старинния квартал "Вароша".

От изложението дотук може да се направят следните изводи:

- От представените данни следва извода, че наличието на богата мрежа от културни институции формира историческата памет и националното самосъзнание на населението. Тя е една от предпоставките за развитието на туризма в областта, опазване и обогатяване на културното наследство.
- Проблем е недостатъчната финансова обезпеченост за развитието на културата и поддържане на базата. Необходимо е да се търсят алтернативни финансови източници.

3.5.6. Социални услуги

Социалното обслужване в областта е насочено към специфични целеви групи от населението – стари хора, деца от дом "Майка и дете", домовете за деца и юноши, младежи и възрастни с умствени и физически увреждания, социално слаби – безработни, представители на малцинствата и инвалиди, хора с девиантно поведение (наркозависими).

Таблица 9. Социални услуги, в област Благоевград

Социални услуги, които се предоставят в област Благоевград	Заведения	Капацитет
Социални услуги, извършвани в общността		
в това число:		
Център за обществена подкрепа	1	40
Дневен център за деца с увреждания	8	245
Дом за медико-социални грижи за деца	1	100
Социален учебно-професионален център	1	45
Наблюдавано жилище	1	8
Център за настаняване от семеен тип	1	15
Дневен център за стари хора	5	115
Дом за стари хора	2	100
Дневен център за възрастни с увреждания	7	167
Дневен център за възрастни с увреждания – седмична грижа	2	35

Дневен център за възрастни с психични разстройства	1	25
Център за социална рехабилитация и интеграция	1	24
Център за временно настаняване	1	10
Защитено жилище хора с увреждания, психически разстройства и умствена изостаналост	8	69
Дом за възрастни хора с физически увреждания (жени и мъже)	1	50
Дом за възрастни с психични разстройства (жени)	1	80
Обществена трапезария	1	50
Домашен социален патронаж	-	2153
Клуб на пенсионера	54	-
Клуб на инвалида	11	-
Личен асистент		421
Социален асистент		115
Домашен асистент		196

Източник: Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2011-2015

Формите за социално подпомагане включват социални услуги, извършвани в обичайна домашна среда, и такива извършвани извън домашната среда. Получаване на ежемесечни малки суми за покриване на транспортни разходи, телефон, лекарства и веднъж годишно енергийни помощи, и т.н. При услугите в обичайна домашна среда най-висок е делът на местата за домашен социален патронаж над 60 %. Заведенията за социални услуги извън домашна среда се нуждаят както от средства за поддържане на минимален жизнен стандарт на обитателите си, така и от средства за модернизация и реконструкция на сградния фонд и материалната база.

Използването на годен сграден фонд с добра техническа съоръженост от бившите гарнизони закрити поради военната реформа е възможна алтернатива за подобряване условията в социалните заведения.

Към момента действащата областна стратегия за развитие на социалните услуги(2011-2015) залага на деинтституционализирането на децата лишени от родителски грижи (извеждането им от домовете за деца лишени от родителски грижи), създаването на центрове за настаняване от семеен тип, както и центрове за обществена подкрепа и кризисни центрове. По отношение на социалните услуги предоставяни на възрастни хора се насочват усилията към създаване на центрове з асоциална рехабилитация и интеграция.

3.5.7. Спорт

В областта има сравнително добре изградена инфраструктура за спорт. В сравнително добро състояние е тази в Благоевград (спортен комплекс, включващ общежития, интернат по лека атлетика и футбол, покрит плувен басейн, стадион "Хр. Ботев," спортна зала "Скаптопара", няколко изкуствени мини – футболни игрища, открит плувен басейн, тенис кортове и бейзболно игрище), Петрич, Симитли, Сандански, Гоце Делчев и Разлог (спортна зала с открит спортен комплекс с добре оборудвани тенис кортове и волейболни площадки), където има отбори по футбол и други спортове(волейбол в град Разлог, ханбал в Благоевград и Петрич), изключително добре развита база за зимните спортове в Банско. Специфичната възрожденска атмосфера, богатото културно-историческо наследство, съхраненият фолклор и занаяти, оригиналната кухня в съчетание с приказно красивата природа на Пирин, превръщат Банско в уникален туристически център.

На територията на община Банско функционират 10 бр. ски училища, 6 бр. игрални зали, 2 бр. интернет клубове, 1 бр. ледена пързалка, 1 бр. училище за кънки на лед и над 50 бр. фитнес зали.

В град Разлог и населените места са изградени многофункционални спортни площадки. В момента се изгражда Спортен комплекс в с. Годлево. Реновира се и се реконструира спортен комплекс - стадион в гр. Разлог и се изгражда многофункционална спортна площадка за футбол на малки врати и тенис на корт в с. Баня, община Разлог. Изготвен е работен проект и за плувен комплекс в село Баня. Голяма част от проектите в областта на спортните съоръжения и туристическите атракции на база на културното и природно наследство са ориентирани не само към потребностите на населението на Разлог, а и на туристическия поток в района. Топлите минерални извори са важен ресурс в тази насока. За туристическата привлекателност ще допринесе и изграждането на открита сцена в парка, която може да се използва за масови прояви и фестивали. Евентуалното й използване и развитие може да се мисли в контекста на сътрудничество между съседни общини, в рамките на което отделните прояви са координирани и оформят цялостна верига. По този начин целият район ще стане по-известен и ще нарасне неговата привлекателност.

На територията на община Симитли като цяло има спортни съоръжения в добро състояние, 2 плувни басейни с минерална вода, игрища и минерални бани. Те са разположени както следва:

• спортен комплекс “Септември” в кв. ”Ораново”, гр. Симитли, лицензиран за футболни срещи от професионалните групи, разполагащ с официален стадион, тренировъчно игрище и двуетажна административна сграда;

• спортен комплекс “Спартак” в с. Крупник, включващ стадион и сграда битова – съблекални; спортна площадка в кв.”Ораново”, гр. Симитли;

• плувен комплекс с минерална вода, разположен в местността “Калуша”, гр. Симитли, включващ голям плувен басейн с площ 1000 кв.м и малък плувен басейн с площ 200 кв.м. – отдаден на концесия.

Районът е изключително благоприятен за развитие на водни спортове (рафтинг) и предоставяне на бази за подготвителни лагери на футболни отбори.

3.5.8. Административно обслужване

Административното обслужване е всяка дейност по извършване на административни услуги от структурите на администрацията (общини и кметства), включително и от МВР и ППО и от организации, предоставящи обществени услуги

В преобладаващите случай тези служби са осигурени със сградни фондове. Решаването на техните проблеми не е приоритет и цел на Стратегията.

Втората група дейности на общественото обслужване, които се развиват на пазарен принцип включва търговия и обществено хранене, битови услуги, комуналните дейности, деловото обслужване.

От прегледа на общинските стратегии и от допълнително набраната информация е видно, че тези дейности се развиват успешно на основата на лична и фирмена инициатива. Магазините за продажба на дребно са 98.8 % от частният сектор. Освен че запълват пазарни ниши, те ангажират трудови ресурси и в някаква степен намаляват нивото на безработица.

Общинските ръководства могат ефикасно да подпомагат бизнес средите чрез разработване на нови регулационни и застроителни планове, с цел изграждане на атрактивни търговски обекти.

3.5.9. Банково дело

Банковите институции са широко разпространени в областта, като голяма част от тях са се обединили или са променили своето наименование.

Банки, които имат клонове и офиси в цялата област са:

1. Банка “ДСК” – районен клон в Благоевград и клонове в Разлог, Банско, Гоце Делчев, Сандански и Петрич.

2. Пощенска банка – районен клон в Благоевград и офиси в Разлог, Банско, Гоце Делчев, Сандански и Петрич , както и изнесени работни места в съществуващата пощенска мрежа на областта в още 86 селища.

3. Стопанска и инвестиционна банка – районен клон в Благоевград и офиси в Петрич, Сандански, Банско, Разлог и Гоце Делчев.

4. Експрес “Банк” – клонове в Благоевград и Гоце Делчев , Сандански и Петрич.

5. Юнион “Банк” – клон в Благоевград за перспектива възнамеряват да открият офиси в Сандански и Петрич.

6. Централна кооперативна банка – клон в Благоевград и офиси в Разлог, Сандански и Петрич.

7. Търговска банка на Гърция – Емпорики /България АД/ - офиси в Благоевград и Сандански.

8. Булбанк – клонове в Благоевград и Гоце Делчев и офиси в Петрич и Кулата /на митницата/.

9. „ДЗИ – Банк” (преди „Росексимбанк”) – клон в Благоевград и офиси в Сандански, Петрич и Гоце Делчев.

10. Общинска банка София – клон в Благоевград и офиси в Сандански и Петрич

11. ТБ “Евробанк” – клон в Благоевград.

12. Райфайзенбанк - клон в Благоевград.

13. ОББ – клонове в Благоевград и Сандански.

14. Първа източна международна банка – клонове в Благоевград и Петрич.

15. Първа инвестиционна банка – клон в Благоевград и офиси в Банско и Гоце Делчев.

16. Австрийския собственик HVB на ТБ "Биохим ", закупи и ТБ "Хеброс" – районен клон в Благоевград , клонове в Сандански и Петрич и офиси в Разлог, Кресна , Струмяни и Кулата.– клонове в Благоевград, Банско, Разлог, Гоце Делчев и Сандански и офиси в Белица, Якоруда, Симитли, Сатовча, Хаджидимово и Петрич.

17. Банка "Пиреос" – в Благоевград;

18. Банка „Токуда" – клон Благоевград ;

19. Банка „Алфа" – клон Благоевград;

20. „ПроКредит" – Банк – клон Благоевград ;

21. ТБ „Алианц България**" –** клон Благоевград;

Както се вижда от изброените по-горе банкови институции те са достатъчни и не е проблем да кредитират както физически, така и юридически лица за развитие на бизнеса им. Кредитната активност на банките е силно ограничена заради трудността при получаването на обезпеченията в случаи на неплатежоспособност. Ограниченият достъп до финансиране от своя страна забавя процеса на преструктуриране на промишлеността и формира бариери за започване на бизнес.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност

4.1. Териториално-урбанистична развитие

Природо-географската структура в област Благоевград е формирала две ясно обособени части – западна по долината на река Струма и източна по долината на река Места. Западната част по долината на Струма заема площ от 3521 км^2, а източната част по долината на Места – 2928 км^2. В тези две територии по различен начин се е формирало заселването и селищното развитие, както и общата териториална структура. От своя страна всяка от двете долини се разделя по на две обособени части. В долината на Струма това са северна част, която обхваща териториите на общините Благоевград и Симитли до Кресненското

дефиле, и южна част, която обхваща на юг от Кресненското дефиле териториите на общините Кресна, Струмяни, Сандански и Петрич. В долината на Места двете обособени части са северната част, която обхваща териториите на общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда, и южната част, която обхваща териториите на общините Г. Делчев, Хаджидимово, Сатовча и Гърмен.

Териториално-урбанистичната структура в Благоевградска област, както и във всяка от четирите обособени части от територията на областта, е представена от три характерни типа територии:

- природни територии без населени места;
- централни територии с изявени градове-центрове;
- периферни територии с малки населени места без градове-центрове.

Природните територии без населени места (поради планинския характер) заемат значителна част от територията на областта – около 2 460 км^2 или 38%. Това са предимно територии над 900 – 1000 м.н.в. в планините Рила, Пирин, Западни Родопи, Беласица, Огражден и Малешевска. В тях се срещат само отделни туристически селищни образувания и обекти без постоянно население.

Централните територии с изявени градове-центрове заемат равнинните части в долините на реките Струма и Места, където са градовете Благоевград, Петрич, Сандански, Г Делчев и гравитиращите към тях по-големи и по-малки равнинни села, както и малки градове. Тук бихме могли с известна доза условност да отнесем и територията около близко разположените Разлог и Банско. Площта на централните територии е 534 км^2 или 8 %.

Периферните територии без изявени градове-центрове заемат планински и полупланински части с малки села и махали, отдалечени от градовете-центрове. Там протичат процеси на обезлюдяване и отмиране на населени места. Това са предимно териториите до западната, източната и южната граници на областта, както и някои вътрешни периферни територии. Площта на периферните територии е 3 455 км^2 или 54%.

Долината на река Места е природогеографски фактор за комуникация и за селищно развитие между планинските масиви на Рила, Пирин и Западните Родопи. От природо-географска гледна точка долината на Места е с по-голяма надморска височина от долината на Струма и е по-затворена в посока към

Беломорието, което предопределя по-хладен климат и по-ограничени възможности за интензивна земеделска дейност. В нея се намират две по-големи полета Разложкото и Неврокопското и други по-малки пространства, където са се създали и развили голям брой населени места с приблизително 35 % от населението на областта. В долината на Места има пет града – Гоце Делчев, Разлог, Банско, Белица, Якоруда с общо население 50 029 жители (2012 г.), което представлява 26% от градското население в областта. Съотношението между градско и селско население в петте общини е 33,4:66,6. Тези данни показват че, долината на Места е по-слабо населената част на областта и степента на урбанизация в нея е по-ниска в сравнение с тази в долината на Струма. От друга страна долината на Места продължително време е без граничен преход към съседна Гърция и на практика е тупикова територия, което се е отразявало неблагоприятно на общото социално-икономическо развитие и на урбанизационното развитие.

Основното направление на урбанистично развитие е по долината на р. Места – Якоруда- Белица-Разлог-Банско-Гоце Делчев-Хаджидимово. От двете страни на направлението по долината се оформя мрежата от малки населени места, повечето от които показват до известна степен демографска стабилност, тъй като са с мохамеданско население.

Град Гоце Делчев е изявен град-център с организираща роля за четирите общини в Неврокопското поле – Сатовча, Гърмен, Хаджидимово и Гоце Делчев. Градът е бивш околийски център. Има добре развита промишленост – електроника и електротехника, хранително-вкусова, шивашка и текстилна, химическа и каучукова, дървообработваща, строителни материали, тютюнообработка. Изявява се като културен и духовен център с история и традиции. Град Хаджидимово няма достатъчен потенциал и организираща роля за околните населени места, за да "партнира" на Гоце Делчев.

В северната част в Разложкото поле град Разлог, също бивш околийски град, не е така силно изявен център като Гоце Делчев. Той може да играе такава организираща роля заедно с град Банско за четирите общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда. За разлика от Хаджидимово Белица и Якоруда са достатъчно изявени малки градове с организираща роля за околните населени места и успешно "партнират" на Разлог и Банско.

4.2. Урбанистично развитие в долината на р. Струма

Долината на Струма е много важен природогеографски фактор за осъществяване на комуникация и за урбанистично развитие. Природо-географските фактори обуславят по-мек климат в сравнение с долината на Места и възможности за интензивно земеделие и по-интензивно селищно развитие. За това съдейства решително и комуникацията с Гърция, която за разлика от тази по долината на Места, не е била прекъсвана.

В долината на Струма на територията на областта има 186 населени места с 169 879 души население (2012 г.), което е 74% от населението на областта. В долината на Струма има шест града – Благоевград, Петрич, Сандански, Симитли, Кресна и Мелник с общо население 139 120 жители, което представлява 72% от градското население в областта. Съотношението градско към селско население в долината на Струма е 66,5:33,5. Тези данни показват по-добрата населеност и по-високата степен на урбанизация в долината на Струма.

Опорната мрежа от населени места се е формирала по оста север – юг в долината на река Струма и отчасти по долината на р. Струмешница. В определени места на това направление селищната мрежа е по-гъста и там са се формирали градовете-центрове с по-висока концентрация на население. В оградните планини селищата са малки, разположени дисперсно и със силно намаляващо население.

Благоевград е основен урбанистичен център в северната част на областта. Той е областен административен център, град с развита инфраструктура и комуникации. Има развити хранително-вкусова текстилна и трикотажна, шивашка, кожарска, кожухарска, обувна, дърводобивна и дървопреработваща, машиностроителна, металообработваща, електротехническа и електронна промишленост. Градът е изявен културен и образователен център с две висши учебни заведения. Има силно местно управление с новаторски подход към политиката за общинско развитие.

В южната част на областта по долината на Струма се намират два силно изявени градове-центрове, които успешно балансират Благоевград.

Петрич е град с преимуществено местоположение за трансгранично сътрудничество и обмен с две съседни държави. Има добре развита лека

промишленост - текстилна, шивашка и обувна, главно с чужди капитали, оживена пограничната търговия и добре развит частен бизнес. Земеделското производство обаче е в криза и не е конкурентноспособно. Град Петрич е стабилен опорен център в селищната мрежа на страната, той е по-голям и по-развит от някои областни центрове. Неговото население продължава да нараства за разлика от населението на болшинството от градовете в страната.

Сандански е другият изявен център в южната част на областта. Той се развива главно като лечебно туристически център с богато природно и културно наследство. Градът притежава и добре развита икономическа база и възможности за конкурентноспособно земеделие с напояване, които обаче са занемарени. Все пак той показва стабилизиране на демографското си състояние, което е добър индикатор.

Другите градове в долината на Струма Симитли и Кресна са малки и не могат да играят ролята на изявени организиращи центрове.

През следвоенния период вследствие на бурно протичащите процеси на индустриализация и урбанизация са се увеличили чувствително териториите на градовете. Особено големи площи са заети от промишлени и складови зони. Увеличили са се чувствително и жилищните територии, особено на по-големите градове. Териториалното проявление на урбанизационните процеси се е реализирало не само чрез териториално нарастване на самите градове, но и чрез урбанизиране (застрояване) и в техните околоградски територии. Това е особено характерно за Благоевград, Петрич, Сандански, Г. Делчев, но се проявява и при по-малките градове. Развитието на масовия туризъм във втората половина на 20-ти век допринася за урбанизирането и застрояването на някои изявени в природо-рекреационно отношение територии като Семково, Предела, Попови ливади, Попина лъка и др. Увеличените площи на градовете и курортните образувания са създали нови проблеми с тяхното инфраструктурно обзавеждане и благоустрояване, които продължават да бъдат голям проблем и днес.

През индустриалната епоха най-сериозната териториална експанзия беше демонстрирана със заемането на големи площи земя край градовете и екстензивното им усвояване за индустриални нужди. Площта на промишлените територии към градовете е винаги по-голяма от необходимата по нормативите, което показва неефективно и разхитително усвояване на земя за промишлени

нужди. В обновяването и преструктурирането на създадените производствени зони след осъществяването на приватизацията ще се проявява не само като технологичен проблем, но и като чисто устройствен и строително-архитектурен проблем и ще изисква сериозни усилия в планирането и благоустройството им. Технологичната изостаналост и неприветливия архитектурно-строителен вид на производствените сгради ще представляват бариера пред тяхното обновяване. Евентуалната ориентация на бъдещи инвеститори към строителство на производствени предприятия "на зелена поляна" може да повлияе за дългосрочното изоставяне на производствените територии в сегашното незавидно състояние.

Обновяването и преструктурирането на жилищните комплекси се проявява като сериозен проблем в резултат от тяхната функционална недоизграденост, еднообразие и неблагоустроеност. В жилищните комплекси е върната незастроена земя на нейните бивши собственици, което също ще налага преструктуриране на територията им.

Изградените панелни сгради в скоро време ще изискват рехабилитация. Този проблем ще има дългосрочно действие като се имат предвид скромните възможности на собствениците на жилища да ги обновят. Изоставянето на апартаменти в жилищните комплекси от техните обитатели, които търсят препитание в селата, а не могат да ги продадат поради липсата на действащ жилищен пазар, е факт.

Този проблем се наблюдава навсякъде в населените места. Навсякъде сградният фонд на обектите за култура и образование е в незавидно състояние и се нуждае от ремонт и реконструкция. Особено тежко е състоянието на училищните сгради в много от селата.

Терени, определени за детски заведения и училища в жилищните комплекси са реституирани, а в централните части на градовете, са вече изконсумирани за жилищни и търговски нужди. Намирането на баланса между обществените и индивидуалните потребности и интереси при устройството на населените места ще бъде трудно, като се има предвид финансовото състояние на общините и възможностите им да отчуждават терени за обществени нужди.

Състоянието на изградените зелени системи в градовете с малки изключения е незадоволително. Това се дължи на недостатъчното им поддържане, заемането на

зелени площи за временно търговско строителство, липсата на охрана и ефективно санкциониране на нарушителите. Но наличните озеленени площи за широко обществено ползване в средните градове са недостатъчни. По данни от ОГП обществените озеленени площи в Благоевград са 37 ха или само 3,7 м^2/жит. във Петрич са 11,6 ха или само 3,8 м^2/жит., в Сандански - 18,4 ха или 6,3 м^2/жит., при норматив за такива градове 12 м^2/жит. В Г. Делчев обществените озеленени площи са по-обширни – 37 ха или 19 м^2/жит. В по-малките градове проблемът с обществените озеленени площи не стои така остро, тъй като те имат близък контакт с богато залесена крайградска територия.

Областта е една от най-богатите на културно-исторически паметници от различни епохи. За тях са полагани не малко грижи в близкото минало. Днес обаче поддържането на паметниците е силно затруднено.

Археологически, исторически и архитектурно-строителни паметници има в много от общините и землищата на населените места.. Особено ценни антични и средновековни селища и крепости са античният град Никополис ад Нестум в община Гърмен, античният град в центъра на Сандански с ранно-византийските сгради, античен град Петра при с. Мулетарово, останките от крепости край с. Дъбница, с. Плетена, с. Дренково, Самуиловата крепост край с. Ключ, крепостта "Калята" Разлог, археологическите находки в с. Копривлен. С голяма художествена и историческа стойност са църквата Св. Троица, къщата на Неофит Рилски и комплексът възрожденски къщи в Банско, архитектурният резерват Вароша в Благоевград, град Мелник, селата Ковачевица, Долен, Делчево, Скребатно и др., редица манастири (напр. Роженският манастир с костницата, останките от манастира "Св. Илия" Разлог от IV – VI век, манастира “Св. Арахангел Михаил” в землището на с. Тросково от XII век, под егидата на ЮНЕСКО, манастир “Свети Георги” в Хаджидимово), много църкви (напр. църквата "Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат" в с. Добърско от 1614 г. под закрилата на ЮНЕСКО) и други обекти от възрожденската и следосвобожденската епохи.

Като общ проблем за богатото културно-историческо наследство в областта следва да се посочи недостатъчните грижи за поддържане на паметниците на културата поради недостига на средства и подходящи механизми. Например Никополис ад Нестум още от края на 80-те години е запуснат, не може да се

осигури сериозна охрана и са нанесени значителни щети от иманяри, както и от времето.

4.3. Обща характеристика на урбанистичното развитие

Сравнително добре е балансирана урбанистично-териториалната структура, представена от :

- централни територии с изявени средни градове-центрове,
- периферни територии с малки населени места без градове-центрове и
- природни територии без населени места.

Балансирана и равномерно е развита мрежата от населени места в населените територии, в които има сравнително равномерно разположение на градове.

Но в някои от периферните територии населените места са много малки и са обезлюдени, което подсказва, че някои от тях ще изчезнат.

Липсва голям град (над 100 000 жители) – център на мощно урбанистично развитие и двигател на икономически растеж. Но Благоевград, макар и отдалечен от останалата територия на областта, има всички дадености и възможности да се превърне в такъв център при добре ориентирана политика на устойчиво развитие.

Отсъствието на голям дебалансиращ градски център в областта и наличието на градове, близки до категорията “среден град” в южните крайгранични територии създава по-балансиран характер на селищната мрежа и дава възможности за бъдещо по-равномерно и балансирано социално-икономическо развитие.

Намалява населението (особено активното) в населените места - вече не само в селата, но и в повечето градове; Все пак в градовете Петрич, Сандански, Гоце Делчев, Банско и Якоруда се наблюдава известно стабилизиране на населението.

Остаряла е и е неактуална кадастралната и плановата основа на повечето населени места, което затруднява тяхното устройство.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Екологично състояние

Благоевградска област се отличава с благоприятно екологогеографско положение в сравнение с други области на страната. Трансграничните преноси не оказват негативно екологично влияние върху територията на областта. От своя страна тя въздейства в слаба степен върху въздушната и водна среда на съседните територии. Това се отнася преди всичко за качеството на водите и дънните отложения на реките Струма и Места.

В областта не са регистрирани значителни постоянни огнища на замърсяване на атмосферния въздух от големи индустриални предприятия. Трудно се предвижда риска от епизодичните, кратковременни "залпови" замърсявания на въздуха на локално ниво. На територията на Благоевградска област няма район отнасящ се към екологично горещите точки в страната. Няма изграден специализиран постоянен пункт за наблюдение на атмосферните замърсители. Те се измерват в един обикновен пункт с честота 6 пъти месечно с местоположение РИОСВ - гр. Благоевград. В центровете на общините се извършват епизодични измервания с помощта на мобилна станция с продължителност 72 часа годишно. Не са отбелязани превишения на нивата на изследваните замърсители. В областта се забелязва тенденция на намаляване на годишните концентрации на оловни аерозоли. Замърсявания на въздуха с линеен характер се наблюдават в участъка от първокласния път Е-79 преминаващ през областта по течението на р. Струма.

Водите са стратегически природен ресурс на областта. Провеждането на мониторинг на водите в областта е задължително както за подземните, така и за повърхностно течащите води. Течението на р.Струма почти в целия участък преминаващ през областта е с различна степен на замърсеност за отделните проучвани вещества. Това се отнася и за участъка на р. Благоевградска Бистрица след гр. Благоевград. Подобен е проблема с р. Места в границите на Разложкото котловинно поле. С подобни проблеми са и притоците й р. Изток, р. Черна Места и р. Елешница. Преди гръцката граница водите на Места са с относително добри параметри поради самоочистващата и се способност. Проблемите по замърсяването на водите на двете главни водни артерии ще се решат с усъвършенстването, построяването и функционирането на пречиствателните

станции в общините Благоевград, Сандански, Банско, Разлог, Петрич, Гоце Делчев, Якоруда и др. От 2000 г. работят две автоматични станции за мониторинг на водите на р. Струма и Места, като се контролират над 20 показателя.

Продължава тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в резултат на известно технологично обновление и закриване на неефективни замърсяващи производства. Тревожен е факта, че се отделят замърсени води от Струма и Места за напояване на земеделски площи.

Дънните отложения на реките в областта са с ниски съдържания на тежки метали в сравнение с други водни течения в страната, като се отбелязват само локални повишения на съдържанията им.

Качествата на подземните води се повишава поради намаляването торенето на земеделските площи.

Почвените ресурси се отличават с много добри качества. По отношение на почвите в планинските райони областта има фонов характер. Локални замърсявания на почвите са отбелязани в районите на дадени предприятия, както и по протежение на основните транспортни артерии - жп линията София - Солун, първокласен път Е-79, пътя Разлог - Гоце Делчев.

Част от земеделските земи са подложени на ерозионни процеси проявяващи се с различна сила, което изисква залесително-рекултивационни мероприятия. От 1998 г. в областта се провежда мониторинг на почвите по няколко основни показателя. В отделни участъци са установени по-високи съдържания на пестициди.

На територията на Благоевградска област се осъществява периодичен контрол върху радиационното състояние на околната среда. Не са констатирани сериозни надфонови стойности. Отделни повишени радиологични параметри са установени за райони на МДП “Елешница”, “Сенокос” , “Брежани” и “Игралище” - община Симитли, в почвите, водите и дънните отложения. Радиационният контрол провеждан от 1998 г. по реките Струма, Места, Мелнишка, Струмешница показва, че те не са повлияни от уранодобивната дейност в областта.

Анализът на състоянието на акустичната среда показва, че преобладаващите нива на шум за повечето от изследваните селища е между 62 и 72 dB при норма 60 dB. Необходимо е изграждането на специална областна и общинска политика за

връзката между състоянието на акустичната среда и мероприятията за намаляване на шумовото замърсяване.

Приоритетен проблем е третирането на твърдите отпадъци в областта. Сериозна работа предстои в различни аспекти - инженеро-технически, финансов, организационно-административен, образователно - разяснителен. Необходимо е реконструиране и модернизация на съществуващите и изграждане на нови депа за твърди битови отпадъци (ТБО). Създадени са програми на общинско ниво за решаването на проблема. Съществуват проекти за изграждането на съоръжения за рециклиране на битови и промишлени отпадъци. На места проблема изисква сътрудничество между съседни общини, като в случаите с Якоруда - Белица и Сандански - Струмяни. На територията на областта съществуват много нерагламентирани сметища, като за отстраняването им РИОСВ изисква от общините конкретни програми за управление на отпадъците и поетапното закриване на този вид сметища.

Биоресурсите на областта са важна предпоставка за развитието на редица стопански дейности в нея. На територията й попада национален парк “Пирин” и част от национален парк ”Рила”, както и редица резервати. Създадени са и две държавни дивечовъдни станции. Специализираните лесничейства контролират въздействието върху горският фонд на областта. Необходима е твърда политика по отношение прилагането на закона за защитените природни територии

5.2. Защитени територии

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Категориите защитени територии съгласно чл. 5 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) са:

1. резерват;
2. национален парк;
3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;

6. защитена местност.

За защита и опазване на богатото многообразие на живата природа на територията на Благоевградска област са обявени два национални парка, осем резервата, два поддържани резервата, 69 природни забележителности (в т.ч. 40 единични обекти - вековни дървета) и четири защитени местности. През 2007 година със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-925 от 28 декември 2007 година е обявен природен парк "Беласица", който обхваща значителна част от българския дял на планината. Защитените територии в сравнение със страната като цяло (3,6%) заемат твърде голям дял –11,9% от територията на областта, или 767826 дка. Защитените територии са характерни с богатата флора и фауна. В тях се срещат редки дървесни и тревни видове. Висшите растения са около 1400 вида, от тях защитени растения са 51 вида, 101 вида растения са включени в Червената книга на Р. България, лечебните растения са 58 вида и т.н.

За национални паркове са обявени територии, в чиито граници не попадат населени места и селищни образувания и които включват естествени екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

Националните паркове се управляват с цел: поддържане разнообразието на екосистемите и защита на дивата природа; опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите; предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности; създаване на предпоставки за развитието на туризъм, екологосъобразен поминък на населението.

В националните паркове се забраняват: строителство, освен на туристически заслони и хижи, водохващания за питейни нужди, пречиствателни съоръжения, сгради и съоръжения за нуждите на управлението на парка и обслужването на посетителите, подземни комуникации, ремонт на съществуващите сгради, пътища, спортни и други съоръжения; производствени дейности, с изключение на поддържащи и възстановителни дейности в горите, земите и водните площи; извеждане на голи сечи; използване на изкуствени торове и други химически средства; внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове; паша на кози, както и пашата в горите извън ливадите и пасищата; събиране на

билки, диворастящи плодове и други растения и животни на определени места; събиране на вкаменелости и минерали, увреждане на скални образувания; нарушаване на естественото състояние на водни площи, водни течения, техните брегове и прилежащи територии; дивечоразвъдна дейност и ловуването, освен при регулиране на числеността на животинските видове; спортен риболов и риборазвъждане на определени места; замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци; бивакуване и палене на огън извън определените места; намеса в биологичното разнообразие; събиране на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научни цели.

Националният парк "Пирин" е обявен със Заповед № 395 от 15.10.1999 г. и План за управление с Решение No.646 от 06.08.2004 на МОСВ. Общата площ на парка е 40332,4 ха, в т.ч. 29999,4 ха горски фонд и 10333,0 ха високопланински пасища и ливади. Включва територии от седем общини, разпределени както следва:

а) горски фонд

- община Разлог – 4201,4 ха
- община Банско – 12234,0 ха
- община Гоце Делчев – 1501,3 ха
- община Сандански – 6231,4 ха
- община Струмяни – 179,2 ха
- община Кресна – 4568,5 ха
- община Симитли – 1083,6 ха

б) високопланински пасища и ливади

- община Разлог – 248,8 ха
- община Банско – 2485,3 ха
- община Гоце Делчев – 22,1 ха
- община Сандански – 6130,8 ха
- община Кресна – 1446,0 ха.

Националният парк "Пирин" е с национално и международно значение. Включен е в списъка на ООН за Националните паркове. От 1983 г. е включен в списъка на

ЮНЕСКО по Конвенцията за защита на световното културно и природно наследство.

Националният парк "Рила" е обявен със Заповед №397 от 15.10.1999 г. и План за управление с Решение No.522 от 04.07.2001 на МОСВ. Разположен е на територията на четири области – Пазарджишка, Софийска, Кюстендилска и Благоевградска, с обща площ 81046,0 ха.

На територията на Благоевградска област паркът обхваща площ от 30194,5 ха, в т.ч. 16188,2 ха горски фонд и 12733,0 ха високопланински пасища и ливади. Включва територии от пет общини, разпределени както следва:

а) горски фонд

- община Благоевград – 3388,7 ха
- община Симитли – 1071,9 ха
- община Разлог – 2692,9 ха
- община Белица и Разлог – 3742,9 ха
- община Якоруда – 5291,8 ха

б) високопланински пасища и ливади

- община Благоевград – 3800,0 ха
- община Симитли – 573,0 ха
- община Разлог – 2300,0 ха
- община Белица – 1394,0 ха
- община Якоруда – 4666,0 ха.

За резервати са обявени образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им.

Резерватите се управляват с цел: запазване на естествения им характер; научна и образователна дейност и екологичен мониторинг; опазване на генетичните ресурси; запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемитни и реликтни видове; развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

В резерватите се забраняват всякакви дейности, нарушаващи самобитния характер на природата. Разрешава се: охраната на резерватите; посещения с научна цел; преминаването на хора по маркирани пътеки с образователна цел; преминаването на хора и впрегатен добитък до земеделските земи по маркирани пътеки; еднократно извеждане и връщане на домашните животни до високопланинските пасища по маркирани пътеки; събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите; потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени над 25 на сто вследствие на природни бедствия и каламитети.

Резерват "Парангалица" е най-старият резерват в България – обявен е с ПМС № 8517 от 30.12.1933 г., и със Заповед № 1980 от 07.08.1961 г. Общата му площ е 1509,0 ха и е разположен на територията на с. Бистрица, община Благоевград в Националния парк "Рила".

Със Заповед № 523 от 09.06.1987 г. на КОПС е създадена буферна зона на резервата с обща площ 1258,7 ха, от тях 516,7 ха са горски фонд и 742,0 ха поземлен фонд. Предназначението на буферната зона е да ограничава антропогенното влияние върху резервата. В границите на зоната се разрешава само извеждане на сечи, предвидени в лесоустройствения проект; провеждане на ловностопански мероприятия; паша на домашни животни (без кози) в определените с лесоустройствения проект пасищни площи и в поземления фонд; косене на сено и земеделска дейност, традиционно провеждана в района.

Резерватът "Баюви дупки – Джинджирица" е разположен в землището на град Разлог в Националния парк "Пирин". Създаден е със Заповед № 976 от 26.12.1979 г. на КОПС, с която се разширяват териториите на резерватите "Баюви дупки" и "Джинджирица", и се обединяват в резерват "Баюви дупки – Джинджирица". Това е най-големият биосферен резерват в България с обща площ 2873,0 ха. Целта на създаването му е да се запазят характерни планински екосистеми и ценен генетичен фонд в националния парк. В резервата се намират най-големите месторастения на еделвайс в страната, чермурови насаждения, петвековни

дървета с голяма природонаучна стойност, обиталища на диви кози, както и най-голямата популация на дивата свиня.

Резерват "Тисата". Обявен е с Постановление № 6663 от 05.12.1949 г. и Заповед № 440 от 09.12.1977 г. на КОПС, Тя е видоизменена със Заповед № 130 от 22.02.1985 г. на КОПС за определяне на естествените граници на резервата, като се изменя обхвата му. Общата му площ е 547,5 ха и се намира в землищата на гр. Кресна и с. Горна Брезница. Резерватът е създаден с оглед цялостното запазване на единственото в страната компактно находище на дървовидна хвойна и стабилизиране на средиземноморските биоценози.

Със същата заповед от 1985 г. се определя и буферна зона към резервата, която включва 343,0 ха горски фонд и площи от поземления фонд. В границите на зоната се разрешават: ремонтиране и модернизиране на съществуващите сгради и временни постройки; поддържане и реконструкция на международното шосе София – Кулата, ж.п. линията, ж.п. гара "П. Яворов" и тунелите; паша в поземления фонд и горските насаждения, определени за паша в лесоустройствения проект; използване на обработваемите земи; риболов по р. Струма; преминаване на домашни животни през определен прокар.

Резерватът "Али ботуш" е обявен с Постановление №1171 от 24.09.1951 г., Постановление № 14825 от 29.06.1952 г. и Заповед № 27 от 13.01.1981 г. на КОПС, в която е посочено, че целта на създаването му е да се запазят уникални реликтни гори от черна мура, черен бор, борисова ела, богат растителен и животински свят с множество редки и застрашени видове.

Със Заповед № 131 от 22.05.1985 г. на КОПС се увеличава площта на резервата и се установява на 1628,0 ха. От тях 1607,1 ха са горски фонд и 20,9 ха – поземлен фонд. Включва части от землищата на с. Парил, община Хаджидимово и с. Голешово, община Сандански.

Със същата заповед е определена буферна зона на резервата, която включва 701,3 ха горски фонд и високопланинските пасища между резервата и главното планинско било. В границите на зоната се разрешава: паша в земите от поземления фонд и поддържане на съществуващите заслони за нуждите на

животновъдството и на черния път до високопланинските пасища; провеждане на предвидените мероприятия по лесоустройствения проект с изключение на реконструкция и залесяване с неприсъщи за района видове, и извеждане на санитарни сечи в насажденията; използване на обработваемите земи по предназначението им.

През 2013г. със Заповед No.РД-206 от 04.03.2013 отново се увеличава площта на резервата и се установява на 1638,12 ха.

Резерват "Ореляк". Обявен е със Заповед № 129 от 22.02.1985 г. на КОПС с цел да се запазят еталони от първични характерни за Южен Пирин букови гори, формирани на хумусно-карбонатни почви, притежаващи специфична флора и имащи ограничено разпространение в страната. Разположен е в землищата на гр. Гоце Делчев и с. Лъжница.

Със заповедта се създава и буферна зона към резервата.

Със Заповед № 432 от 24.11.1995 г. на МОС се изменя предишната заповед, като площта на резервата се установява на 758,1 ха (в т.ч. 751,5 ха горски фонд и 6,6 ха поземлен фонд), и на буферната зона – 487,5 ха (246,5 ха горски фонд и 240,5 ха поземлен фонд).

В буферната зона се разрешава само паша в земите от поземления фонд и поддържане на съществуващите заслони за нуждите на животновъдството; провеждане на предвидените в лесоустройствения проект мероприятия в горските насаждения, с изключение на реконструкция и залесяване с неприсъщи за района видове.

Резерватът "Соколата" е обявен със Заповед № 115 от 18.02.1985 г. на КОПС с цел да се запази вековна високостъблена гора от благун в района на Малешевската планина. Резерватът е с обща площ 211,0 ха от горския фонд. Разположен е в землището на с. Игралище, община Струмяни.

Със заповедта се определя буферна зона на резервата, която включва 132,8 ха горски фонд и площи от поземления фонд. В зоната се разрешава паша в земите на поземления фонд и поддържане на съществуващите заслони за нуждите на животновъдството; провеждане на предвидените в лесоустройствения проект

мероприятия в горските насаждения с изключение на реконструкция и залесяване с неприсъщи за района видове; използване на обработваемите земи по предназначението им. Тази година площта е увеличена със Заповед No.РД-207 от 04.03.2013– от 218,00 ха на 219,59 ха.

Резерват "Конгура". Обявен е със Заповед № 671 от 15.06.1988 г. на КОПС с цел запазване на естествените горски екосистеми от питомен кестен и бук, характерни за планината Беласица, както и местообитанията на редки и застрашени от изчезване растителни и животински видове. Площта му е общо 1312,0 ха, в т.ч. 1293,9 ха горски фонд и 18,1 ха поземлен фонд (високопланинските пасища между държавната граница и горския фонд в резервата). Намира се в землището на гр. Петрич.

С посочената заповед е обявена и буферна зона на резервата с площ 285,0 ха горски фонд. В границите на зоната се разрешава само провеждането на предвидените в лесоустройствения проект сечи в горските насаждения; събиране на плодове от кестеновите насаждения; поддържане на съществуващите пътища.

Тази година площта е намалена със Заповед No.РД-195 от 28.02.2013 – от 1310,00 ха на 1310,8 ха.

Резерват "Юлен". Обявен е със Заповед № 223 от 26.08.1994 г. на МОС с оглед опазването без човешко вмешателство на образци от горски, субалпийски и алпийски екосистеми върху силикатна скална основа и находища на редки, застрашени и ендемични животински и растителни видове. Разположен е в землището на гр. Банско в Националния парк "Пирин".

Общата площ на резервата е 3156,2 ха, от тях 2385,0 ха са горски фонд и 771,2 ха – поземлен фонд.

Резерватите "Баюви дупки – Джинджирица" и "Юлен", попадащи в границите на Националния парк "Пирин", и резерват "Парангалица", попадащ в границите на Националния парк "Рила", запазват режимите си, определени със заповедта за обявяването им.

За поддържани резервати са обявени екосистеми, включващи редки и застрашени диви растителни и животински видове и местообитанията им.

Поддържаните резервати се управляват с цел: поддържане на природния им характер; научни и образователни цели и екологичен мониторинг; опазване на генетичните ресурси.

В поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на: тяхната охрана; посещения с научна цел; преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места; извеждане на санитарни сечи при съхнене на повече от 5% от дървостоя; изваждане на паднала маса в резултат на природни бедствия; използване на биологични средства за растителна защита.

Поддържан резерват "Конски дол". Обявен е със Заповед № 380 от 15.10.1999 г. на МОСВ, с която се прекатегоризира резерват "Конски дол" (Заповед № 2079 от 24.08.1962 г. на КГГП) в поддържан резерват. Целта на създаването му е опазване и поддържане на вековна смесена гора от бук и смърч. Площта на поддържания резерват е 34,7 ха горски фонд и е разположен в землището на с. Сатовча. От 2009г. насам е приет План за управлението му със Заповед No.РД-678 от 12.10.2009.

Поддържан резерват "Тъмна гора". С Постановление № 1153 от 10.10.1948 г. и Заповед № 4811 от 10.10.1962 г. на ГУГ е създаден резерват "Тъмна гора". Със Заповед № 382 от 15.10.1999 г. на МОСВ той е прекатегоризиран в поддържан резерват с цел опазване и поддържане на вековна смесена гора от смърч, бук и ела. Разположен е в Дъбрашкия дял на Западните Родопи в землището на с. Ковачевица, община Гърмен. Площта му е 32,6 ха горски фонд. От 2009г. е приет План за управлението му със Заповед No.РД-678 от 12.10.2009.

За природни забележителности са обявени характерни и забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, скални разкрития с научна стойност, земни пирамиди, вековни дървета и други, които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност.

Природните забележителности се управляват с цел запазване на техните естествени особености. Обявени са с прилежаща територия, необходима за опазването им. В тях се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност. Проблем с

вековните дървета е липсата на обозначителни табелки и огради, а монтираните са непълни и в лошо състояние.

За защитени местности се обявени територии с характерни и забележителни ландшафти, местообитания на застрашени, редки и уязвими растителни и животински видове.

Защитените местности се управляват с цел запазване на компонентите на ландшафта, опазване, поддържане и възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита, предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг, предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Таблица 10. Защитени територии в Област Благоевград						
№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ	КАТЕГОРИЯ	СОСОБСТВЕНОСТ И СТОПАНИСВАНЕ	ТЕРИТОРИЯ, ХЕКТАРИ	Попада в териториален обхват на следните общини	Приет план за управление
1	Али ботуш	Резерват	Изключително държавна	1638,12	Сандански и Хаджидимово	Не
2	Конгура	Резерват	Изключително държавна	1310,8	Петрич	Не
3	Тисата	Резерват	Изключително държавна	574,5	Кресна	Не
4	Ореляк	Резерват	Изключително държавна	758,1	Гоце Делчев	Не
5	Соколата	Резерват	Изключително държавна	219,59	Струмяни	Не
6	Рупите	Защитена местност	Публична държавна	20,0	Петрич	Не
7	Калугерица	Защитена местност	Публична държавна	0,8	Разлог	Не
8	Моравска	Защитена местност	Публична държавна	184,5	Кресна	Не
9	Топлище	Защитена местност	Публична държавна	0,3	Петрич	Не
1	Естествено находище на чинар - Буйна	Защитена местност	Публична държавна	0,4	Кресна	Не
1	Естествено находище на чинар	Защитена местност	Публична държавна	0,7	Кресна	Не
1	Естествено находище на чинар - Кучкарника	Защитена местност	Публична държавна	11,4	Кресна	Не
1	Павльова падина	Защитена местност	Публична държавна	129,6	Хаджидимово	Не
1	Белаците	Защитена местност	Публична държавна	0,2	Якоруда	Не
1	Пиростията	Природна забележителност	Публична държавна	0,2	Гоце Делчев	Не
1	Кожуха	Природна забележителност	Публична държавна	94,2	Петрич	Не
1	Водопад - Попина лъка	Природна забележителност	Публична държавна	0,5	Сандански	Не
1	Водопада – Туфча	Природна забележителност	Публична държавна	0,2	Гоце Делчев	Не
1	Мелнишки пирамиди	Природна забележителн	Публична държавна	1165,6	Санаднски	Не

Таблица 10. Защитени територии в Област Благоевград						
№ по ред	**НАИМЕНОВАНИЕ**	**КАТЕГОРИЯ**	**СОСОБСТВЕНОСТ И СТОПАНИСВАНЕ**	**ТЕРИТОРИЯ, ХЕКТАРИ**	**Попада в териториален обхват на следните общини**	**Приет план за управление**
		ост				
2	Купена	Природна забележителност	Публична държавна	0,1	Гоце Делчев	Не
2	Пиростията	Природна забележителност	Публична държавна	0,5	Банско	Не
2	Сватбата	Природна забележителност	Публична държавна	13,1	Банско	Не
2	Козия камък	Природна забележителност	Публична държавна	0,6	Гърмен	Не
2	Момина скала	Природна забележителност	Публична държавна	1,0	Симитли	Не
2	Кьошката	Природна забележителност	Публична държавна	5,0	Разлог	Не
2	Черната скала /Кара кая/	Природна забележителност	Публична държавна	3,5	Банско	Не
2	Орлите	Природна забележителност	Публична държавна	10,0	Симитли	Не
2	Пещера в м.”Бойчова скала“	Природна забележителност	Публична държавна	4,0	Благоевград	Не
2	Водопад – Честна	Природна забележителност	Публична държавна	10,0	Якоруда	Не
3	Каялийски скали	Природна забележителност	Публична държавна	8,0	Гърмен	Не

5.3. Третиране на твърди отпадъци

По данни на РИОСВ-Благоевград от 2012г. от общо 365 098 жители на територията на РИОСВ-Благоевград (15 бр. общини с изключение населението на община Сатовча, тъй като тя е включена в РИОСВ-Смолян) в организирано сметосъбиране и сметоизвозване са обхванати 357 719,29 или 96% от общото население.

Таблица 11. Обхванати в системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в Област Благоевград [3]

№	Община	Население бр. жители	Обхванати в системата на организирано сметосъб. и сметоизв. бр. ж.	Обхванати в системата на организирано сме-тосъб. и сметоизв. - %
1.	Гоце Делчев	35 878	35 878	100
2.	Хаджидимово	10 943	10 943	100
3.	Кочериново	4 130	3 990,00	96%
4.	Гърмен	16 970	16 970	100
5.	Банско	13 475	13 475	100
6.	Разлог	22 378	22 378	100
7.	Белица	10 338	10 131,24	98
8.	Якоруда	11 148	11 148	100
9.	Благоевград	98 441	97 456	98
10	Кресна	5 770	5 597	97
11	Струмяни	5 949	5 234,30	85
12	Сандански	45 266	44 949	99,3
13	Петрич	65 525	62 248,75	95
14	Симитли	15 645	14 080	90
15	Рила	3 241	3 241	100%

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2012 г. на РИОСВ - Благоевград.

Населението на Област Благоевград, с обща численост от 319 647, от които около 92-94% жители включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване се обслужва от общо 8 бр. депа за отпадъци. От тях 3 броя регионални депа, изградени съгласно изискванията на екологичното законодателство, останалите количества са разпределени в други 5 броя депа, които ще бъдат закрити след въвеждане в експлоатация на съответното регионално съоръжение. Последните не са снабдени с устройства за измерване на постъпващите за депониране отпадъци, поради което количествата са по-скоро

[3] Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2012 г. на РИОСВ - Благоевград. http://www.riosvbl.org/images/stories/RIOSV/doklad_za_okolnata_sreda_2012.pdf

завишени отколкото реални. На депата се обезвреждат предимно битови отпадъци и по-малко производствени неопасни от шивашки предприятия и др.

През 2012г. са реализирани няколко проекта на територията на област Благоевград, между които:

- Изграждане на втора клетка за Регионално депо за твърди битови отпадъци на общините Сандански, Струмяни и Кресна на стойност 1 500 000,00 лева и източник на финансиране ПУДООС и ДБ BG161PO005/10/2.10/07/22 -"Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Обл.Русе), Варна, В.Търново,Габрово, Добрич, Костенец, Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище,Плевен, Разлог, Ст.Загора, Ямбол" на стойност 12 237 299,93 лева с източник на финансиране ОПОС
- Реконструкция, модернизация и разширение на регионално депо за неопасни отпадъците на община Гоце Делчев на стойност 4 665 993,00 и източник на финансиране ПУДООС и ДБ
- Затваряне и рекултивация на старо депо за ТБО - Якоруда на стойност 347 503,41 лева с източник на финансиране ПУДООС

През 2012 г. са въведени в експлоатация новите клетки за неопасни отпадъци на РДНО-Сандански и РДНО-Гоце Делчев. Община Петрич е предприела необходимите действия по осигуряване на средства за строителството на клетка № 4 на едноименното регионално депо.

Предстои изграждането на две нови регионални депа, които ще обслужват общините Разлог, Банско, Белица, Якоруда и Благоевград, Симитли, Кочериново, Рила, Бобошево.

През 2012 г. на територията на РИОСВ-Благоевград е със завършен първи етап на рекултивация – техническа рекултивация, депо за неопасни отпадъци – Якоруда. Депото е разположено в землището на гр. Якоруда, м.Росевица и е с обща площ 12 дка.

През последните години се наблюдават редица положителни тенденции, като резултат на прилагане на законодателството и упражнения контрол по управление на отпадъците. Повишен е контрола и мерките предприети от общините, областно пътно управление и др. институции по отношение чистотата

на обществените територии. Все по-рядко се регистрират нерегламентирани сметища, а възникналите локални замърсявания с отпадъци се почистват своевременно.

Проблеми при третирането на ТБО представляват ниската стойност на такса смет, която не отговаря на действителните разходи по сметосъбиране и сметоизвозване; недостатъчният брой събирателни съдове, недоброто състояние на голяма част от наличните, амортизираната сметовозна техника; неконтролираното изхвърляне на битовите отпадъци и образуването на нерегламентирани сметища; не достатъчно обществено разбиране и подкрепа; при управлението на отпадъците не се акцентира върху основните цели за минимизиране, разделно събиране, рециклиране на отпадъците. Някои общини като Сандански, Струмяни, Петрич и Симитли притежават много населени места, често рядко населени и/или разположени във високопланински райони, което затруднява общинските системи, като в същото време оскъпява цената на услугата.

Високите стандарти, наложени в областта на обезвреждането на отпадъците в депа, са сериозно предизвикателство пред общинските администрации по отношение задължението им да заплащат отчисления в лева за всеки тон депониран отпадък.

На територията на област Благоевград не са въведени системи за домашно компостиране, с изключение на община Петрич. Към момента няма и информация относно процента на населението, обхванато в системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци.

6. Усвояване на средства от Европейския съюз

Един от ключовите въпроси, свързани с развитието на Област Благоевград през плановия период 2007-2013 година е свързан с процеса на усвояване на средства от безвъзмездна финансова помощ от различни фондове и програми на ЕС и други международни донори. Ефективността в работата по привличане на грантово финансиране е показателен както за текущото състояние на областта, така и като отправна точка при планирането на следващия период.

Анализът на емпиричните данни показва, че основният прилаган донорски инструментариум в България, представлява наборът от оперативни програми на ЕС (финансиране от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС), Европейския фонд за развитие на земеделието и селските райони (представян преди всичко от Програмата за развитие на селските райони) и някои допълващи инструменти (представени основно чрез програмите за трансгранично сътрудничество). Общият финансов ресурс привлечен и договорен чрез тези финансови инструменти представлява около 97,3% от финансовия ресурс за развитие на инфраструктурата, икономиката, администрацията, неправителствения сектор и др.

Най-мащабните проекти в Област Благоевград са свързани с изграждането на Автомагистрала "Струма" (на обща стойност 1,25 млрд. лева, в т.ч. 592 млн. лв. за подготовка и над 655 млн. изпълнение). Следва да се отбележи, че съгласно официалната статистика тази инвестиция не е съотнесена в данните за Област Благоевград, поради обхвата на проекта и месторегистрацията на изпълнителя-бенефициент Агенция “Пътна инфраструктура”.

Най-големият проект в областта, към настоящия момент (по данни от ИСУН към м.юли 2013 г.) е проектът за изграждане на ВиК инфраструктура на Община Банско на обща стойност 89 286 639,26 лв.

Справката за реално изплатените средства и получени субсидии от СФ и КФ на ЕС, за изпълнение на проекти (от бенефициенти регистрирани в рамките на Областта) сочат, че основните бенефициенти се явяват Общините, както по брой проекти, така и по усвоени средства. Данните за разпределението на получените помощи по териториален признак в Областта са представени в следната таблица.

Таблица 12. Разпределение на сключените договори и изплатените средства от СКФ на ЕС в Област Благоевград.

Общини	Общо договори	Обща стойност в лева	Общо бенефициенти
Банско	15	25 749 935	7
Белица	4	1 827 099	1
Благоевград	72	94 931 610	47
Гоце Делчев	30	35 817 352	15
Гърмен	4	2 907 909	3
Кресна	8	1 963 815	4
Петрич	43	53 349 209	25
Разлог	19	13 722 492	9
Сандански	31	73 027 750	15
Сатовча	10	2 838 796	5
Симитли	11	5 851 393	2
Струмяни	7	1 931 648	2
Хаджидимово	2	437 868	2
Якоруда	12	2 774 769	4
Общо:	**289**	**329 459 462**	**147**

Източник: ИСУН към м.юли 2013 г.

Информацията очаквано извежда на първо място получената субсидия от бенефициенти в Община Благоевград и Петрич, следвани от бенефициентите в Общините Гоце Делчев и Сандански. Следва да се отчете, че относителното предимство на посочените общини се обуславя не само от активността на бенефициентите и техния общ брой, но и от други фактори, някои от основните сред които са:

- Реализация на големи инфраструктурни проекти, преди всичко от общините по ОП „Околна среда" и ОП „Регионално развитие";
- Допустимост на бенефициентите съгласно изискванията на ЕК за разходване на средствата от СКФ на ЕС и наличието на демаркационна линия между тях и действащата в страната Програма за развитие на селските райони (ПРСР) финансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

Получените субсидии в Област Благоевград от ПРСР показва преимущество за бенефициенти от Общините Петрич, Банско, Благоевград, Гоце Делчев, Сандански и Гърмен.

Югозападен район заема водеща позиция за страната в усвояването на средства от ЕС, с над 1/3 от сключените договори за периода. Основната част от тези

договори са за Софийска област и София-град, като Област Благоевград е на **второ място** след Област София по брой на сключените договори и **трето място** по обем на договорените средства по Оперативните програми на ЕС за текущия програмен период за Югозападен район.

Данните за усвоените средства от ЕЗФРСР на ЕС в Област Благоевград са представени на следната таблица:

Таблица13. Разпределение на изплатените средства от ЕЗФРСР на ЕС в Област Благоевград.

Община	Размер на изплатените средства
Банско	4 475 345
Благоевград	3 723 188
Гоце Делчев	3 562 796
Гърмен	3 011 384
Кресна	15 374
Петрич	7 822 997
Разлог	872 885
Сандански	3 322 123
Сатовча	244 897
Симитли	838 335
Струмяни	352 971
Хаджидимово	1 316 799
Якоруда	2 336 755
Общо за област Благоевград	31 895 849

Източник: ДФЗ към м. юли 2013 г.

Третият основен източник на безвъзмездна финансова помощ при развитието на Областта са европейските програми допринасящи за кохезия на междудържавно равнище, представени преди всичко от Програмата за трансгранично сътрудничество България – Гърция и България – Македония. Данните показват, че независимо от факта, че към момента на разработване на настоящата стратегия се намираме в края на програмния период, основната част от договорите се намират в процес на изпълнение и ефективно усвоените средства представляват едва около 1/3 от договорените.

Водеща позиция при изпълнение на проекти по ТГС имат общините Гоце Делчев, Гърмен и Симитли.

Общите изводи, които се налагат от разгледаната до тук актуална информация за процеса по усвояване на средства от безвъзмездна финансова помощ по основни финансови инструменти на ЕС са следните:

- Основен бенефициент при усвояване на безвъзмездна помощ за реализиране стратегическите цели за развитие на Областта, както в текущия, така и през следващия период се очаква да бъдат Общините в рамките на Област Благоевград. В резултат от това са необходими допълнителни усилия в тази посока;
- Участието на бенефициенти, които не се явяват част от държавната администрация в процеса на ефективно усвояване на финансовата помощ от ЕС следва да се подпомага и стимулира. Ниските абсолютни стойности на усвоените средства от подобни бенефициенти може да бъде приет като една от причините за изоставането в икономическото развитие на Областта (въпреки сравнително добрите показатели на национално равнище, областта е сред най-слабо представящите се в рамките на ЕС);
- Общият размер на усвоените средства през следващия планов период трябва да покаже интензивно нарастване за да бъдат постигнати базисни показатели за областта, покриващи минималните изисквания за среда на живот и икономическо развитие. Само за изпълнение на задължителните европейски директиви в сектор „Води" е необходимо да бъдат направени инвестиции в размер многократно надхвърлящ договорените и усвоени средства в Област Благоевград за целия период 2007-2013 г.;
- Съществува ясно изразено лидерство в работата по усвояване на средства от фондовете и програмите на ЕС на Областно ниво. За да се подпомогне постигането на бъдещи цели, намерения и конкретни инициативи е необходимо да се трансферира натрупания опит и добри практики от тези общински администрации към останалите в Областта.

7. SWOT – Анализ на Област Благоевград

В резултат от направеният анализ са изведени основните силни и слаби страни, възможности и заплахи в Област Благоевград. Систематизирането им в матрицата на SWOT анализа е направено с презумпцията за идентификацията на

действително ключови характеристики, които да послужат за отправна точка в процеса на стратегическо планиране.

Резултатите са представени както следва:

SWOT – АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	
СИЛНИ СТРАНИ	**СЛАБИ СТРАНИ**
• Стратегическо разположение, като външна граница на България и ЕС; • Богато разнообразие на природни, културно исторически, етнографски и други дадености; • Богати спортни традиции; • Относително запазена околна среда без наличие на големи замърсители; • Подходящ, благоприятен и разнообразен климат и температури; • Богато и международно признато културно-историческо наследство с уникални характеристики не само за страната, но и в рамките на Европейския съюз; • Изградени традиции в основни икономически сектори – с основен акцент върху туризма и селското стопанство; • Сравнително балансирана структура на населението в сравнение с останалата част от страната; • Добра осигуреност на населението с учебни заведения и преподаватели; • Висок нетен коефициент на записване на населението в I-IV клас и IX-XIII клас. • Ниски нива на напуснали системата на образованието (начално, основно и	• Високи равнища на безработица; • Ниска производителност на труда и относително слабо развита и диверсифицирана икономика; • Недостатъчно развита инфраструктура; • Липсата на магистрален път; • Изключително ниска гъстота на пътната мрежа; • Ниска степен на реновираност на основни културно исторически обекти; • Ниска степен на внедряване на съвременни практики за взаимоотношения администрация – гражданско общество – бизнес;; • Слаба координация на държавните институции по отношение на управление на територията; • Липса на ефективна система за взаимодействие за реализиране на политики; • Ниска степен на използване на съвременните технологии; • Необходимост от активни мероприятия в посока балансирано развитие; • Липса на финансов ресурс за преодоляване на наличните слабости. • Нисък среден доход на домакинствата;

SWOT – АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	
средно); • Наличие на реномирани висши учебни заведения, с изградени традиции. • Сравнително ниски местни данъци и такси; • Относително бързи и качествени административни услуги.	• Нисък жизнен стандарт; • Липса на достатъчен на брой пречиствателни станции за отпадни води; • Нисък процент/дял на преките чуждестранни инвестиции в областта. • Недостиг на мениджърски кадри, владеещи съвременни управленски технологии и технически познания; • Поляризация на общините по отношение на промишленото развитие; • Недостатъчно развити услуги в подкрепа на бизнеса; • Тежко финансово състояние на читалищата; • Тежки състояние на междуселищната пътна мрежа; • Липса на защита и стимулиране на българските производители на растителни и животински продукти; • Разпокъсаност, маломерност и отдалеченост на голяма част от земеделските земи; преобладаване на малки лични стопанства в полу/планинските части на областта. Това е един от основните проблеми в развитието на селското стопанство, което не дава възможност за механизирана обработка; • Ограничен достъп до здравни услуги на населението и нисък брой здравно осигурени лица; • Съсредоточаване на производството на

SWOT – АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	
	селскостопански продукти в условията на микро-фирми и/или семейно стопанство; • Малък брой изградени публични съоръжения за масов спорт; • Бавни и тежки административни процедури; • Редукцията на болничните легла и намаляването на медицинския персонал дава негативно отражение на здравната осигуреност на населението.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
• Развитие на трансграничните икономически и транспортни връзки; • Развитие на диверсифициран туристически продукт, основан на природното, културно-историческо и етнографско разнообразие, в областта на еко-, балнео- и климатолечебен, културен, хоби, селски и пр.; • Привличане на стратегически инвеститори в традиционно силни области на икономиката в областта; • Развитие на разнообразно селско стопанство, базирано на традиционни сектори и интензивни култури, биологично земеделие и селско стопанство; • Повишаване на добавената стойност в селското стопанство чрез развитие на веригата на добавената стойност, от първичен продукт до продукт на фаза	• Възможни политически и икономически сътресения; • Обезлюдяване на райони и висока безработица; • Риск от силна конкурентна среда в областите на ключово икономическо развитие; • Липса на инвестиционен интерес от стратегически инвеститори; • Загуба на пазари и липса на перспективни стратегии за завоюване на нови пазари; • Риск от влошаване на демографските характеристики; • Нарастващ коефициент на възрастова зависимост; • Засилваща се миграция на трудоспособното население. • Дебалансирано развитие на терито-

SWOT – АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	
консумация, чрез развитие и разширяване на производствените мощности в областта; • Въвеждане на моделни технологии и иновации за развитие на икономиката, като цяло, с акцент върху експортния потенциал и висока добавена стойност на единица произведен продукт; • Повишаване координацията администрация – гражданско общество – бизнес за постигане на по-високи съвместни резултати; • Висок експортен потенциал на произведените селскостопански продукти; • Развитие на биологично земеделие; • Изграждане на селскостопански борси и тържища; • Комасация на земеделските земи; • Подпомагане изграждането на нови малки и средни предприятия; • Съществен потенциал за развитие на производство на ел.енергия от ВИ; • Ефективно и ефикасно усвояване средствата от ЕС; • Стимулиране използването на средства от ЕС от физически и юридически лица на територията на областта; • Трансфер на добри практики при ефективното и ефикасно усвояване на средства по различни донорски програми.	рията; • Риск от увреждане на околната среда; • Нарастване емисиите на вредни вещества в атмосферата (независимо, че са под средните за страната); • Риск от прекомерна урбанизация; • Презастрояване на ключови туристически обекти и районите около тях; • Загуба на позиции в традиционни отрасли поради липса на целенасочена и финансово обезпечена политика; • Драстично намаление на поливните площи; • Слабо и неефективно усвояване на средствата от фондовете и програмите за европейска кохезия и развитие на селските райони, в резултат на липса на информация, слаба активност или нисък праг на натрупване на икономическия капитал в областта. *Възможни са и други рискове с глобален характер, които не са обект на конкретна оценка в ОСР.*

II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ЗА ПЕРИОДА 2014-2020

1. Визия за развитие

Визията за развитие на Област Благоевград акцентира върху два специфични аспекта – развитие на социалния и икономически капацитет на областта и ефективност в координацията и изпълнението на политики за постигане на поставените цели и приоритети. Нейното формулиране е подчинено на логиката на визията на Регионалния план за развитие на Югозападен район – национален еталон за балансирано развитие чрез интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, като следва вертикалното съответствие и подчиненост на националните стратегически документи за периода 2014 – 2020 година.

Визията на Област Благоевград за 2014 – 2020 година се формулира като:

ВИЗИЯ:
Да се мобилизират съвместни усилия за развитие на област Благоевград като съвременен, европейски, социално отговорен, екологичен и привлекателен регион за обществен и икономически живот.

Така определената визия следва постигането на общите европейски цели и приоритети в регионалното развитие и същевременно акцентира върху изведените в приоритет потребности на целевата територия от интензивен, качествен растеж и преодоляване на съществуващи неравновесия на регионално, местно и локално ниво.

Основните принципи, върху които се основава стратегическата рамка на областната стратегия са синхронизирани на национално и регионално равнище, като се залага на:

Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения;

Координация вътре и между управленските звена на всички равнища, носещи отговорността за постигане на очакваното състояние на района към хоризонта на планирането – 2020 г.;

Концентрация на усилията, човешките и финансовите ресурси за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;

Тясно обвързване и *интегритет* на действията, заложени в различните програми за постигане на комплексен социално-икономически ефект;

Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към променящите се условия на средата, в която се реализира стратегията;

Приемственост за постигане на последователност при правенето на политики и оптимално оползотворяване на наличните дадености, по отношение на които се реализира стратегията.

2. Цели и приоритети

При извеждането на стратегическите цели и приоритети в областната стратегия е приложен принципа на необходимостта и приемствеността. Заварените приоритети на областно и национално равнище при финализиране на текущия период на планиране (икономика, инфраструктури, човешки ресурси и жизнена среда, административен капацитет) са актуални, покриват обхвата на новия пакет оперативни програми и затова се пренасят в следващия планов период 2014-2020. Запазва се и принципът за необвързаност на даден приоритет с конкретна стратегическа цел.

Всеки един приоритет съответства на стратегическа цел, изведена в резултат от анализа на необходимостта и специфичните потребности на целевите територии. Като се има предвид, че областната стратегия следва да проектира на областно равнище целите и приоритетите изведени на регионално равнище и националната стратегия за пространствено развитие, определянето на приоритетите и стратегическите цели се подчинява на зададените на вертикално ниво приоритети и цели, като ги адаптира за нуждите на областта. Определени по тази логика стратегически цели и приоритетите на област Благоевград за периода 2014 – 2020 година са:

Стратегически цели	Приоритети
1. Развитие на конкурентоспособна и съвременна икономика базирана на знанието и съвременните технологии, традициите и наличните ресурси	1. Стимулиране на икономическото развитие
2. Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград	2. Подобряване качеството на живот

Стратегически цели	Приоритети
3. Развитие на туризма, като стратегически отрасъл за областта, при използване на наличните природни, културни, исторически и други ресурси	3. Развитие на туризма
4. Развитие на международното и европейско сътрудничество, като фактор за постигане на интегриран и качествен растеж, трансфер на добри практики и подобряване административно-стопанското взаимодействие в регионален мащаб	4. Европейско и международно сътрудничество
5. Подобряване качеството на взаимодействие между администрацията, бизнеса и гражданското общество, с цел постигане на по-добри резултати в областите на интервенция	5. Координирано правене на политики

Вертикалното съответствие с поставените приоритети и цели на национално ниво, е както следва:

Приоритет за развитие на Област Благоевград за периода 2014 – 2020 година	Приоритетни стратегически цели съгласно Национална програма за развитие на България 2020	Приоритетни стратегически цели съгласно ПРП на ЮЗР до 2020 година
Приоритет 1. Стимулиране на икономическото развитие	1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване. 3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.	Приоритет I. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика Приоритет IV. Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда
Приоритет 2. Подобряване качеството на живот	1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване. 2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.	Приоритет II. Развитие на техническата инфраструктура Приоритет III. Опазване и подобряване на състоянието на околната среда

Приоритет за развитие на Област Благоевград за периода 2014 – 2020 година	Приоритетни стратегически цели съгласно Национална програма за развитие на България 2020	Приоритетни стратегически цели съгласно ПРП на ЮЗР до 2020 година
Приоритет 3. Развитие на туризма	3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.	Приоритет I. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика
Приоритет 4. Европейско и международно сътрудничество	1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.	Приоритет V. Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството
Стратегическа цел 5. Координирано правене на политики	1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.	Приоритет V. Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството Приоритет IV. Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда

Всеки един от приоритетите е пряко подчинен на конкретната стратегическа цел, като заложените в него мерки допринасят за комплексното постигане на целите, доколкото съдържанието им има взаимно допълващ се характер.

Стратегическа цел 1.

Развитие на конкурентоспособна и съвременна икономика базирана на знанието и съвременните технологии, традициите и наличните ресурси.

Приоритет 1. Стимулиране на икономическото развитие.

Развитието на икономиката е основополагащ критерий за развитието на областта. На лице са редица възможности за подобряване икономическите

показатели в отделните общини, в т.ч. привличане на чуждестранни инвеститори и подобряване представянето на отделни сектори с традиции в област Благоевград. Всички анализи показват, че в сравнителен план Областта е на една от водещите позиции за икономическо развитие в страната, но към настоящият момент на лице са и редица проблеми, които следва да намерят своето място в мерките за постигане на формулираната цел и съответстващият на нея приоритет.

След петгодишно прилагане на ОП «Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013» се отчита известен положителен ефект, но заложените индикатори не са постигнати, нито на национално, нито на областно ниво. Свидетелство за това са постигнатите параметри на макроикономическата рамка (и национална и регионална). Продължаването на усилията към повишаване на конкурентоспособността е безспорна необходимост. Дали е необходима промяна във фокуса се подсказва в промененото наименование на новия аналог на оперативната програма «Иновации и предприемачество».

Постигането на устойчив икономически растеж чрез развитие на конкурентоспособна икономика, се явява ключов параметър и за повишаването качеството на живот в областта и в отделните общини от областта.

Логиката на структуриране на мерките следва основните приоритети на оперативната програма за периода 2014-2020 година:

- Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите;
- Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия;
- Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори;

Като се има предвид, че голяма част от територията на областта попада в обхвата на работа на бъдещата програма за развитие на селските райони, следва да се отбележи, че за развитието на икономиката в областта ще се разчита в по-висока степен на директна подкрепа от ЕФРСР в сравнение с това от ЕФРР и КФ.

Особен акцент при определянето на мерките са постигане на икономическа конкурентоспособност е поставен във възможността да се търси цялостно повишаване качеството на бизнес средата, чрез повишаване на характеристиките

благоприятстващи развитието на бизнес инициативи и привличане на инвеститори. В това отношение особено място заема стимулиране развитието на селското стопанство като традиционен отрасъл в областта, от една страна, и осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за реализиране на бизнес от друга.

Не са пропуснати изведените в приоритет в европейската стратегия ЕВРОПА 2020 и Национални стратегически документи Мерки за насърчаване на клъстеризацията и бизнес мрежите. Както бе отбелязано в анализа към настоящият момент те нямат масов характер и ефектите от тях са спорадични, но наличието им като добри практики може да бъде основа за интензивен растеж през периода 2014 – 2020 година.

Мерките в рамките на Стратегическа цел 1. Развитие на конкурентоспособна и съвременна икономика базирана на знанието и съвременните технологии, традициите и наличните ресурси. Приоритет 1. Стимулиране на икономическото развитие са:

Мярка 1.1. Създаване на устойчива, качествена и привлекателна среда развитие на бизнеса

Мярка 1.2. Стимулиране на предприемачеството и привличане на стратегически инвеститори

Мярка 1.3. Стимулиране прилагането на съвременни технологии и иновации

Мярка 1.4. Развитие на селско и горско стопанство

Мярка 1.5. Диверсификация на икономиката в селските райони

Мярка 1.6. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура

- 1.6.1. Осигуряване на ефективен и качествен междуселищен и вътрешноселищен транспорт
- 1.6.2. Въвеждане на информационни технологии и информационно общество в комуникацията на администрацията с бизнеса
- 1.6.3. Стимулиране на ефективното взаимодействие между Наука, Образование и Бизнес

Мярка 1.7. Развитие на сектор Енергетика

- 1.7.1. Повишаване на енергийната сигурност, чрез диверсификация на енергийните източници и енергийна ефективност
- 1.7.2. Интензивно развитие на сектор енергетика, чрез въвеждане в експлоатация на мощности за производство на енергия от ВЕИ

Мярка 1.8. Въвеждане и развитие на практиките за клъстеризация и регионални бизнес мрежи

Мярка 1.9. Подпомагане развитието на младежта и тяхната пазарна реализация

За реализация на стратегическата цел и като следствие от нейното развитие по отделни специфични мерки, общините от Област Благоевград са заявили като приоритет в своето развитие набор от проекти попадащи в обхвата на дадения приоритет. Тези проекти са както следва:

1. Изграждане на Международен Интер-Експо Център;
2. Изграждане на Логистичен Транспортен Център;
3. Изграждане на Иновационен комплекс;
4. Създаване на браншови организации на тютюнопроизводителите и земеделските производители и съдействие при регистрацията и сертификацията им;
5. Осигуряване на финансови и данъчни стимули за предприятията, които въвеждат нискоенергийни технологии или добиват енергията необходима за техните производства от възобновяеми източници;
6. Изграждане на хидроенергийни централи;
7. Доизграждане на инфраструктура в Индустриален парк, и други.

Основен източник за изпълнение на мерките по приоритета и стратегическата цел са Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, ЕФРСР и средства от националния и общинските бюджети. За постигането на целта е необходимо привличане на частни ресурси на инвеститори от страната и чужбина, като следва да се наложат условия за генериране на хомогенен вътрешен растеж базиран на реинвестиции и концентрация на капитала генериран в рамките на областта.

Стратегическа цел 2.

Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград.

Приоритет 2. Подобряване качеството на живот.

Тази стратегическа цел показва същественото значение за развитието на областта, ориентирано към населението и развитие на човешкия потенциал в областта. Промените в съдържанието й отразяват основните приоритети на ЕС и националната политика в областта на развитие на качеството на живот. В тази цел са вградени и част от поетите регионални ангажименти по стратегия «Европа 2020». В рамките на приоритета могат да бъдат открити няколко взаимосвързани елемента, които задават основата за идентификация и определяне на мерките по стратегическата цел.

- *Подобряване подходите за развитие на човешкия ресурс и трудовия потенциал* - Увеличеният дял висшисти, намалената безработица, увеличената заетост и заздравената образователна база са солидните предпоставки и за желаната повишена конкурентоспособност на човешките ресурси. В пакета на предпоставките влиза и осигуряването на достъпен и качествен социален сервиз (образование, здравеопазване, култура, спорт).

  Действията по тази комплексна цел се насочват в четири основни направления:

  - Подобряване на качеството на образованието и обучението, както и на съответствието с потребностите в пазара на труда чрез: модернизиране на системата, укрепване на връзките между образователните институции, изследователския сектор и бизнеса;
  - Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места чрез: улеснено посредничество и подкрепена мобилност за търсещите работа, приоритезиране на заетостта сред младите хора, достъп до учене през целия живот, подкрепа за адаптиране на работниците и предприятията към глобализацията, подкрепа за самостоятелна заетост;
  - Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване чрез: повишаване на достъпа до образователни, здравни и социални услуги,

интеграция на маргинализирани групи, насърчаване на социалните предприятия;

- Модернизация на институциите (в пазара на труда, социалното включване и здравеопазването) и повишаване на капацитета им чрез: нови форми на обслужване («едно гише», електронно обслужване), динамичен мониторинг на пазара на труда, обучения на служителите, повишаване на професионалния капацитет и мотивацията им, подобряване на координация между институциите, изграждане на единни информационни системи,

- *Преодоляване проблемите свързани с остаряла и недоизградена техническа инфраструктура в рамките на областта.* Проблемите на техническата инфраструктура са перманентни, проблемни са областите на ВиК инфраструктурата, комуникации и др.

  Тук най-общо влизат пътна, ВиК, ТБО, ИКТ, газоснабдителна и енергийна инфраструктури. Поддържането на общинската пътна мрежа, реконструкцията и рехабилитацията на пътищата от II-ри и III-ти клас, са сред приоритетните проблеми на района. Затова ще продължат усилията за доизграждане и подобряване на споменатите пътища осигуряващи свързаността на селищната мрежа и връзките с основните транспорти коридори. Критериите за приоритетност включват осигуряването на подобрен достъп до туристически локализации, индустриални центрове и други важни за развитието на района обекти.

  Актуална остава отдавна разкритата потребност от доизграждане и рехабилитация на пътната мрежа в периферната южна и западна част на областта, както и във водосбора на р.Места. Макар и с по-малка острота, потребността е повсеместна. Предвид ограничените ресурси, успеваемостта на проектите и в тази сфера ще зависи до голяма степен от прилагането на интегриран подход.

  Подобно на пътната инфраструктура, ВиК сектора е с разкрити потребности, надхвърлящи текущите и средносрочни ресурсни възможности. Затова е необходимо приоритизиране и концентрация на намесите. Като най-мащабен и належащ проблем за следващия планов период е подмяната на амортизирани водопроводни мрежи, и намаляване

на загубите на питейна вода. Въпреки нарастващата степен на изграденост на водоснабдителни мрежи и значителните водни ресурси, в района все още има населени места с недостатъчно водоподаване или отклонения от качеството. Изграждането и реконструкцията на канализационни мрежи и ПСОВ е вторият ключов елемент на ВиК сектора, както и изграждането на необходимите ПСПВ.

В рамките на техническата инфраструктура са включени и управлението на ТБО, разширяване на газопреносната мрежа и ползването на ВЕИ (за които до 2020 г., делът на ВЕИ в крайното енергийно потребление да достигне 17%). Развитие на информационно-комуникационнте технологии (ИКТ) за осигуряване на повсеместен достъп, високо качество и широко ползване

- *Опазване и подобряване на околната среда* – ключов компонент от качеството на средата за живот. Обобщената констатация от анализа е, че общото състояние на околната среда не се е влошило, като същевременно не е на лица съществено подобрение и решаване на основните проблеми. Една основна задача в това направление е опазване и поддържане на биоразнообразието на защитените територии. Биоразнообразието е екологичен капитал и туристически ресурс. Запазването и поддържането му е непрекъснат процес на управление на мрежата от защитени обекти и защитени ландшафти, в т.ч. и културни ландшафти. Тази мрежа следва да се укрепва и разширява. Важен фактор за постигане на целта е екологичното образование и възпитание, осигуряващи масово възприемане на тези ценности като необходими и свои. Тук се включват и дейности, насочени към запазване и устойчиво ползване на типовете природни местообитания на биологичните видове на територията на областта. В допълнение към опазване на биоразнообразието тук се включват подобряване на управлението на риска от природни бедствия, възстановяване на нарушени терени и предпазване от ерозия, редуциране на източниците на замърсяване на въздуха, устойчиво управление и стопанисване на горите и други.

Мерките определени по Стратегическа цел 2. Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград., Приоритет 2. Подобряване качеството на живот., са:

Мярка 2.1. Подобряване качеството на живот чрез развиване на човешкия потенциал

Мярка 2.2. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за предоставяне на социални услуги

Мярка 2.3. Подобряване и диверсификация на институционална среда за предоставяне на социални услуги

- 2.3.1. Развитие на пазара на труда
- 2.3.3. Повишаване качеството на образованието
- 2.3.4. Повишаване качеството на системата за социално подпомагане и интеграция

Мярка 2.4. Повишаване качеството на обществена и административна среда

Мярка 2.5. Опазване и развитие на природното, културно и историческо наследство

Мярка 2.6. Екологично развитие и биоразнообразие

Мярка 2.7. Развитие на възможности за спорт и отдих

Мярка 2.8. Развитие на здравеопазването в областта

Мярка 2.9. Развитие на ВиК инфраструктурата

За реализация на стратегическата цел и като следствие от нейното развитие по отделни специфични мерки, общините от Област Благоевград са заявили като приоритет в своето развитие набор от проекти попадащи в обхвата на дадения приоритет. Тези проекти са както следва:

1. Опазване на горските ресурси при въвеждане на превантивни действия срещу природни бедствия и нерегламентиран добив на дървесина;
2. Предприемане на залесителни мероприятия;
3. Оптимално усвояване на минералните води и използване на геотермалните ресурси в земеделието;

4. Редуциране на вредните емисии в атмосферата, отделяни при битовото отопляване;
5. Възстановяване на нарушени територии /сметища, неефективни открити находища за добив на инертни материали/;
6. Възстановяване и поддръжка на поречията на реките чрез подходящото им залесяване и отреждане за отдих;
7. Изграждане на съоръжения за предпазване от ерозия и наводнения в рамките на община Симитли;
8. Изграждане на "Младежки иновационен център", вкл. Център за професионално обучение (ЦПО);
9. Реконструкция и рехабилитация, външно и вътрешно обновяване, доставка на оборудване и подмяна на обзавеждане за болнични заведения;
10. Саниране и обновяване на сградите на здравни служби в селата;
11. Реконструкция, доизграждане и изграждане и обзавеждане на нови центрове за възрастни хора, лица с увреждания, отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и др.;
12. Изграждане на център за социална превенция и обучения/ Център за социална рехабилитация и интеграция на деца за развитие на умения за самостоятелен живот и превенция на рисково поведение;
13. Изграждане на единна мрежа от социални и обслужващи институции;
14. Цялостно външно и вътрешно обновяване, мерки за енергийна ефективност, вкл. дворни пространства и доставка па оборудване и обзавеждане за детски градини и училища;
15. Изграждане/доизграждане на многофункционални спортни зали;
16. Изграждане на многофункционални спортни площадки;
17. Изграждане и маркировка на велосипедни алеи;
18. Изграждане на спортни и туристически атракциони;
19. Изграждане на изходна спортно – туристически бази;
20. Изграждане на базова инфраструктура за развитието на рафтинг;
21. Подобряване на достъпа до информационни технологии и повишаване на компютърните умения на учащите;
22. Подобряване на материалното осигуряване за образованието;

23. Цялостно обновяване, включително подмяна на оборудване сгради на културни институции;
24. Ремонт и Изграждане на мостове;
25. Реконструкция на пътна инфраструктура, в т.ч. изграждане на обходни пътища, разширяване на съществуващи и др.;
26. Благоустрояване па улици и площади в населените места от областта;
27. Изграждане на липсващите мрежи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води, в т.ч. изграждане на ПСОВ;
28. Подмяна и изграждане на вътрешна ВиК мрежа в населените места;
29. Въвеждане на разделно събиране и успешно третиране на отпадъците;
30. Повторно използване на генерираните отпадъчни продукти от обработването на дървесината;
31. Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Благоевград;
32. Изграждане на инсталации за рециклиране, преработване, изгаряне и депониране на битови отпадъци;
33. Управление на твърдите битови отпадъци;
34. Реконструкция и въвеждане в експлоатация за граждански полети;
35. Изграждане на общински пазари за селскостопанска продукция;
36. Изграждане на покрит пазари за земеделска продукция и промишлени стоки;
37. Изграждане и поддържане на язовири;
38. Изграждане на газопроводни мрежи;
39. Подобряване условията на живот в населените места чрез ремонт и изграждане на терени за обществено ползване;
40. Осигуряване на привлекателна градска среда в населените места чрез ремонт и изграждане на обществени зелени площи и др.

Основен източник за изпълнение на мерките по приоритета и стратегическата цел са Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, ЕФРСР и средства от националния и общинските бюджети.

Стратегическа цел 3.

Развитие на туризма, като стратегически отрасъл за областта, при използване на наличните природни, културни, исторически и други ресурси.

Приоритет 3. Развитие на туризма.

Развитието на секторът туризъм е от особена важност за област Благоевград. Не е случаен фактът, че всички общини посочват туризма, като приоритет в своето Общински планове за развитие, а в структурно отношение секторът дава съществена част от генерираният БВП в областта. За това допринасят качествата на природната среда, обектите на историческото и културно наследство в областта, наличните традиции в сектора, изградената инфраструктура и обособените туристически дестинации с международно име в областта на туризма.

Многократни проучвания по повод туристическо планиране установяват и потвърждават изключително богат и разнообразен рекреационно-туристически потенциал на областта. Обемът на реализираните нощувки в ски центровете (Банско и Самоков) и балнео центъра (Сандански) са водещи за района на планиране като цяло. Същевременно, значителен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм стои неоползотворен. Недостатъчно оползотворен е и уникалният термо-минерален ресурс на района, практиките за спортен и селски туризъм и други.

През последните години своя обособена пазарна ниша оформя и поклоннически туризъм.

Независимо от изградените традиции и мястото на сектора в икономиката на областта са на лице и редица слабости, с които следва да се справи областта в следващият период на планиране. Такива са силно изразената сезонност на утвърдените туристически дестинации, необходимостта от подобряване на техническата инфраструктура за оказване на туристическата услуга, липсата на качествена диверсификация на туристическият продукт за областта като цяло и много други. Именно за това, туризмът и неговото развитие са изведени като самостоятелен приоритет при разработване на стратегията за развитие на

областта, а мерките са ориентирани към подпомагане процеса на целенасочено интензивно и интегрирано развитие.

Мерките в рамките на Стратегическа цел 3. Развитие на туризма, като стратегически отрасъл за областта, при използване на наличните природни, културни, исторически и други ресурси. Приоритет 3. Развитие на туризма. са:

Мярка 3.1. Реализиране на съвместна стратегическа и инвестиционна програма за изграждане и развитие на туристически обекти в областта

Мярка 3.2. Създаване и развитие на диверсифициран туристически продукт в областта

Мярка 3.3. Изпълнение на маркетингови дейности за популяризиране на областта като туристическа дестинация

Мярка 3.4. Създаване и развитие на интегрирани туристически

За реализация на стратегическата цел и като следствие от нейното развитие по отделни специфични мерки, общините от Област Благоевград са заявили като приоритет в своето развитие набор от проекти попадащи в обхвата на дадения приоритет. Тези проекти са както следва:

1. Формиране на разнообразен туристически продукт, обединяващ зимни спортове, екотуризъм, рекреация с балнеолечение, селски туризъм и културен туризъм;
2. Координиране на действията в сферата на туризма между местната власт и бизнеса;
3. Разработване на туристически маршрути обвързващи в единна система културно-историческите пътища и еко коридорите в областа;
4. Използване на транспортния и туристически потенциал на теснолинейката Разлог-Септември при разработване на съвместни проекти с други общини от долината на Места;

5. Адекватно планиране и изграждане на необходимите туристически структури при постигането на баланс между екологичните и икономически съображения;
6. Развитие на фестивален туризъм;
7. Археологически разкопки, реставрации, реконструкции и социализиране на паметници на културата или други ценни обекти;
8. Реализиране на познавателни кампании за общото наследство на региона;
9. Маркетингови кампанни, участия и организиране на туристически изложения;
10. Реализиране на интегриран пакетен продукт туристически услуги;
11. Разработване на пакети от туристически услуги за общините в областта;
12. Асфалтиране на горски пътища за насърчаване на туризма;
13. Рехабилитация и благоустрояване на пространството около минералните извори за превръщане в атрактивна туристическа дестинация;
14. Инвентаризация на водоеми и язовири на територията на община Симитли, планиране и създаване на ПЧП за обособяването им като места за развитие на туризма;
15. Изграждане на информационни туристически центрове;
16. Изграждане и маркировка на туристически пътеки;

Основен източник за изпълнение на мерките по приоритета и стратегическата цел са Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, ЕФРСР и средства от националния и общинските бюджети. За постигането на целта е необходимо привличане на частни ресурси на инвеститори от страната и чужбина, като следва да се наложат условия за генериране на хомогенен вътрешен растеж базиран на реинвестиции и концентрация на капитала генериран в рамките на областта.

Стратегическа цел 4.

Развитие на международното и европейско сътрудничество, като фактор за постигане на интегриран и качествен растеж, трансфер на добри практики и подобряване административно-стопанското взаимодействие в регионален мащаб.

Приоритет 4. Европейско и международно сътрудничество.

Този изпитан инструмент на европейската кохезионна политика е актуален и занапред. Той ще продължи да се използва за изграждане на съвременни модели на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество чрез:

- Развитие на трансграничното сътрудничество за мобилизиране потенциала на периферните гранични територии (в утвърдените и разширени райони за ТГС с Гърция и Македония); Планираният ефект на социално, икономическо и пространствено сближаване ще се постигне с дейности като подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда, разработване на интегрирани планови документи за управление и развитие на граничните територии и др.;
- Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество за изграждане на «мостове» за трансфер на опит и добри практики от развитите райони „отличници" на ЕС към българските общини и областта. Ще се реализират многостранни проекти от общ интерес в областта на опазването на околната среда, развитието на транснационалните транспортни и комуникационни мрежи, намаляване на опасностите от технологични и природни рискове, изграждане на мрежи за трансфер на технологии и познания.

Интервенциите ще бъдат подпомагани от очаквания нов пакет от програми за трансгранично сътрудничество (България – Гърция и България – Македония), както и набор от хоризонтални програми на ЕС, в рамките на които допустими са бенефициентите от страни членки и асоциирани членки на ЕС. Очаква се действието и на ОП за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ IVC, ОП

ЕСПОН, ОП УРБАКТ II и ОП за транснационално сътрудничество в Югоизточна Европа.

Мерките по Стратегическа цел 4. Развитие на международното и европейско сътрудничество, като фактор за постигане на интегриран и качествен растеж, трансфер на добри практики и подобряване административно-стопанското взаимодействие в регионален мащаб., Приоритет 4. Европейско и международно сътрудничество., са:

Мярка 4.1. Стимулиране на трансграничното и международно сътрудничество

Мярка 4.2. Развитие на региона, като външна граница на ЕС. Осигуряване на транс-гранична сигурност и превенция на риска

Мярка 4.3. Стимулиране на регионални и местни партньорства на икономическо, социално и административно ниво

За реализация на стратегическата цел и като следствие от нейното развитие по отделни специфични мерки, общините от Област Благоевград са заявили като приоритет в своето развитие набор от проекти попадащи в обхвата на дадения приоритет. Тези проекти са както следва:

1. Изграждане и развитие на трансгранични партньорства.
2. Провеждане на международни фестивали, изложения, панаири
3. Обмяна на добри практики
4. Съвместни обучения
5. Реализиране на съвместни проекти

Интервенциите ще бъдат подпомагани от очаквания нов пакет от програми за трансгранично сътрудничество (България – Гърция и България – Македония), както и набор от хоризонтални програми на ЕС, в рамките на които допустими са бенефициентите от страни членки и асоциирани членки на ЕС. Очаква се действието и на ОП за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ IVC, ОП ЕСПОН, ОП УРБАКТ II и ОП за транснационално сътрудничество в Югоизточна Европа.

Стратегическа цел 5.

Подобряване качеството на взаимодействие между администрацията, бизнеса и гражданското общество, с цел постигане на по-добри резултати в областите на интервенция.

Приоритет 5. Координирано правене на политики.

В рамките на тази стратегическа цел и представения чрез нея приоритет се акцентира на два основни елемента от стратегическото развитие на област Благоевград.

- От една страна се цели повишаване ефективността на взаимодействие между институциите бизнеса и гражданското общество в процеса на координирано правене на политики. Направените проучвания показват, че основната част от гражданското общество и бизнеса не познават процеса на правене на политики и като цяло дават изключително ниски оценки на стратегическите документи изготвени и реализирани през приключващият период. Това води до логичният извод за това, че е необходимо качествено подобряване на координацията между администрациите в стратегическото планиране на регионалното развитие. В това отношение целта е насочена към преодоляване на констатиран от междинните оценки на съответните планови документи проблем - липсата на достатъчна координация между звената на управление. Тази координация следва да се осъществява както хоризонтално - между отделните общини, области и райони, така и вертикално - между звената на национално, регионално и локално нива на планиране и управление. Тук се включва и процеса на подобряване на административните услуги за регионално развитие. Подобряването на административните услуги на населението и бизнеса е предпоставка за постигане на ускорено социално-икономическо развитие на местно и регионално ниво. Това е свързано пряко и с повишаване на капацитета на съответните администрации и звена на планирането.

Следва да се отбележи, че обхватът на стратегическата цел, включва и развитие на междуобщинските партньорства за регионално развитие и повишаване на капацитета за подготовка и управление на проекти, като базисен компонент в стратегията за развитие през периода до 2020 година. Междуобщинските партньорства са вече практики с традиции в сферата на техническата и екологичната инфраструктури, в туризма и други сфери на дейности с надобщински мащаби. Възможностите на тези партньорства все още не са оползотворени. Те могат да спестят ресурси и да предизвикват синергични ефекти на почти всяко индивидуално действие/проект. Независимо от дългия период на подкрепа и изграждане на капацитет за правене на проекти, позитивите и в този аспект са факт. Освен пряко продължение на тази практика и през следващия планов период, следва да се стимулира междуобщинското партниране в изготвяне и управление на проекти.

- Вторият компонент на стратегическата цел е насочен към мобилизация на инструментариума на интегрираното планиране на ниво „град" в името на устойчивото му развитие: рехабилитация на стари производствени зони, подобряване на жилищната среда, благоустрояване на публичните пространства, подобряване на достъпа до публични услуги (образование, здравеопазване), включително за хора с увреждания, мерки за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ в градска среда, интегриран градски транспорт, газифициране и др. Тези публично инициирани намеси, подкрепени от ПЧП, ще гарантират приноса на всеки от визираните градове към националните ангажименти по стратегия „Европа 2020". Териториалният адрес на тази цел са 9-те града по схема от настоящата ОПРР. Реализацията на бъдещите ИПГВР ще бъде през плановия период 2014-2020 г. по новата ОПРР.

  Същевременно процесът на преструктуриране в селските райони се развива лавинообразно. Съпротивителните сили намаляват с десетилетия. Но все още има достатъчно живи ядра, където има смисъл от интегрирани инвестиции в противодействие на социалната, икономическата и демографската деградация. Действията следва да са интегрирани и насочени към: изграждане/обновяване на местна инфраструктура за

достъп и инженерно осигуряване, предлагане на основни първични услуги, обновяване и благоустрояване на селата, опазване и валоризиране на културното и природно наследство.

Въпреки преследването на основната цел на регионалната политика - кохезията, регионалните анализи отчитат трайни тенденции в обратна посока. Предвид динамиката и сложността в управлението на регионалното развитие, укрепването на институционалния капацитет и координацията между звената, са постоянна и още по-изявена необходимост. Осезателното подобряване на ефективността на институциите в регионалното развитие на областно ниво ще се търси в три направления: подобряване на институционалната координация в стратегическото планиране на регионалното развитие; подобряване на административните услуги за регионално развитие; развитие на междуобщинските партньорства като ефективна форма за регионално развитие и повишаване на капацитета за подготовка и управление на проекти, които намират своето отражение в идентифицираните мерки по посочения приоритет.

Мерките по Стратегическа цел 5. Подобряване качеството на взаимодействие между администрацията, бизнеса и гражданското общество, с цел постигане на по-добри резултати в областите на интервенция., Приоритет 5. Координирано правене на политики., са:

Мярка 5.1. Подобряване на взаимодействието и координацията при правенето на политики между органите на държавна и местна власт, структури на гражданското общество, бизнеса и отделните граждани

Мярка 5.2. Стимулиране интегрираното селищно развитие, при отчитане на съществуващи оси „център-сателити" и балансирано отчитане интересите на големите и малките населени места

Мярка 5.3. Координация при усвояване на средствата от ЕС, на регионално и местно равнище

За реализация на стратегическата цел и като следствие от нейното развитие по отделни специфични мерки, общините от Област Благоевград са заявили като

приоритет в своето развитие набор от проекти попадащи в обхвата на дадения приоритет. Тези проекти са както следва:

1. Повишаване информираността на местната общност и подобряване участието на гражданите и неправителствения сектор в управлението на общините от областта;
2. Подпомагане на административен капацитет по общини;
3. Институционализиране на взаимовръзката областна администрация, общини и гражданско общество
4. Разработване на съвместни стратегически документи по сектори

Основен финансов инструмент за реализирането на целта е новата ОП «Добро управление» (ОПДУ) и Програмата за развитие на селските райони през периода 2014-2020 година.

Необходимо е да се направи уточнението, че един приоритет, може да се отнася и да подпомага осъществяването на една, или няколко общи стратегически цели. Същото произтича от необходимостта за прилагане на интеграционен подход при решаването на задачите свързани с регионалното развитие. С оглед на това, представената концептуална рамка за визия и стратегически цели на Областната стратегия за развитие на Област Благоевград следва да се разбира като комплексен инструмент, логиката на който може да бъде представен нагледно чрез дървото на целите.

ВИЗИЯ: Да мобилизира съвместни усилия за развитие на област Благоевград като съвременен, европейски, социално отговорен, екологичен и привлекателен регион за обществен и икономически живот.

Приоритет 1. Стимулиране на икономическото развитие	Приоритет 2. Подобряване качеството на живот	Приоритет 3. Развитие на туризма	Приоритет 4. Европейско и международно сътрудничество	Приоритет 5. Координирано правене на политики
Мярка 1.1. Създаване на устойчива, качествена и привлекателна среда развитие на бизнеса	**Мярка 2.1.** Подобряване качеството на живот чрез развиване на човешкия потенциал	**Мярка 3.1.** Реализиране на съвместна стратегическа и инвестиционна програма за изграждане и развитие на туристически обекти в областта	**Мярка 4.1.** Стимулиране на трансграничното и международно сътрудничество	**Мярка 5.1.** Подобряване на взаимодействието и координацията при правенето на политики между органите на държавна и местна власт, структури на гражданското общество, бизнеса и отделните граждани
Мярка 1.2. Стимулиране на предприемачеството и привличане на стратегически инвеститори	**Мярка 2.2.** Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за предоставяне на социални услуги	**Мярка 3.2.** Създаване и развитие на диверсифициран туристически продукт в областта	**Мярка 4.2.** Развитие на региона, като външна граница на ЕС.	
Мярка 1.3. Стимулиране прилагането на съвременни технологии и иновации	**Мярка 2.3.** Подобряване и диверсификация на институционална среда за предоставяне на социални услуги	**Мярка 3.3.** Изпълнение на маркетингови дейности за популяризиране на областта като туристическа дестинация	**Мярка 4.3.** Стимулиране на регионални и местни партньорства на икономическо, социално и административно ниво	**Мярка 5.2.** Стимулиране интегрираното селищно развитие, при отчитане на съществуващи оси „център-сателити” и балансирано отчитане интересите на големите и малките населени места
Мярка 1.4. Развитие на селско и горско стопанство	**Мярка 2.4.** Повишаване качеството на обществена и административна среда	**Мярка 3.4.** Създаване и развитие на интегриран туристически продукт		
Мярка 1.5. Диверсификация на икономиката в селските райони	**Мярка 2.5.** Опазване и развитие на природното, културно и историческо наследство			**Мярка 5.3.** Координация при усвояване на средствата от ЕС, на регионално и местно равнище
Мярка 1.6. Осигуряване на техническа и инж. инфраструктура	**Мярка 2.6.** Екологично развитие и биоразнообразие			
Мярка 1.7. Развитие на Енергетиката	**Мярка 2.7.** Развитие на възможности за спорт и отдих			
Мярка 1.8. Въвеждане и развитие на практиките за клъстеризация и регионални бизнес мрежи				
Мярка 1.9. Подпомагане развитие на младежта и тяхната пазарна реализация	**Мярка 2.8.** Развитие на здравеопазването в областта	**Мярка 2.9.** Развитие на ВиК инфраструктурата		

III. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Общата експертна оценка на ресурсите за постигане на целите на регионалното развитие в национален мащаб, залегнали в Областната стратегия за развитие – Област Благоевград, обхваща основните източници за публично финансиране на регионалното развитие, както следва:

- Национално финансиране (републикански, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, държавни и общински предприятия, фондации, асоциации, сдружения и др.).
- Средства от фондове на ЕС.
- Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации, включително с международно участие, и др.).
- Международни финансови институции.

При изчисленията на индикативния ресурс за постигане целите на Областната стратегия за развитие – Област Благоевград, като за база е взета общата оценка за финансовите ресурси необходими за постигане целите на Регионалния план за развитие на Югозападен район от над 20 млрд.лв. ¾-ти от този ресурс е отделен за големи проекти в областта на транспорта, които не са включени като индикативна стойност във финансовите разчети на областната стратегия. В този индикативен ресурс са включени и разходите за финансиране на общините, които са прогнозирани на основата на данни за капиталови разходи в общинските бюджети за 2011 и 2012 година, предоставени на Министерство на финансите.

Следва да се вземе предвид и това, че за периода 2007 – 2013 по данни на ИСУН, за област Благоевград са изплатени и/или договорени средства по оперативните програми в размер на 323 378 586 лева в подкрепа на мерките за постигане на приоритетите и целите на ОСР 2007 – 2013 година. В тази стойност не са включени получените донорски средства от ПРСР, които са на приблизително същата стойност.

Като се отчетат размера и интензивността на усвояване на средствата от ЕС през текущия програмен период, като се вземат предвид преговорите за подписване на финансовото споразумение между Република България и ЕС за следващият програмен период за усвояване средствата от Структурните и Кохезионния фонд

и останалите фондове на ЕС, както и типологията на мерките заложени в Областна стратегия за развитие на област Благоевград 2014 – 2020 година, нашата експертна оценка за необходимият индикативен финансов ресурс за изпълнение на Областната стратегия е 980 млн. лв.

В долната таблица тази сума е взета като отправна точка за извършването на отделните изчисления.

Таблица 14. Необходими ресурси за постигане целите на Стратегията

ПРИОРИТЕТ / МЯРКА	Относи-телен дял %	Обща оценка	ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР					ЧАСТЕН СЕКТОР		ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ	
			Общо	Участие на ЕС		Национално обществено финансиране					
				Относителен дял %	От фондовете на ЕС	Относителен дял %	Публ. Бюдже-ти и други общ. фондове	Относителен дял %	Обща стойност	Относителен дял %	Обща стойност
Приоритет 1. Стимулиране на икономическото развитие											
Мярка 1.1. Създаване на устойчива, качествена и привлекателна среда развитие на бизнеса	1,50%	16,67	16,67	85,00%	14,17	15,00%	2,50	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 1.2. Стимулиране на предприемачеството и привличане на стратегически инвеститори	2,80%	31,11	23,33	60,00%	18,66	15,00%	4,67	20,00%	6,22	5,00%	1,56
Мярка 1.3. Стимулиране прилагането на съвременни технологии и иновации	8,00%	88,88	40	38,10%	35,55	4,76%	4,45	47,62%	44,44	4,76%	4,45
Мярка 1.4. Развитие на селско и горско стопанство	2,30%	25,55	14,05	50,00%	12,78	5,00%	1,28	40,00%	10,22	5,00%	1,28
Мярка 1.5. Диверсификация на икономиката в селските райони	8,20%	91,10	50,11	50,00%	45,55	5,00%	4,56	40,00%	36,44	5,00%	4,56
Мярка 1.6. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура	21,51%	238,98	238,98	76,50%	203,13	13,50%	35,85	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 1.7. Развитие на сектор Енергетика	2,39%	26,55	26,55	8,50%	22,57	1,50%	3,98	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 1.8. Въвеждане и развитие на практиките за клъстеризация и регионални бизнес мрежи	0,30%	3,33	2,17	60,00%	2,00	5,00%	0,17	30,00%	1,00	5,00%	0,17
Мярка 1.9. Подпомагане развитието на младежта и тяхната пазарна реализация	0,40%	4,44	2	1,90%	1,78	0,24%	0,22	2,38%	2,22	0,24%	0,22
Приоритет 2. Подобряване качеството на живот											
Мярка 2.1. Подобряване качеството на живот чрез развиване на човешкия потенциал	4,50%	50,00	50,00	85,00%	42,50	15,00%	7,50	0,00%	0,00	0,00%	0,00

ПРИОРИТЕТ / МЯРКА	Относи-телен дял %	Обща оценка	ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР					ЧАСТЕН СЕКТОР		ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ	
			Общо	Участие на ЕС		Национално обществено финансиране					
				Относителен дял %	От фондовете на ЕС	Относителен дял %	Публ. Бюджети и други общ. фондове	Относителен дял %	Обща стойност	Относителен дял %	Обща стойност
Мярка 2.2. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за предоставяне на социални услуги	6,00%	66,66	66,66	23,83%	56,66	4,21%	10,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 2.3. Подобряване и диверсификация на институционална среда за предоставяне на социални услуги	7,20%	79,99	79,99	85,00%	67,99	15,00%	12,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 2.4. Повишаване качеството на обществена и административна среда	1,10%	12,22	12,22	85,00%	10,39	15,00%	1,83	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 2.5. Опазване и развитие на природното, културно и историческо наследство	5,00%	55,55	47,22	70,00%	38,89	15,00%	8,33	10,00%	5,56	5,00%	2,78
Мярка 2.6. Екологично развитие и биоразнообразие	1,00%	11,11	10,00	18,75%	8,33	3,75%	1,67	2,50%	1,11	0,00%	0,00
Мярка 2.7. Развитие на възможности за спорт и отдих	3,00%	33,33	30,00	56,25%	25,00	11,25%	5,00	7,50%	3,33	0,00%	0,00
Мярка 2.8. Развитие на здравеопазването в областта	1,40%	15,55	15,55	5,56%	13,22	0,98%	2,33	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 2.9. Развитие на ВиК инфраструктурата	14,00%	155,54	155,54	55,61%	132,21	9,81%	23,33	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Приоритет 3. Развитие на туризма											
Мярка 3.1. Реализиране на съвместна стратегическа и инвестиционна програма за изграждане и развитие на туристически обекти в областта	1,40%	15,55	13,22	70,00%	10,89	15,00%	2,33	15,00%	2,33	0,00%	0,00
Мярка 3.2. Създаване и развитие на диверсифициран туристически продукт в областта	1,00%	11,11	10,00	41,67%	8,33	8,33%	1,67	5,56%	1,11	0,00%	0,00
Мярка 3.3. Изпълнение на маркетингови дейности за популяризиране на областта като туристическа дестинация	1,00%	11,11	7,78	60,00%	6,67	10,00%	1,11	25,00%	2,78	5,00%	0,56

ПРИОРИТЕТ / МЯРКА	Относи-телен дял %	Обща оценка	ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР					ЧАСТЕН СЕКТОР		ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ	
			Общо	Участие на ЕС		Национално обществено финансиране					
				Относителен дял %	От фондовете на ЕС	Относителен дял %	Публ. Бюджети и други общ. фондове	Относителен дял %	Обща стойност	Относителен дял %	Обща стойност
Мярка 3.4. Създаване и развитие на интегриран туристически продукт	0,80%	8,89	8,00	33,33%	6,67	6,67%	1,33	4,44%	0,89	0,00%	0,00
Приоритет 4. Европейско и международно сътрудничество											
Мярка 4.1. Стимулиране на трансграничното и международно сътрудничество	1,30%	14,44	13,00	80,00%	11,55	10,00%	1,44	5,00%	0,72	5,00%	0,72
Мярка 4.2. Развитие на региона, като външна граница на ЕС. Осигуряване на транс-гранична сигурност и превенция на риска	1,30%	14,44	14,44	85,00%	12,28	15,00%	2,17	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 4.3. Стимулиране на регионални и местни партньорства на икономическо, социално и административно ниво	0,40%	4,44	4,44	85,00%	3,78	15,00%	0,67	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Приоритет 5. Координирано правене на политики											
Мярка 5.1. Подобряване на взаимодействието и координацията при правенето на политики между органите на държавна и местна власт, структури на гражданското общество, бизнеса и отделните граждани	0,80%	8,89	8,89	85,00%	7,55	15,00%	1,33	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 5.2. Стимулиране интегрираното селищно развитие, при отчитане на съществуващи оси „център-сателити” и балансирано отчитане интересите на големите и малките населени места	0,50%	5,56	5,56	85,00%	4,72	15,00%	0,83	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Мярка 5.3. Координация при усвояване на средствата от ЕС, на регионално и местно равнище	0,90%	10,00	10,00	85,00%	8,50	15,00%	1,50	0,00%	0,00	0,00%	0,00
ОБЩО:	**100%**	**1 111,00**	**976,35**		**832,31**		**144,04**		**118,38**		**16,28**

Основните източници на необходимите ресурси за реализиране на Стратегията за развитие на област Благоевград са:

- **Фондовете на ЕС -** Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР); Европейски социален фонд (ЕСФ); Кохезионен фонд (КФ); Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР); Европейски фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).
- **Публични бюджети и други обществени фондове –** Републикански бюджет; бюджети на общините; обществени фондове от различен характер.
- **Други финансови инструменти –** Международни финансови институции като: Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейския фонд за връщане (ЕФВР), Многофинансиращи институции (МФИ), Световна банка; други донорски програми; финансови инструменти като емитиране на облигации; възможностите на механизмите на концесиите и ПЧП и др.

При разработването на представеното в таблицата разпределение са взети под внимание очакваните равнища на съфинансиране на проекти с публичен ефект, проекти за изграждане на публична инфраструктура, проекти генериращи приходи и др. Крайното разпределение е индикативно.

IV. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА

Категоризацията на районите за целенасочена подкрепа в област Благоевград е извършена въз основа на социално-икономически критерии и конкретни показатели, отнасящи се до степента на развитие на икономиката, нивата на работна заплата спрямо средната за страната, ниво на безработица, възрастова структура на населението, гъстота на населението, степен на развитие на пътна инфраструктура, осъществяваща връзките на населените места с общинския център и помежду им, канализационната инфраструктура и водоснабдяване.
Основни показатели, на база, които е извършена категоризацията на общините в област Благоевград и е определен териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа са:

Показател 1: Общини с нетни приходи от продажби на един жител под 70 на сто от средната стойност за страната за последните три години.
Показателят отразява състоянието и потенциала на местната икономика да генерира приходи на базата на платежоспособното търсене на пазара на стоки и услуги.
Всички общини попадат в обхвата на показателя.

Показател 2: Общини с равнище на средната работна заплата, по-ниско от средната стойност за страната за последните три години.
Показателят отразява състоянието на доходите от труд (работна заплата на заетите лица по трудови и служебни правоотношения) и като цяло благосъстоянието на дадена община и възможностите за вътрешни спестявания, получаване на повече и по-качествени стоки и услуги от населението.
Всички общини попадат в обхвата на показателя.

Показател 3: Общини със средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Показателят отразява състоянието на пазара на труда и безработицата сред трудоспособното население на дадена община и като цяло – състоянието и възможностите на местната икономика да генерира работни места.

Средното равнище на безработица в страната за последните три години е 11,3%.

Таблица 15. Общини със средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Код на АТТЕ по ЕКАТТЕ	Наименование на статистически райони, области и общини	Средно равнище на безработицата, %	Общини със средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години
BLG	Благоевград	10,4	-
BLG01	Банско	8,6	-
BLG02	Белица	56,1	✓
BLG03	Благоевград	8,24	-
BLG11	Гоце Делчев	10,2	-
BLG13	Гърмен	13,32	
BLG28	Кресна	14,3	-
BLG33	Петрич	8,34	-
BLG37	Разлог	22,3	-
BLG40	Сандански	10	-
BLG42	Сатовча	7,85	-
BLG44	Симитли	17,31	-
BLG49	Струмяни	15	-
BLG52	Хаджидимово	9,47	-
BLG53	Якоруда	46,3	✓

Общини, попадащи в районите за целенасочена подкрепа по показателя: Белица и Якоруда.

Показател 4: Общини с коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Показателят отразява състоянието на структурата на населението и степента на зависимост на населението извън трудоспособна възраст, както и потенциала за развитие на човешкия капитал на дадена община.

Таблица 16. Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Код на АТТЕ по ЕКАТТЕ	Наименование на статистически зони, статистически райони, области и общини	Коефициент на възрастова зависимост за последните три години (%)[4]	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години (102,3)
BG	България	46,5	-
BLG	Благоевград	43,6	-
BLG01	Банско	43,0	-
BLG02	Белица	47,3	-
BLG03	Благоевград	33,8	-
BLG11	Гоце Делчев	42,4	-
BLG13	Гърмен	46,0	-
BLG28	Кресна	54,5	-
BLG33	Петрич	46,1	-
BLG37	Разлог	45,2	-
BLG40	Сандански	39,0	-
BLG42	Сатовча	40,6	-
BLG44	Симитли	47,4	-
BLG49	Струмяни	77,0	-
BLG52	Хаджидимово	50,9	-
BLG53	Якоруда	41,5	-

Общини, попадащи в районите за целенасочена подкрепа по показателя: няма

Показател 5: Общини с гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър

Показателят отразява степента на заселване и количествените характеристики на населението на територията на дадена община, състоянието на

[4] Данни от НСИ, преброяване през 2011 г.

урбанизационните процеси, миграцията на населението и възможностите за благоустрояване на населените места.

Таблица 17. Гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър

Код на АТТЕ по ЕКАТТЕ	Наименование на статистически области и общини	Територия, кв.км	Население, брой души[5]	Гъстота на населението, души/кв.км	Гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър
BLG	**Благоевград**	**6452,30**	**319647**	**49,54**	**-**
BLG01	Банско	475,90	12873	27,05	✓
BLG02	Белица	363,60	9834	27,05	✓
BLG03	Благоевград	620,80	76928	123,92	-
BLG11	Гоце Делчев	330,20	30899	93,58	-
BLG13	Гърмен	388,50	14902	38,36	✓
BLG28	Кресна	344,60	5594	16,23	✓
BLG33	Петрич	650,30	53231	81,86	-
BLG37	Разлог	370,30	20351	54,96	✓
BLG40	Сандански	998,70	39779	39,83	✓
BLG42	Сатовча	553,00	15137	27,37	✓
BLG44	Симитли	334,20	14115	39,75	✓
BLG49	Струмяни	355,10	5592	17,06	✓
BLG52	Хаджидимово	327,80	9831	28,97	✓
BLG53	Якоруда	339,30	10581	31,18	✓

Общините, попадащи в районите за целенасочена подкрепа по този показател са: Банско, Белица, Гърмен, Кресна, Разлог, Сандански, Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово и Якоруда.

Най-ниските стойности по показателя гъстота на населението са 16,23 и 17,06 д/км^2 за общините Кресна и Струмяни.

Налице са изключително големи диспропорции в гъстотата на населението на общините Петрич (81,86 д/км^2), Гоце Делчев (93,58 д/км^2) и Благоевград (123,92 д/км^2) спрямо стойностите на показателя на общините Банско, Белица, Гърмен, Кресна, Разлог, Сандански, Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово и Якоруда.

[5] Данни от НСИ към 31.12.2012 г.

Показател 6: Общини, в които над 30 на сто от населените места нямат изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център (базови данни поне за 2010 г.)

Показателят отразява състоянието на пътната мрежа и възможностите за транспортен достъп до публични услуги, като и потенциала за икономическо развитие на дадена община.

В обхвата на показателя попада община Белица.

Показател 7: Общини, в които над 30 на сто от населените места са без изградена канализационна мрежа

Показателят отразява степента на изграденост на канализационните системи и като цяло благоустрояването в населените места на дадена община, която степен оказва влияние върху условията на живот и труд на населението, възможностите за опазване на околната среда и предпазването от рисковете, свързани със здравето на хората, както и последиците от природни и технологични рискове.

В обхвата на показателя попадат всички общини с изключение на община Благоевград.

Показател 8: Общини, в които над 30 на сто от населените места ползват питейна вода с отклонение от качеството, прието като стандарт за страната, или имат режим във водоснабдяването за последните три години

Показателят отразява степента на изграденост на водоснабдителните системи и качеството на ползваните услуги в населените места на дадена община. Този показател има важно значение за установяване благосъстоянието на общините като цяло и влияе върху общия потенциал за тяхното развитие.

В обхвата на показателя попадат всички общини без община Благоевград.

Таблица 18. Оценка на показателите за потенциал на развитие

Код на АТТЕ по ЕКАТТЕ	Наименование на статистически общини	Показатели								Брой на показателите
		1	2	3	4	5	6	7	8	
BLG01	Банско	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG02	Белица	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	**7**
BLG03	Благоевград	✓	✓	-	-	-	-	-	-	**2**
BLG11	Гоце Делчев	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	**4**
BLG13	Гърмен	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG28	Кресна	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG33	Петрич	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	**5**
BLG37	Разлог	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG40	Сандански	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG42	Сатовча	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG44	Симитли	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG49	Струмяни	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG52	Хаджидимово	✓	✓	-	-	✓	-	✓	✓	**5**
BLG53	Якоруда	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	**6**

В резултат от направените проучвания и анализ на данните бяха определени следните категории:

Категория	Териториален обхват на РЦП
II	Белица
III	Якоруда
IV	Банско, Гърмен, Кресна, Петрич, Разлог, Сандански, Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово
V	Гоце Делчев
VII	Благоевград

V. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Един от основните въпроси свързани с разработването и изпълнението на Областната стратегия за развитие на Област Благоевград е свързан с подбора на количествени критерии за оценка на изпълнението на стратегията. Критериите за оценка дават възможност за изграждането на детайлна рамка, на чиято база да бъде следено постигането на очакваните резултати от мерките/ приоритетите/ стратегическите цели, за да бъде постигната визията на Областната стратегия за развитие на област Благоевград.

По този начин се създава основа за извършване на обективна оценка за напредъка по изпълнението на стратегията на междинни и финални етапи в рамките на плановия период.

Изборът на подходящи критерии е изградена съобразно изискванията на методологията, чрез подбор на индикатори за наблюдение, които представляват регулярно събирана и систематизирана информация в рамките на целевата територия, относими са към естеството на съответната стратегическа цел и приоритет, както и към избраните мерки.

Критериите за оценка на изпълнението са представени в табличен вид, както следва:

Таблица 19. Индикатори за изпълнение на Стратегията			
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	**ПРИОРИТЕТИ**	**МЕРКИ**	**ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ**
Развитие на конкурентоспособна и съвременна икономика базирана на знанието и съвременните технологии, традициите и наличните ресурси	1. Стимулиране на икономическото развитие	1.1. Създаване на устойчива, качествена и привлекателна среда развитие на бизнеса	▪ Брой реализирани проекти за създаване и подобряване на бизнес средата ▪ Брой промишлени зони ▪ Брой административни услуги за бизнеса
		1.2. Стимулиране на предприемачеството и привличане на стратегически инвеститори	▪ Брой новорегистрирани предприятия (брой) ▪ Привлечени чуждестранни инвестиции (млн.лв.)
		1.3. Стимулиране прилагането на съвременни технологии и иновации	▪ Брой реализирани проекти за разработване и/или внедряване на иновации в областта (брой)
		1.4. Развитие на селско и горско стопанство	▪ Брой реализирани проекти в областта на селското и горското стопанство ▪ Формиран БВП от селско и горско стопанство в областта ▪ (млн.лв.)
		1.5. Диверсификация на икономиката в селските райони	▪ Брой реализирани проекти за диверсификация на икономиката в селските райони
		1.6. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура	▪ Новоизградена междуселищна пътна мрежа (км) ▪ Обновена/реконструирана междуселищна пътна мрежа (кв) Новоизградена вътрешноселищна пътна мрежа (км) ▪ Обновена/реконструирана вътрешноселищна пътна мрежа (кв) ▪ Брой лица/ дял от населението с осигурен широколентов достъп (със скорост поне 30 Mbps) ▪ Брой въведени административни онлайн услуги за бизнеса и МСП ▪ Допълнителни мощности за производство на възобновяема енергия (MW) ▪ Брой домакинства с подобрено енергийно потребление ▪ Намаление на енергийното потребление в обществени сгради (kWh/година) ▪ Брой проекти за стимулиране на ефективното взаимодействие между Наука, Образование и Бизнес

Таблица 19. Индикатори за изпълнение на Стратегията			
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	**ПРИОРИТЕТИ**	**МЕРКИ**	**ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ**
		1.7. Развитие на сектор Енергетика	▪ Брой функциониращи обекти за производство на енергия от ВЕИ ▪ Брой реализирани проекти в областта на ВЕИ и енергийната ефективност в публични и частни сгради
		1.8. Въвеждане и развитие на практиките за клъстеризация и регионални бизнес мрежи	▪ Брой клъстери – регионални, локални и местни (брой) ▪ Брой институционализирани бизнес мрежи и бизнес обединения (брой)
		1.9. Подпомагане развитие на младежта и тяхната пазарна реализация	▪ Брой реализирани проекти (брой)
Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград	2. Подобряване качеството на живот	2.1. Подобряване качеството на живот чрез развиване на човешкия потенциал	▪ Брой проекти за развитие на човешкия потенциал в област Благоевград (брой) ▪ Брой проекти за насърчаване на равенството между половете, равните възможности, борбата с бедността и социалното включване (брой) ▪ Брой проекти за участие в образователни и обучителни схеми за подпомагане на младежката заетост, възможностите за образование и особено висше и професионално образование (брой) ▪ Брой домакинства, ползващи се от подобрени жилищни условия (брой) ▪ Участие в съвместни инициативи за местна заетост и професионално обучение (вкл. квалификация и преквалификация) (брой)
		2.2. Осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за предоставяне на социални услуги	▪ Брой проекти за подобряване техническата и инженерна инфраструктура за предоставяне на социални услуги (брой) ▪ Брой домакинства с подобрено енергийно потребление ▪ Нови публични пространства в градските зони (брой) ▪ Нови обществени или търговски сгради в градските зони (брой)
		2.3. Подобряване и диверсификация на институционална среда за предоставяне на социални услуги	▪ Брой проекти за подобряване и диверсификация на институционална среда за предоставяне на социални услуги (брой) ▪ Капацитет на подпомаганите образователни услуги и грижи за

Таблица 19. Индикатори за изпълнение на Стратегията			
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	**ПРИОРИТЕТИ**	**МЕРКИ**	**ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ**
			децата ▪ Брой проекти за повишаване капацитета на социални заведения в областта (брой) ▪ Брой проекти за повишаване капацитета на здравните заведения в областта (брой)
		2.4. Повишаване качеството на обществена и административна среда	▪ Намаление на енергийното потребление в обществени сгради ▪ Брой услуги предоставяни на населението от администрацията
		2.5. Опазване и развитие на природното, културно и историческо наследство	▪ Намаляване на парниковите газове еквивалент тон CO2 ▪ Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъците ▪ Допълнителен брой лица/ дял от населението с подобрено водоснабдяване ▪ Намаление на загубите на вода във водоснабдителната мрежа ▪ Допълнителен брой население (жители) с подобрено третиране на отпадъчните води ▪ Площ на естествените местообитания с подобрен статус ▪ Брой посещения на подпомаганите културни обекти
		2.6. Екологично развитие и биоразнообразие	▪ Брой реализирани проекти в областта на екологията и биоразнообразието
		2.7. Развитие на възможности за спорт и отдих	▪ Брой подпомогнати спортни обекти ▪ Брой предоставяне услуги в областта на спорта ▪ Брой изградени обекти за спорт и отдих с пълен достъп на лица със специални потребности
		2.8. Развитие на здравеопазването в областта	▪ Брой реализирани проекти ▪ Брой лица с осигурен достъп до здравеопазване ▪ Брой лица с осигурен достъп до спешна медицинска помощ
		2.9. Развитие на ВиК инфраструктурата	▪ Линейни метри изградена ВиК инфраструктура ▪ Населени места с осигурена пълна ВиК инфраструктура ▪ Брой населени места с изградена пречиствателна станция

Таблица 19. Индикатори за изпълнение на Стратегията			
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	**ПРИОРИТЕТИ**	**МЕРКИ**	**ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ**
Развитие на туризма, като стратегически отрасъл за областта, при използване на наличните природни, културни, исторически и други ресурси	3. Развитие на туризма	3.1. Реализиране на съвместна стратегическа и инвестиционна програма за изграждане и развитие на туристически обекти в областта	▪ Брой съвместни стратегически програми за развитие на туризма (брой) ▪ Брой новоизградени и/или обновени туристически обекти (брой)
		3.2. Развитие на диверсифициран туристически продукт в областта	▪ Новоизградена леглова база (брой) ▪ Брой нови туристически услуги
		3.3. Изпълнение на маркетингови дейности за популяризиране на областта като туристическа дестинация	▪ Брой съвместни маркетингови дейности за популяризиране на областта, като туристическа дестинация (брой) ▪ Брой международни туристически изложения/панаири, на които областта е представена
		3.4. Създаване и развитие на интегриран туристически продукт	▪ Брой реализирани проекти
Развитие на международното и европейско сътрудничество, като фактор за постигане на интегриран и качествен растеж, трансфер на добри практики и подобряване административно-стопанското взаимодействие в регионален мащаб	4. Европейско и международно сътрудничество	4.1. Стимулиране на трансграничното и международно сътрудничество	▪ Брой разработени и изпълнени проекти, подпомагащи реализацията на макро-регионални (вкл. за водни басейни) стратегии ▪ Брой проекти за междурегионално сътрудничество, повишаващи ефективността на политиката на сближаване ▪ Брой проекти за транснационално сътрудничество, повишаващи ефективността на политиката на сближаване ▪ Участие в инициативи за трансгранична трудова мобилност (брой лица) ▪ Участие в проекти за насърчаване на равенството между половете, равните възможности и социалното включване с трансграничен характер (брой)
		4.2. Развитие на региона, като външна граница на ЕС. Осигуряване на трансгранична сигурност и превенция на риска	▪ Брой проекти за осигуряване на трансгранична сигурност и превенция на риска (брой) ▪ Население, ползващо се от мерки за защита от наводнения (брой) Население, ползващо се от мерки за защита от пожари и други мерки за превенция на риска (брой)

Таблица 19. Индикатори за изпълнение на Стратегията			
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	**ПРИОРИТЕТИ**	**МЕРКИ**	**ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ**
			▪ Обща площ на рекултивираните терени
		4.3. Стимулиране на регионални и местни партньорства на икономическо, социално и административно ниво	▪ Брой проекти за развитие на регионални и местни партньорства (административни/ икономически/ социални)
Подобряване качеството на взаимодействие между администрацията, бизнеса и гражданското общество, с цел постигане на по-добри резултати в областите на интервенция	5. Координирано правене на политики	5.1. Подобряване на взаимодействието и координацията при правенето на политики между органите на държавна и местна власт, структури на гражданското общество, бизнеса и отделните граждани	▪ Брой проекти, насърчаващи правно-нормативното и административното сътрудничество и сътрудничеството между гражданите и институциите
		5.2. Стимулиране интегрираното селищно развитие, при отчитане на съществуващи оси „център-сателити” и балансирано отчитане интересите на големите и малките населени места	▪ Население, живеещо на територии със стратегии за интегрирано градско развитие ▪ Нова жилищна площ в градските зони ▪ Обща дължина на новопостроени ж.п. линии (км)
		5.3. Координация при усвояване на средствата от ЕС, на регионално и местно равнище	▪ Брой проекти финансирани от фондовете на ЕС в областта (брой)

VI. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Областната стратегия за развитие на област Благоевград за периода 2014 г. - 2020 г. има за цел да очертае стратегическите насоки, с които общинските планове за развитие трябва да се съобразят с оглед постигане на общите цели и приоритети, залегнали в стратегията.

Стратегия идентифицира общите проблеми и потребности и се определя общите цели и приоритети за балансирано и устойчиво развитие на територията на областта, като общините следва по подходящ начин да отразят и да интегрират тези цели и приоритети в своите собствени планове за развитие.

Планирането за следващия програмен период следва да е подчинено на Новите стратегически направления и изисквания във връзка с планирането и програмирането на регионалното развитие в периода 2014 г.- 2020 г. и трите взаимнозависими приоритета, както следва:

- ✓ ***Устойчив растеж:*** насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите. Този приоритет е с акцент върху подобряване качеството на климата, енергия и мобилност, конкурентоспособност.
- ✓ ***Интелигентен растеж:*** изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации. Този приоритет акцентира върху стимулиране на иновациите, развитието на образованието (водеща инициатива на ЕС „Младеж в движение") и цифровото общество.
- ✓ ***Приобщаващ растеж:*** стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване – Този приоритет акцентира на върху заетостта и уменията, и борбата с бедността.

Изборът на приоритетите и целите за развитие на общините от област Благоевград трябва да бъде съобразен с очертаната в Стратегията за развитие стратегическа рамка. Приоритетите на общинските планове за развитие не трябва да обхващат всички приоритети на Областната стратегия за развитие, а само тези, които имат пряко отношение към развитието на конкретната общината, съгласно нейната специфика. В процеса на разработване на

общинските планове за развитие се определя конкретния начин за интегриране на общите за областта цели и приоритети на регионалното развитие, като всяка една община може да направи своя избор и да адресира само част от приоритетите, които имат пряко отношение към развитието на общината съгласно нейната специфика.

Целите трябва да са свързани и да допринасят за устойчивото и балансирано териториално развитие, интегрираното икономическо, социално и екологично обновяване и развитие на общините от област Благоевград. Преимущество трябва да се даде на силните страни на всяка една от общините, и да се прилагат подходящи мерки, които ще доведат до териториалната интеграция и координация на политиките, опазването на природните и културни ценности и адаптирането към глобалните изменения на климата. Всички действия трябва да водят до засилване на връзките между градските и селските райони на всички равнища, чрез подобряване на достъпността и възможността за работа и подкрепа на периферните и слабо населени райони.

Анализите и целеполагането трябва да бъдат с фокус върху инфраструктурните проекти. Интегрираното развитие на общините от област Благоевград ще се реализира на базата на стратегически документи, включващи пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси за постигане на предварително определени цели с използване на специфични финансови инструменти. Решаващо в този процес е навременното включване на всички граждани, ведомства, компании и организации, имащи отношение към градското развитие, и реалистична основа за постигане на консенсус между държавата, регионите, градовете, гражданите и икономическите оператори за получаване на ефект от съвместното използване на публични и частни ресурси.

Препоръчително е прилагането на интегриран подход при реконструкцията и обновяването на градовете, допринасящ за устойчивото градско развитие. Планирането на последователни и координирани решения за подобряване на градската среда и качеството на живот, ще даде възможност за правилното разпределение на икономическите, екологичните, социалните и културните ресурси и осигуряване на допълващо финансиране.

При разработването на общинските планове за развитие за периода 2014 г.- 2020 г. следва да бъде спазена логиката за полицентрично развитие на мрежата от градове и села в областта, произтичаща от Областната стратегия,

с фокусиране върху развитието на общините, които се явяват двигателите на растежа – Благоевград, Гоце Делчев, Петрич, Сандански и засилване значението на малките, но важни общински центрове. Всички политики, мерки и действия трябва да бъдат насочени към:

- Намаляване на вътрешно регионалните различия.
- Балансирано териториално развитие.
- Намаляването на неравенствата между централните градски и периферните селски райони.
- Подобряване качеството на градската среда и публичната инфраструктура.
- Развитие на селските райони.
- Ефективно използване на културното, природно и историческо наследство.
- Насърчаване на специфичния местен икономически потенциал.
- Опазване на околната среда и ликвидиране или минимизиране на съществуващи екологични проблеми.
- Повишаване на регионалната свързаност, достъпност и пътната мрежа.
- Развитие на информационното общество и електронното управление чрез активно използване на информационните и комуникационните технологии в различни обществени сфери.

Всички действия трябва да допринесат за подобряване на публичните услуги за населението и бизнеса, развитие на местните и регионалните пазари.

Основните действия и мерки за развитие на общините от областта трябва да бъдат свързани с:

- Инвестиции в базова инфраструктура с цел повишаване общото качеството на живот на населението;
- Инвестиции във ВиК инфраструктура;
- Изграждане на регионална система за управление на отпадъците;

- Повишаване качеството на свързващата инфраструктура в рамките на област Благоевград;
- Подобряване качеството на публичните услуги – транспорт, здравеопазване, образование, социални дейности;
- Подобряване на условията за туризъм, спорт, отдих и прекарване на свободното време;
- Ефективно използване на възможностите на региона за развитие на културен, исторически и спортен туризъм;
- Опазване, рехабилитация и използване на културното и историческото наследство;
- Повишаване на енергийната ефективност;
- Изграждане на Международен Интер-Експо Център, Изграждане на Логистичен Транспортен Център и Изграждане на Иновационен комплекс;
- Активно участие с проектни предложения в различни финансови механизми и създаване на благоприятна бизнес среда;
- Опазване на околната среда.

За да се гарантира изпълнението на всички препоръчителни политики е необходимо въвеждането на иновативни инструменти за управление, финансиране и контрол.

Основните принципи, на които трябва да се подчини разработването на общинските планове за развитие са:

- Ефективно партньорство, осъществявано с активното участие на местните публични власти, икономическите и социалните партньори, представителите на гражданското общество.
- Взаимодействие между органите на различните нива на управление в цялостния процес на подготовка, изпълнение, наблюдение и оценка на плановете за развитие, като действията им се базират на утвърдени принципи и правила за сътрудничество, споделяне и обмен на информация, опит, резултати и добри практики.
- Съответствие с европейското и националното законодателство, приложимо в областта на регионалното развитие.

- Насърчаване на равенството между мъжете и жените, интегриране на перспективата за равни шансове на половете и премахването на всякакви форми на дискриминация в процесите на планиране и изпълнение на плановете.
- Устойчиво развитие, базирано на опазване и подобряване на околната среда, ефикасно използване на ресурсите, адаптиране и намаляване на въздействието на климатичните промени, превенция и управление на риска, преодоляване на последствията от бедствия.

При осъществяване на консултациите по време на подготовката на плановете за развитие на общините трябва да се спазват насоките за:

- Многогодишно планиране и програмиране на развитието на основата на идентифицираните нужди и потенциал на регионалните и местните общности.
- Съответствие с политиките, приоритетите и правилата за прилагане на инструментите за регионално развитие на национално и европейско ниво.
- Взаимодействие със секторните политики и инструментите, оказващи въздействие върху регионалното развитие.
- Сътрудничество и координация между органите за управление и заинтересованите страни.
- Систематично наблюдение, оценка и докладване на напредъка при изпълнение на плановите документи.
- Ефективно управление и контрол, включително за рационално използване на финансовите и административните ресурси.
- Осигуряване на информация и комуникация със заинтересованите страни по отношение на целите, възможните ползи и резултатите от изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за регионално развитие.

За усъвършенстване на политическата и финансовата рамка за постигане на хармонично, балансирано и устойчиво развитие на целевите територии е добре да се прилага комплексен подход, включващ:

Стратегически подход, ориентиран към постигането на ограничен брой ключови средносрочни и дългосрочни цели и приоритети на развитието.

Интегриран подход, насочен към идентифициране на взаимосвързани проблеми и цели и формулиране на комплексни решения и действия за решаване на проблемите в развитието и постигане на целите.

Подход ориентиран към резултатите, който да бъде с ясна логика на интервенциите и качество на изпълнението на поставените цели чрез използване на система от критерии и индикатори за конкретни продукти, резултати и въздействие.

Териториален подход, базиран на определена класификация, типология и зониране на територията с фокус върху постигане на целите на развитието в по-слаборазвитите райони, нуждаещи се от социално-икономическо адаптиране и преструктуриране, градските райони в
индустриален преход и определени изостанали селски територии, териториите с неблагоприятни природни и демографски характеристики и проблеми.

Общинските планове за развитие за периода 2014г.-2020 г. следва да се изготвят в съответствие с одобрените Методически указания за разработване на Националната стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020), както и да отразят изискванията и препоръките на:

- Националната програма за реформи 2012 г. – 2020 г.;
- Националната програма за развитие: България 2020 г.;
- Националната стратегия за регионално развитие 2012 г.-2022 г.;
- Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 г.-2025 г.;
- Териториалния дневен ред 2020 г. на Европейския съюз;
- Лайпцигска харта за устойчиви европейски градове;
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г.;
- Стратегията за развитие на област Благоевград за периода 2014 г. – 2020 г.

Според изискванията, които Законът за регионалното развитие поставя пред общинските планове за развитие, същите трябва да съдържат следните структурни елементи:

1/ Анализ на икономическото и социалното развитие на общината;

2/ Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;

3/ Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;

4/ Индикаторите за наблюдението и оценката на плана;

5/ Необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;

6/ Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;

7/ Програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;

8/ Предварителната оценка на плана.

Не на последно място следва да бъдат отчетени възможностите за допълващо финансиране по линия на отделните оперативни програми и финансови инструменти чрез прецизна оценка на финансовите ресурси за интегрираното устойчиво развитие на общината в периода 2014 г. - 2020 г. Следва да се отчете приносът, които ще имат оперативните програми през програмния период и да се осигури подходящо съответствие на приоритетите на общинските планове за развитие с приоритетите на оперативните програми, по които всяка община от област Благоевград би могла да бъде бенефициент по отделни операции.

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

В процеса на изпълнение на Стратегията за развитие на област Благоевград ще бъдат приложени и спазени принципите на партньорство, публичност и прозрачност. Това е от съществено значение за привличането на ангажирана обществена подкрепа и разбиране относно постигането на целите и приоритетите на устойчивото интегрирано регионално развитие.

Общините се явяват ключов участник в разработването на документа и в механизма за неговата оценка чрез обратните връзки, които бяха осъществени в процеса на подготовка и които ще осъществят в процеса на наблюдение на изпълнението.

Ефективното планиране и успешното устойчиво и интегрирано развитие се основават на отворен и прозрачен процес с широко включване на гражданите и заинтересованите страни във всичките му етапи.

С цел успешното включване на всички заинтересовани страни ще бъдат създадени следните необходими предпоставки:

- ✓ Осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
- ✓ Предоставяне на актуална и разбираема предварителна информация по темите за дискусия;
- ✓ Осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
- ✓ Включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
- ✓ Сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските и човешки права.

Включването на гражданите и заинтересованите страни ще осмисли и легитимира процеса на планиране и програмиране и ще повиши устойчивостта на развитието. Широкото гражданско участие от своя страна ще повиши качеството и стойността на публичните стратегии и политики и ще засили общественото доверие и отговорност.

Етапи на включването на гражданите и заинтересованите страни в планирането и програмирането:

- ✓ Информиране – провеждане информационни срещи с гражданите и заинтересованите страни, прес – конференции, публикации в медиите и в интернет, разпространение на бюлетини, листовки, брошури, плакати, транспаранти и др.
- ✓ Консултиране – граждански консултации, звено за планиране, публичен форум;
- ✓ Вземане на съвместни решения - публично обсъждане, “кръгла маса”, “обществен форум”, “конференция на бъдещето”, „планиране с участие – смесени работни групи”.
- ✓ Изпълнение на решенията (съвместни действия) – участие в общи конференции, форуми и други.
- ✓ Наблюдение и оценка на изпълнението – сформиране на смесени групи за мониторинг и оценка с представители на управляващите органи, външни наблюдатели и оценители, представители на гражданите и заинтересованите страни, участвали в етапите на планиране и изпълнение.

С цел осигуряване на публичност и информиране на гражданското общество, проектът на стратегията се публикува на сайта на Областна администрация гр. Благоевград. Получените предложения, бележки и становища се отразяват в окончателния документ преди неговото окончателно приемане.

Съгласно националната законодателна рамка за регионално развитие, действията на компетентните органи, свързани с разработването и изпълнението на областната стратегия за развитие, са публична информация, която ще намери място на web сайта на ОбА Благоевград.